

«Nå har jeg fått orden i rotet»

En kvalitativ studie om foreldres opplevelser i møte med
hjelpesystemet etter at ungdommen begikk alvorlig
kriminalitet

Annette Arna Bjerke

VID vitenskapelige høgskole

Oslo

Masteroppgave

Master i familieterapi og systemisk praksis

Antall ord: 26 142

27.05.2022

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til oppgaven.

Nedlastning for privat bruk er tillatt.

Forord

Noen lærde fortalte meg, «jo mer jeg forstår, jo mer forstår jeg at jeg ikke kan». Denne erfaringen har gitt meg en slik erfaring. Jeg har latt meg bli fascinert, forstyrret og påvirket av det komplekse i alle delene av denne masteroppgaven. Jeg har nok alltid villet ha dårlig tid, fordi jeg blir dratt inn i det komplekse og lar meg ikke gå videre før jeg har forstått. Dette er en egenskap jeg setter pris på, samtidig som det krever mye av meg. Jeg vil nok takke meg selv for min nysgjerrighet og mitt ønske om å vite mer. Resultatet er det det er, og jeg er stolt over det.

Temaet i masteroppgaven er noe jeg brenner for, og håper du som leser vil oppleve den nyttig og interessant.

Det har vært mange som har bidratt til denne studien. Jeg ønsker først å gi den største takken til de modige foreldrene som stilte til intervju. Takk for deres raushet i å reflektere rundt deres erfaringer og opplevelser. Uten dere, hadde det ikke blitt noe studie. Takk til Vibeke Hagen i Konfliktrådet Oslo, som bidro i stor grad med rekruttering.

En stor takk til min veileder Lindis for det gode og fruktbare samarbeidet. Takk for din «amerikanske» stil å gi tilbakemeldinger på, med mange komplimenter og opplevelse av å bli heiet på. Takk for at du har gitt så mange detaljerte og gode tilbakemeldinger, som har påvirket oppgaven til å være det den er i dag.

En stor takk til min medstudent Edel Marie. Denne prosessen hadde vært ganske annerledes uten våre daglige samtaler om både fag og livet. Du har vært en viktig del for den totale helheten. Jeg ønsker å nevne Gunnar Nodland som har vært en inspirasjon og med-reflektør for meg gjennom tre år på studiet.

Takk til VID, og alle lærere og veiledere i løpet av disse fire skoleårene.

Oslo, mai 2022

Annette Bjerke

Sammendrag

Denne studien ønsker å belyse foreldres opplevelser med hjelpesystemene etter at ungdommen ble tatt for alvorlig kriminalitet. Studien baserer seg på en kvalitativ undersøkelse. Problemstillingen er som følger: «Hvilke opplevelser hadde foreldre med hjelpesystemer etter at ungdommen begikk alvorlig kriminalitet?» For å svare ut problemstillingen er det blitt gjennomført kvalitative semistrukturerte intervju med tre foreldre hvor ungdommen har begått alvorlig kriminalitet. Inspirert av Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) som analysemetode, fremtrådte fire hovedfunn:

1. Intervjupersonene opplevde tillit og følte seg trygge i møte med hjelpesystemene
2. Intervjupersonene opplevde en form for støtte som førte til endring
3. Intervjupersonens egne holdninger som viktig for endring og hjelpen de mottok
4. Intervjupersonene erfarte både nyttige og mindre nyttige bidrag fra hjelpepersonene

Studien diskuterer studiens funn knyttet opp mot tidligere forskning og relevant teori. Teori som støtter denne studien er systemteori, Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori, «attempted solutions», sosialkonstruksjonisme og samarbeidende- dialogisk familierterapi, terapeutens allianse, opplevelse av sammenheng, diskurs og makt. Studien drøfter på hvilken måte tillit og trygghet ble skapt i samarbeid mellom intervjuperson og hjelpepersoner. To av tre intervjupersoner opplevde endring i møte med hjelpesystemene, hvor blant annet systemisk forståelse og «attempted solutions» kan ha vært bidragsytende for den opplevde endringen. Egne holdninger til å ta imot hjelp var alle intervjupersonene opptatt av. Dette drøftes opp mot blant annet diskurs og makt samt opplevelse av sammenheng (OAS). Studien tar for seg intervjupersonenes opplevelser av å ikke bli tatt på alvor av hjelpesystemene, som var noen av de mindre gode opplevelsene. Studien kan gi implikasjoner for hjelpepersoner som arbeider med barn, unge og familier, samt for kommunale og statlige tjenester.

Nøkkelord: Foreldres opplevelser, MST, kriminalitet, ungdom, terapeutisk allianse og endring

Veileder: Lindis Courtney Jaatun

Abstract

This study seeks to highlight parents' experiences with rehabilitation service help systems after their teenager was convicted of a serious juvenile delinquency. The problem statement in this qualitative study is: "What experiences did parents gain with help systems after their teenager committed a serious crime?" To answer the research question, qualitative semi-structured interviews have been conducted with three parents whose teenager committed a serious crime. The analytical method used within the study was inspired by Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) which led to these four findings:

1. The informants experienced a sense of trust and security when receiving the support provided by the help systems.
2. The informants experienced a form of support that contributed to positive change.
3. The informants' own attitudes were contributing factors for potential change and the help received
4. The informants experienced both useful and not so useful contributions from the helpers

This study discusses the data and the study's findings related to previous research and relevant theory. Theories that support this study are systems theory, Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory, attempted solutions, social constructionism and collaborative dialogical family therapy, the therapist's alliance, experience of context, discourse and power. All informants experienced trust and security when they collaborated with the help systems. This study discusses how trust and security was created in collaboration between the informants and helpers. Two out of three informants experienced a positive change after being supported by the help systems, where systemic understanding and attempted solutions may have contributed to the perceived change. All informants were aware of their own attitudes toward accepting help. This is discussed in relation to, among other things, discourse and power as well as the sense of coherence (OAS). This study also addresses the informants' experiences of not being taken seriously by the help systems, which was the case in some of the less positive experiences. This study may have implications for caregivers working with children, adolescents and families, as well as for municipal and state services working with and for children and adolescents, as well as their families.

Keywords: Parents' experiences, MST, juvenile delinquency, therapeutic alliance and change

Supervisor: Lindis Courtney Jaatun

Innhold

1	Innledning.....	1
1.1.	Problemstilling.....	2
1.2.	Avgrensning av problemstilling	2
1.3.	Begrepsavklaringer	2
1.3.1.	Konfliktrådet og ungdomsstraff	3
1.3.2.	Multisystemisk terapi (MST)	3
1.4.	Relevans for fagfeltet	4
1.5.	Oppgavens oppbygging	4
2	Teoretiske perspektiver og relevant forskning	5
2.1	Systemteori.....	5
2.1.1	All atferd er kommunikasjon.....	6
2.1.2	«En forskjell som gir en forskjell»	7
2.1.3	Kontekst.....	7
2.2	Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori	7
2.3	«Attempted solutions».....	8
2.4	Sosialkonstruksjonisme	10
2.5	Samarbeidende- dialogisk familierapi og ikke-vitende posisjon.....	11
2.6	Terapeutens allianse som virksomt i terapi	12
2.7	Opplevelse av sammenheng (OAS)	14
2.8	Diskurs og makt	15
2.9	Relevant forskning	16
2.9.1	Rapporter om tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger (Berg et al.; Aase et al., 2020).....	17
2.9.2	<i>Mellom hjelp og straff- fungerer nye straffereaksjoner for ungdommer etter intensjonen? (Andrews & Eide, 2019)</i>	18
2.9.3	<i>Foreldreperspektiver på behandlingsprosess og utfall (Bond, 2017).....</i>	18

2.9.4	<i>Multisystemic Therapy for Young Offenders: Families' Experiences of Therapeutic Processes and Outcomes</i> (Tighe et al., 2012).....	19
3	Metode.....	20
3.1	Vitenskapsteoretisk ståsted	20
3.1.1	Fenomenologi.....	22
3.1.2	Hermeneutikk.....	23
3.1.3	Interpretative Phenomenological Analysis (IPA).....	24
3.2	Forskningsstrategi.....	25
3.3	Kvalitativ metode.....	26
3.3.1	Begrunnelse for valg av utvikling av data gjennom kvalitativt intervju	28
3.3.2	Utvikling av intervjuguide.....	29
3.3.3	Utvalg og rekruttering	29
3.3.4	Presentasjon av intervjupersonene	31
3.3.5	Gjennomføring av intervjuene	31
3.3.6	Transkribering av intervjuene	32
3.3.7	Egen forforståelse	33
3.4	Dataanalyse: Interpretative Phenomenological Analysis (IPA)	34
3.4.1	Del 1. Lese og re-lese.....	34
3.4.2	Del 2. Innledende analyse	34
3.4.3	Del 3: Utvikle foreløpige temaer	36
3.4.4	Del 4: Sette sammen foreløpige temaer	36
3.4.5	Del 5: Gjentakende analyseprosess på alle transkripsjoner	37
3.4.6	Del 6: Temaer og utvikling av funn på tvers av transkripsjonene.....	37
3.5	Forskningsetikk.....	37
3.6	Validitet og reliabilitet (studiens gyldighet og pålitelighet)	39
3.7	Generalisering.....	41

4	Funn.....	43
4.1	Intervjupersonene opplevde tillit og følte seg trygge i møte med hjelpesystemene	44
4.1.1	Hjelpepersonenes egenskaper skapte tillit og trygghet	44
4.1.2	Intervjupersonene opplevde tilgjengelighet som trygt	46
4.1.3	Opplevelse av hjelpernes intensjon om å hjelpe har bidratt til tillit og trygghet	47
4.2	Intervjupersonene opplevde en form for støtte som førte til endring	49
4.3	Intervjupersonenes egne holdninger som viktig for hjelpen og endring	51
4.4	Intervjupersonene erfarte både nyttige og mindre nyttige bidrag fra hjelpepersonene.....	53
4.4.1	Hjelp som opplevdes nyttig.....	53
4.4.2	Hjelp som opplevdes mindre nyttig	54
5	Diskusjon	57
5.1	På hvilken måte kan intervjupersonenes opplevelse av tillit og trygghet forstås?...	57
5.1.1	Trygghetsskapende kommunikasjon.....	57
5.1.2	Tilgjengelighet, fleksibilitet og «Working alliance» som grobunn for allianse ..	59
5.2	Hvordan kan intervjupersonenes opplevde endring forstås?.....	60
5.2.1	En systemisk forståelse av opplevd endring	60
5.2.2	Konfliktrådets påvirkning til endring.....	62
5.2.1	Opplevd endring ved «attempted solutions»	63
5.3	Hvordan kan intervjupersonenes egne holdninger til hjelp forstås som viktig for hjelp og endring?.....	64
5.3.1	Eget bidrag til endringsprosess	64
5.3.2	Foreldrediskurs og makt.....	65
5.3.3	Kan intervjupersonene beskrives med sterk opplevelse av sammenheng (OAS)?	66

5.4	På hvilken måte kan intervjupersonenes opplevelser av hjelpen som nyttig og mindre nyttig forstås?	68
5.4.1	Opplevelse av å ikke bli tatt på alvor	69
6	Oppsummering og avsluttende kommentarer	71
6.1	Oppsummering	71
6.2	Implikasjoner for praksisfeltet: For hjelpepersoner og hjelpesystemer	72
6.2.1	Hjelpepersoner	72
6.2.2	Hjelpesystemer	73
6.3	Implikasjoner for videre forskning	73
6.4	Mulige svakheter ved studien	74
6.5	Avsluttende kommentar	74
	Litteraturliste	76
	Vedlegg	81
	Vedlegg 1: Intervjuguide	81
	Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	84
	Vedlegg 3: Utdrag fra kodeprosess	90
	Vedlegg 4: Utdrag fra oversikt over tema	91

1 Innledning

Hva skjer med foreldre når det kjæreste barnet de har, begår alvorlige lovbrudd? Jeg vil i denne studien lytte til foreldres erfaringer i møte med hjelpesystemer når ungdommen har begått alvorlig kriminalitet. Hvordan er det å ta imot hjelp fra maktttunge systemer som barneverntjeneste, politi og eventuelt andre hjelpesystemer i denne situasjonen? Jeg lurer på hvordan foreldrene opplevde hjelpepersonene?

Gjennom min profesjonelle rolle som ruskonsulent på kommunalt nivå har jeg møtt noen av familiene hvor ungdommen har begått alvorlig kriminalitet. Foreldrene har delt flere beskrivelser om hvordan de opplever situasjonen og møtet med hjelpesystemer. De har beskrevet frykt og bekymring. Jeg har erfart sinne over manglende forståelse fra hjelpesystemer. De har fortalt om møter hvor de har opplevd å få «voksenopplæring».

På bakgrunn av mine erfaringer, interesser og faglig engasjement har dette blitt en masteroppgave. Gjennom litteratursøk finnes det oversikter over tiltak som viser effekt på ungdom med atferds utfordringer. Foreldre og multisystemiske tiltak viser seg best egnet (Berg et al., 2020). Foreldre ansees som nøkkelpersoner for endring, men det mangler kunnskap på foreldres opplevelser i møte med hjelpetiltakene. Ut fra mitt perspektiv opplever jeg dette fenomenet noe annerledes enn ved andre bekymringer knyttet til foreldres kontakt i møte med hjelpesystemer. Det spesielle i disse situasjonene kan være at hjelpesystemene blir mange i løpet av kort tid. Når ungdom blir tatt for alvorlig kriminalitet, kontaktes barneverntjenesten så snart som mulig. Ungdommens atferd kan skape mange følelser for foreldre, som kan være utfordrende å håndtere. Jeg spør derfor i denne studien om foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer når ungdommen har begått alvorlig kriminalitet.

1.1. Problemstilling

Med temaet foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer har studien fått følgende problemstilling:

- Hvilke opplevelser hadde foreldre med hjelpesystemer etter at ungdommen begikk alvorlig kriminalitet?

For å belyse problemstillingen har studien følgende forskningsspørsmål:

- Hva opplevde foreldrene som nyttig?
- Hva opplevde foreldrene som mindre nyttig?

1.2. Avgrensning av problemstilling

Jeg har vært opptatt av foreldres opplevelser og erfaringer i møte med hjelpesystemene, med konsentrasjon på deres opplevelser om hva som har vært mer eller mindre til hjelp. Studien er i en familierapeutisk kontekst, som er til forskjell for andre vinklinger studien kunne ha hatt. Som for eksempel kriminologi eller barnevernkontekst. I denne studien beskrives barneverntjeneste, politi, konfliktråd, skole, familieveiledere og Bufetat sitt tiltak Multisystemisk terapi (MST). Det er disse som er aktuelle hjelpesystemer i studien.

1.3. Begrepsavklaringer

Ordet hjelpesystem er valgt for å beskrive de ulike offentlige tjenestene. Ordet system velger jeg å bruke, på bakgrunn av at systemteori og meg selv som familierapeut hvor systemer interagerer med hverandre, og har en gjensidig påvirkning. Ordet «hjelp» tenker jeg tar utgangspunkt i at foreldrene er i en posisjon hvor de ønsker hjelp fra noen. Samtidig er jeg bevisst på at de ulike hjelpesystemers rolle ikke alltid er frivillig eller oppleves til hjelp for de som er mottakere.

Jeg bruker ordene terapeut eller hjelpepersoner om de menneskene som foreldrene har møtt i de ulike hjelpesystemene. Terapeut blir primært brukt om terapeuten som jobber i Multisystemisk terapi.

1.3.1. Konfliktrådet og ungdomsstraff

Alvorlig kriminalitet har i denne sammenheng blitt definert ut ifra hvilken straff ungdommen har blitt idømt. De aktuelle intervjupersonene har ungdom som har blitt idømt ungdomsstraff. Ungdomsstraff er en egen straffeart og hjemles i straffeloven (2005) kapittel 8a. (Konfliktrådet, u.å.). Ungdomsstraff ble utviklet og tatt i bruk som straffegjennomføring i 2014 (Andrews & Eide, 2019, s. 7). Vilåårene for ungdomsstraff handler om alder (kriminalitet gjort etter fylte 15 år og før fylte 18 år), samtykke og lovbruddets art og alvorlighet, bosted i Norge og egnet reaksjon (Konfliktrådet, u.å.). Målgruppen er ungdom som ellers ville ha blitt idømt ubetinget fengsel eller strengeste samfunnsstraff (Konfliktrådet, u.å.).

Ungdomskoordinator i konfliktrådet organiserer ungdomsteam med en oppfølgingsplan. Obligatorisk deltar politi og kriminalomsorgen. Ut over dette er familie og ungdom med på å bestemme hvem som skal delta i ungdomsteamet. Gjerne er det andre hjelpesystemer som barneverntjeneste og kommunale tjenester. Ofte er det ønskelig at skole eller annen aktivitet som ungdommen har, deltar i oppfølgingsteamet. I oppfølgingsplanen står det mål for hva ungdommen skal forholde seg til i løpet av straffegjennomføring. Dersom ungdommen ikke følger opp ungdomsplanen går saken tilbake til påtalemyndighet, som gjør vurderinger om å gjenoppta saken på ny i rettsak. Der kan saken bli avgjort til at ungdommen må gjennomføre resten av straffegjennomføringen i fengsel (Konfliktrådet, u.å.).

1.3.2. Multisystemisk terapi (MST)

Alle foreldrene i denne studien har hatt MST som hjelpesystem. På grunn av det, vil det være relevant å gi kort beskrivelse av MST.

Multisystemisk terapi er et evidensbasert behandlingstilbud (Henggeler & Schaeffer, 2016, s. 514). MST er tiltak som driftes av Bufetat. Barneverntjenesten kan henvise (NUBU, 2021). MST er tiltak for familier hvor ungdommen har alvorlige atferdsvansker. Tilbudet er for ungdommer mellom 12 og 18 år. MST har en intensiv behandlingstilnærming, hvor terapeuten er tilgjengelig hele døgnet og uken. MST regner omsorgspersonene som nøkkelpersoner for langvarig endring. Derfor handler metoden i stor grad om å styrke foreldrerollen (Henggeler & Schaeffer, 2016, s. 515). Behandlingsvarighet er på maks tre til

fem måneder (NUBU 2021). Behandlingen ble utviklet av Scott Henggeler og kollegaer ved Medical University of South Carolina på 1980- tallet (Tollefsen & Christensen, 2019, s.427). Ifølge Tollefsen og Christensen (2019) er MST inspirert og utviklet av Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori (Bronfenbrenner, 1979), strukturell og strategisk tilnærming (s. 428). Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori vil bli gjort rede for i teorikapittelet.

1.4. Relevans for fagfeltet

Denne studien gir kunnskap og betraktninger til de som kommer i kontakt med foreldre hvor ungdommen har begått kriminalitet. Studien retter seg spesielt mot hjelpepersoner i barneverntjeneste, MST, politi og konfliktråd. Den kan samtidig være relevant for andre som arbeider med foreldre. Studiens deler med teori, relevant forskning, funn og diskusjon kan gi økt forståelse av foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer. Denne forståelsen kan tas med videre til foreldre som hjelpepersoner arbeider med eller inn til egen arbeidsplass for videre samtaler om temaet.

1.5. Oppgavens oppbygging

Masteroppgaven er bygget opp i seks kapitler. I kapittel 1, har jeg gitt beskrivelser om bakgrunnen for valg av tema, problemstilling, avgrensninger og relevans for fagfeltet. I kapittel 2, presenteres relevant teori og litteratur knyttet til studiens tema og problemstilling. I kapittel 3 redegjøres det for studiens metode og analyse. I kapittel 4 vises det til studiens funn som er kommet fram etter innsamlet data og analyse. I kapittel 5 drøftes studiens viktigste funn opp mot tolkninger, relevant teori og litteratur. I avsluttende kapittel 6, oppsummeres studien og det gjøres rede for implikasjoner for praksisfeltet, forskning og mulige svakheter.

2 Teoretiske perspektiver og relevant forskning

I dette kapitlet gjøres det rede for relevant teori og forskning direkte knyttet til studiens tema og problemstilling. Teoridelen er begrenset på grunn av oppgavens omfang.

Teoridelen er bygget opp på følgende måte: 1) Systemteori, hvor underkapittel «all atferd er kommunikasjon, «En forskjell som gir en forskjell» og kontekst gjøres rede for, 2)

Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori, 3) «Attempted solutions», 4)

Sosialkonstruksjonisme, 5) Samarbeidende- dialogisk familieterapi og ikke vitende posisjon,

6) Terapeutens allianse som virksomt i terapi, 7) Opplevelse av sammenheng, 8) Diskurs og

makt. Til sist vil det redegjøres relevant forskningslitteratur.

2.1 Systemteori

Systemteori aktualiserer seg i denne studien på grunn av teoriens tanke om gjensidig påvirkning i familien, samt påvirkningen hjelpesystemet representerer. Teorien kan gi en mulig forståelse for hvordan foreldrene opplevde endring i sin situasjon.

Systemteori forstås med bruk av helhet, deler og kontekst. Systemtenkning gir tilgang til forståelse om menneskelig interaksjon. Et hvert levende system utgjør en helhet ut fra sine deler, og er samtidig del av en større helhet (Capra & Luisi, 2016, s. 101). Helheten i det levde system oppstår igjennom interaksjon og relasjon mellom delene (Capra & Luisi, 2016, s. 101). Foreldrenes relasjon og mønstre til barn, partner og andre i det utvidede systemet påvirker. Delenes egenskaper er ikke iboende, men sees i sammenheng eller i kontekst med helheten. Forelderens forstås i kontekst med for eksempel barnet eller partneren.

Systemtenkning betyr å sette forståelsen inn i en større helhets kontekst (Capra & Luisi, 2016, s. 102).

Systemisk tenkning, handler om å møte mennesker med holdning om at de er subjekt i eget liv. Tenkningen går fra årsak- virkning, til en sirkulær forståelse av seg selv med et problem i relasjon til andre (Bateson, 1972/2000). Den grunnleggende systemteorien ble utviklet på 1940- tallet og var et opprør mot den individualistiske tankegangen, om at problemer hos mennesker er kun isolert til individet (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 28). Ludwig Von Bertalanffy beskrives som grunnleggeren for generell systemteori (Capra & Luisi, 2016, s.

127). Det var i New York på Macy-konferansene i årene 1946-1953 hvor Norbert Wiener, Gregory Bateson med flere, utviklet kybernetikk. De videreførte generell systemteori til systemforståelse i kommunikasjon og mønstre (Capra & Luisi, 2016, s. 128).

Kybernetikk handler om systemers selvregulering (Johnsen & Torsteinsson, 2012, s. 28). Bateson (1972/2000) beskriver system som en krets, hvor A med sin kommunikasjon og informasjon påvirker B, som igjen påvirker C. C kommer eksempelvis tilbake igjen til A. Dette beskrives som en feedbackloop (s. 409). Hver del påvirker hverandre, og forståelse kan oppnås ved å se helheten i kretsen eller systemet. Ved (negativ) feedback opprettholder systemet stillstand (homeostase) og ved ny informasjon skaper dette forstyrrelser eller endring i systemet (positiv feedback) (Watzlawick et al., 1967, s. 31). Bateson (1972/2000) mener kommunikasjonssystemer påvirker gjensidig, ved bruk av stimulering og respons (s. 409). Det har vært en utvikling av systemteori fra Bateson og Paolo Alto-gruppen. Kybernetikken videreutvikle seg til å bli andre ordens kybernetikk (Bertrando, 2019, s.141). Andre ordens kybernetikk handler om at den observerende kan ikke bare være observerende, og er en del av det observerte system (Bertrando, 2019, s. 141). Terapeuten er ikke objektiv i møte med familiene, og terapeuten er en del av systemet.

Systemteori er knyttet til kommunikasjonsteori (Johnsen og Torsteinsson, 2012, s. 27). Jeg viser til tre begrep som er relevante knyttet til studien, hvor kommunikasjon kan beskrives som «hovedverktøyet» til hjelpesystemene.

2.1.1 All atferd er kommunikasjon

I boken *Pragmatics of Human Communication* (1967) vises det til kommunikasjon innenfor systemteori. Kommunikasjon handler ifølge Watzlawick et al., (1967) om at all atferd er kommunikasjon (s. 48). På denne måten kan vi forstå at vi alltid kommuniserer, også utenom verbal kommunikasjon (Watzlawick et al., 1967, s. 48). Budskapet i kommunikasjon, for eksempel en setning, kan forstås og oppfattes forskjellig ut i fra relasjonen mellom budsender og mottaker (Watzlawick et al., 1967, s. 52). En kan derfor si at kommunikasjon har både et innholds- og relasjonelt budskap ((Watzlawick et al., 1967, s. 54).

2.1.2 «En forskjell som gir en forskjell»

Bateson (1972/2000) sier « (...) a difference which makes a difference» (s. 315). Ifølge Ølgaard (2004) handler forskjellen om informasjon som blir oppfattet. Altså informasjon som fører til noe annet eller mer (s. 71). En forskjell kan beskrives som noe abstrakt, den er uten dimensjoner eller mål (Ølgaard, 2004, s. 72). Forskjellen oppstår og gir en forskjell. Dette kan knyttes til systemteori, hvor informasjonen blir en forskjell, som gir enten negativ eller positiv feedback. Tom Andersen diskuterer begrepet til Bateson, og tillegger nyanser (Andersen, 2005, s. 26). I terapeutisk sammenheng trekker Andersen (2005) fram forskjellen som en *passé* forskjell, og som virksomt innenfor den terapeutisk ramme (s. 28). Ifølge Andersen (2005) vil terapeutens rolle være å gi en forskjell, utfordringen vil være å bringe inn en forskjell som verken er for liten eller for stor. Er forskjellen for liten, vil det ikke føre til endring (s. 28). Dersom forskjellen blir for stor, kan det være for stor avstand til å kunne ta til seg forskjellen. Ønsket er som terapeut å bidra med en *passé* forskjell (Andersen, 2005, s. 28).

2.1.3 Kontekst

Bateson (1972/2000) beskriver «without context, there is no communication» (s. 408). For å forstå noe, søkes det i konteksten etter mening og sammenheng (Bateson, 1972/2000, s. 408). Hypoteser eller forståelser oppstår i konteksten. Kontekst gir mening og setter rammer for vår forståelse (Ølgaard, 2004, s. 82) Atferd må sees i lys av konteksten som personen befinner seg i (Bateson, 1972/2000, s. 245-246). For eksempel vil foreldres forståelse og opplevelse av ungdommens kriminalitet forstås på flere måter når den sees i kontekst.

2.2 Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori

Bronfenbrenners (1979) utviklingsøkologiske teori handler om at de ulike systemnivåene påvirker hverandre (s. 4). Den utviklingsøkologiske teori viser til fire systemnivåer, micro-, meso-, ekso- og macrosystem, som utvikler seg og påvirker hverandre gjensidig (Bronfenbrenner, 1979, s. 21). Bronfenbrenner (1979) viser til at utviklingsprosesser ikke skjer ved en enkelt hendelse, men innlemmes i det totale bildet med alle påvirkningsfaktorer (s. 22).

Microsystemet viser til mønstre av aktiviteter, roller og personlige relasjoner *opplevd* av personen gitt i sin fysiske, psykiske og materialistiske kontekst (Bronfenbrenner, 1979, s. 22). Mesosystemet handler om de nærmeste personlige relasjonene til to eller flere, som for eksempel familie, skole eller sosialt nettverk (Bronfenbrenner, 1979, s. 25). Mesosystemet endrer seg ut fra hvilken kontekst personen befinner seg i og binder sammen i de ulike microsystemene (s. 25). Det neste systemet, eksosystemet, påvirker ikke personen direkte. Det er de ulike aktivitetene som skjer omkring personen, som kan påvirke utviklingen til den enkelte person (Bronfenbrenner, 1979, s. 26). Macrosystemet består av sammensetninger av micro-, meso- og eksosystemene som befinner seg i subkulturen eller kulturen som et hele, sammen med religion eller andre ideologiske systemer (Bronfenbrenner, 1979, s. 26). Ved hjelp av de ulike systemene foreslår Bronfenbrenner (1979) at utviklingsendring kan forstås som «An ecological transition occurs whenever a person's position in the ecological environment is altered as the result of a change in role, setting, or both» (s. 26). En økologisk transaksjon er både en konsekvens og en pådriver for utviklingsprosesser (Bronfenbrenner, 1979, s. 27). Den utviklingsøkologiske teorien er en av grunnlagsteoriene til MST (Henggeler & Schaeffer, 2016 s. 515) og kan belyse problemstillingen ytterligere.

2.3 «Attempted solutions»

«Attempted solutions» eller prøvde løsninger kan sees som opprettholdelse av problemet (Bergset, 2004, s. 14). Watzlawick et al., (1974/2011) trekker fram «more of the same» (s. 31) i sammenheng med endring. Med dette menes at de prøvde løsningsforsøkene handler om gjentakelse av løsning som ikke virker. Dette trekkes fram av Watzlawick et al., (1974/2011) som førsteordensforandring. Det skjer endringer eller forandringer, men problemet ser fortsatt likt ut. Dette kan forstås enten som at problemet ikke blir anerkjent eller blir forenklet (Watzlawick et al., 1974/2011, s. 40). Et eksempel på dette kan være i familier hvor alle ser og forstår problemet, men det blir ikke snakket om eller navngitt. Det kan oppstå andre problemer for å dekke over det egentlige problem (Watzlawick et al., 1974/2011, s. 46). Et eksempel vil være som Watzlawick et al., (1974/2011) viser til (s. 37): to menn i seilbåt. De henger på hver sin side av ripa. For å stabilisere båten, henger den ene lenger ut enn den andre for å kompensere vekten. I det den ene lener seg tilbake, må den

andre overkompensere for den andres kompensasjon. Slik vi kan forstå dette, vil løsningen bli problemet. Løsningen blir mer av det samme, å lene seg enda lenger tilbake.

Watzlawick et al., (1974/2011) skriver også «the attempted solution becomes the problem» (s. 81). Med dette menes det at de prøvde løsningene er evige forsøk som forblir en førsteordenforandring. Det kan tenkes at løsningsforsøkene er forgjeves, både fordi det er stor avstand til reell løsning og at det letes etter løsninger på feil måte (Watzlawick et al., 1974/2011, s.57). Klarer systemet å generere endring selv eller blir systemet stående i homeostase, eller «never ending game».

Andreordensforandring er enten om du slutter med løsningsforsøk som ikke har fungert, eller du gjør noe annet (Watzlawick et al., 1974/2011), s. 74). Det er foretrukket å se bort fra problemets hvorfor over til problemets hva i andreordensforandring. Det knyttes mer til her og nå, og hva som skjer i situasjonen (Watzlawick et al., 1974/2011, s. 81) Det å finne svar på hvorfor, er komplekst og mindre nyttig i søken etter endring. Derfor vil det være mer interessant å se etter hva som kan ha effekt på situasjonen her og nå (Watzlawick et al., 1974/2011, s. 84). Watzlawick et al., (1974/2011) sier at andre ordensendring ofte skjer uten terapeutens hjelp, og kan skje på en uventet og paradoksal måte (s. 81). I førsteordensendring kan de prøvde løsningene bli sett på som «catch 22», hvor ingen av de prøvde løsningene gir noen muligheter for endring. I det en blir fanget i illusjonen av at det ikke finnes noen alternativer, blir dilemmaet uløst og opprettholdt. Dette kan terapeut og klient blinde for løsninger som er tilgjengelige (Watzlawick et al., 1974/2011, s. 88-89).

Det er som tidligere beskrevet i systemisk teori ved Bateson (1972/2000) hvor negativ feedback, som kan være den gjentatte løsningen, bidrar til homeostase. Målet med å kartlegge prøvde løsninger er essensielt i Brief Therapy. Bergset (2004) påpeker at det kan være utfordrende å få familier med på å gjøre noe annet enn de prøvde løsningene (s. 14). Derfor fremhever Bergset (2004) at det er viktig å sette seg inn i klientens verdensbilde, for å kunne bidra med løsningsforslag som er i tråd med hvordan klientene lever livet sitt (s. 15). Bergset (2004) skriver: «Klienten må forstå poenget» (s. 15).

Intervjupersonene i studien opplevde at egne prøvde løsninger ikke bidro til endring, men med intervensjon av terapeut førte dette til endringer for dem og for ungdommen. På grunn

av dette vil «Attempted solutions» bidra til nyansering av opplevd erfaring hos intervjupersonene.

2.4 Sosialkonstruksjonisme

Sosialkonstruksjonisme handler om hvordan verden betraktes og avhenger av tilgangen til sosiale relasjoner. Sosialkonstruksjonisme beskrives som en dialogisk prosess som alle bidrar til (Gergen, 2010, s. 13). Sosialkonstruksjonismen kan punktvis forstås på denne måten:

- Menneskelig forståelse blir konstruert og skapt gjennom interaksjon og samhandling med andre. Det er fellesskapet som skaper og konstruerer den felles forståelsen og meninger knyttet til fenomener (Lock & Strong, 2014, s. 31).
- Forståelse er noe som blir sosialt konstruert og ivaretatt og forhandlet fram gjennom sosiale relasjoner og opplevelser (Lock & Strong, 2014, s. 36).
- Konstruksjon av mening og forståelse er tid tids- og stedsbestemt (Lock & Strong, 2014, s. 36).

Språk og språkets funksjon spiller en viktig rolle innenfor sosialkonstruksjonismen. Språket som brukes er konstruert og får først verdi når det er brukt i fellesskapet (Gergen, 2010, s. 53). Kraften i språket kan sies å stamme fra relasjonene og i konteksten den blir brukt (Gergen, 2010, s. 21). Andersen (2021) skriver at språk kan forhekse, på grunn av språkets formative kraft (s. 143). Beskrivelser og definisjoner former ikke bare en mening, men det kan forme en person (Andersen, 2021, s. 143). I det vi navngir noe, vi egentlig ikke kan vite, kun fornemmer, gir vi det en «sannhet» og en «virkelighet» (Andersen, 2021, s. 147). Å beskrive en person som aggressiv, gir et fast bilde av tilstanden. Personen er aggressiv. En utfordring med dette er at språket former en konstant væremåte. Det blir ikke tatt hensyn til at personen for eksempel ble sint i den gitte konteksten (Andersen, 2021, s. 143). Gergen (2010) viser til sosialkonstruksjonismens formål om å ikke ta sannheter for gitt (s. 50) Perspektivet bidrar til å undersøke hvorfor verden ser ut som den gjør for det enkelte mennesket i den enkeltes kontekst (Gergen, 2010, s. 50).

I denne studien har foreldres historie, språk og kultur påvirket hvordan foreldre opplever studiens tema og problemstilling. Det sosialkonstruksjonistiske perspektivet påvirker

innenfor forskning, ved at det er intervjupersonenes virkelighet som er det meningsfulle. Det sosialkonstruksjonistiske synet gir føringer for hvordan terapeuten møter klienten, og hvordan relasjonen fremforhandler forståelse og mening. Sosialkonstruksjonismen har en plass i denne studien på grunn av studiens metode og fremgangsmåte, da tolkning er studiens epistemologi og fokuset er på foreldrenes konstruksjon av mening sett i deres kontekst.

Videre aktualiseres sosialkonstruksjonismen i teoridelen da dette perspektivet er sentralt i systemisk tenkning og innenfor flere av de nyere tilnærmingene innenfor familierapifeltet, som blant annet samarbeidende-dialogisk familierapi (Anderson, 2003, s. 74).

2.5 Samarbeidende- dialogisk familierapi og ikke-vitende posisjon

Samarbeidende-dialogisk familierapi beskrives ikke som en stegvis metode, men som en filosofi og holdning i møte med den andre (Anderson, 2019, s. 205). Det gjelder ikke bare i klient-terapeut relasjon, men i møter med mennesker generelt (Anderson, 2019, s. 206). Terapeuten utøver en holdning om å være ekspert på det relasjonelle og fremme kommunikasjon, ikke på sak eller problemer. En holdning om å ikke vite, hvor tro på klientenes egen forståelse av virkelighet og muligheter står i sentrum (Anderson, 2019, s. 206). I møte med endring, sees ikke terapeuten som endringsagent. Endring har en gjensidighet, og oppstår i fellesskap i måten vi konstruerer et felles forståelsesbilde av virkeligheten (Anderson, 2019, s. 206). Språket beskrives som det essensielle for alt hva vi er og hva vi gjør. Språket gir beskrivelser og er dermed med på å definere problemer. Samtidig bidrar språket til å oppløse problemer (Anderson, 2019, s. 203).

En av grunnverdiene i retningen kan beskrives hvor terapeuten inntar en posisjon, hvor en ser hvert enkelt menneske og familie som ukjente (Anderson, 2019, s.203). Det fremholdes av Anderson (2019) hvordan egne etablerte sannheter og forforståelser er bidragsyttere i hvordan terapeuten ser og forstår den andre (s. 203). Faren ved å la etablerte forståelser få plass, kan være at terapeuten blir blind for andre nyanser i klientens historie. Et annet perspektiv kan være terapeutens egne sannheter blir overført til klienten, hvor klientens egne erfaringer og forståelser blir satt til side. Å tenke i møte med andre at dette er ukjent,

vil kunne hjelpe terapeuten til å være åpen og nysgjerrig på den andre (Anderson, 2019, s. 203).

Å ikke vite, handler ikke om at terapeuten er uvitende, men det handler om terapeutens manglende viten om blant annet hvordan klienten opplever sin situasjon og hva klienten forstår ut ifra sin kontekst. Holmberg og Sundet (2021) viser til at posisjonen handler om terapeutens forforståelser om hvordan problemet ser ut og hvordan det kan løses (s. 268). Terapeutens holdning til samarbeid er at klienten har ekspertise på sitt problem og terapeuten har ekspertise på dialog og samtaleprosess (Anderson, 2003, s. 131) Anderson (2003) viser til at den ikke-vitende posisjonen fremmer nysgjerrighet, fordi terapeuten er åpen for klientens historier (s. 189). Når terapeuten ikke vet, vil dialogen og spørsmålene kretse rundt det klienten forteller, og på den måten kan spørsmålene fra terapeuten virke relevante og nyttige for klienten. Klienten får fortalt sin historie. Siden terapeuten ikke vet, kan dette åpne opp for nye og andre historier også for klienten (Anderson, 2003, s. 189). Å være ikke-vitende beskrives som en anerkjennende tilnærming hvor terapeuten ikke definerer eller tolker, og terapeuten setter empatisk ord på følelsene som blir trukket fram av klienten (Holmberg & Sundet, 2021, s. 268). I nyere tid har både Holmberg og Sundet (2021) og Tilden (2022) vist til uklarheter og misforståelser knyttet til begrepet ikke-vitende posisjon. Tilden (2022) sier «Skulle en erstatte begrepet «ikke-vitende posisjon», ville det derfor være sentralt å tilkjennegi terapeuters respektfulle og ydmyke bruk av sin kompetanse på en måte som fristiller klienten til å gjøre egne valg» (s. 75).

Samarbeidende-dialogisk familieterapi og ikke-vitende posisjon er aktuelt i denne studien på grunn av foreldrenes opplevde tillit og trygghet i møte med hjelpesystemene.

2.6 Terapeutens allianse som virksomt i terapi

Intervjupersonene i denne studien har vært i kontakt med hjelpesystemer og har opplevd en form for endring. Det vil derfor være aktuelt å vise til teori og forskning som sier noe om hva som virker i terapi.

Norcross og Wampold (2018) har gjort en metaanalyse på evidensbasert «responsiveness» hos terapeuten i møte med transdiagnostiske pasienter (s. 1889). Artikkelen viser at det er

behov for tilpasninger innenfor metodene i psykoterapi, med tanke om at en metode ikke vil ha effekt på alle (Norcross & Wampold, 2018, s. 1890). Forfatterne konkluderer blant annet med terapeutens relasjon til klienten har større betydning enn behandlingsmetoden. Det er behov for skreddersøm til hver enkelt klient og familie (Norcross & Wampold, 2018, s. 1891). Der hvor terapeuten ikke gjør tilpasning til klienten kan det ha potensielle skadelige og alvorlige konsekvenser for klienten. Relasjonelle tilpasninger til valgte metoder viser seg å være mer effektivt (Norcross & Wampold, 2018, s. 1896).

Wampold og Imel (2015), i deres metastudie, viser til at allianse er en betydningsfull faktor i resultat av terapi (s. 184). Bordin (1979) gjør rede for at den terapeutiske alliansen bidrar til endring (s. 253). Bordin (1979) bruker ordet «Working Alliance», bestående av tre deler:

- Enighet om målet. Dette bør avklares sammen med andre faktorer som gir direkte påvirkninger på klientens liv. Målet må sees ut fra hvilken psykoterapeutisk metode som benyttes, og fremforhandles i samarbeid (Bordin, 1979, s. 253).
- Enighet om oppgavene. I enighet om oppgavene trekker Bordin (1979) fram at dette er en forhandling mellom terapeut og klient. Terapeuten må tydeliggjøre hvilke oppgaver hen forventer av klienten for å nå det ønskede mål (s. 254).
- Bånd mellom terapeut og klient (s. 253). For at endring skal skje, bør det være en tillit og et bånd mellom terapeut og klient. For at en klient skal klare å åpne opp om sine innerste tanker, er det behov for bånd i arbeidsrelasjonen terapeut-klient (Bordin, 1979, s. 254).

Bordin (1979) sier at båndet mellom klient og terapeut kan være forskjellig og varierer ut ifra hvilken grad terapimetoden legger opp til personlig involvering av terapeut og klienten (s. 253). Hatcher og Barends (2006) formidler at et vellykket samarbeid baseres på nivå av tillit og bånd som står i forhold til den felles oppgaven (s. 293). Wampold og Imel (2015) diskuterer om terapeutisk allianse er en egenskap hos terapeuten eller om det er et terapeutisk verktøy (s. 184). Siev et al., (2009) mener at noen terapeutiske behandlingsmetoder har allianse som en del av metoden (s. 74). Slike metoder kan for eksempel være psykodynamisk terapi og motiverende intervju (Wampold & Imel, 2015, s. 184). Wampold og Imel (2015) trekker fram at terapeutens allianse til klienten er avgjørende for endring.

Bohart og Tallman (2010) viser til klientens deltakelse, som er av betydning for terapiens resultat (Bohart & Tallman, 2010, s. 83). Deler som påvirker terapien er klientens involvering i terapi, (Bohart & Tallman, 2010, s. 83), klientens deling av refleksjoner og åpenhet om strev (s. 88). Bohart og Tallman (2010) viser også til klientens egen evaluering om hva som virker for den enkelte (s. 89). Tidlig endring hos klienten i starten av terapiforløpet, arter seg også som viktig for terapiens innvirkning (s. 91). Implikasjoner for terapeuten vil blant annet være: Å arbeide med klientens styrker, ressurser og klientens prosjekt (Bohart & Tallman, 2010, s. 95), ha tro på klientens motivasjon og klientens muligheter for endring (s. 96), ha en samarbeidende praksis med klienten (s. 96), lytte til klienten og verdsette klientens erfaringer og idéer (s. 97).

2.7 Opplevelse av sammenheng (OAS)

Opplevelse av sammenheng (OAS) er en del av det salutogene perspektivet, som fremmer syn på det friske framfor det syke hos personen. Antonovsky (1923-1994) var medisinsk sosiolog og utviklet perspektivet (Antonovsky, 1987/2012, s. 16-17). Antonovsky (1987/2012) fremholder dikotomiens perspektiver på helse og uhelse som lite hensiktsmessig, da han mener det alltid vil være noe frisk ved mennesker (s. 27). Salutogenese handler om å se helheten i mennesket, ikke kun det pasienten for eksempel er innlagt for (Antonovsky, 1987/2012). Antonovsky studerte spørsmålet: «Hvordan holder du ut på tross av?». Opplevelse av sammenheng passer inn i denne studien for å oppnå en forståelse av hvordan foreldrene forholdt seg til sine erfaringer og opplevelser.

Antonovsky (1987/2012) forklarer at OAS består av tre komponenter: begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet (s. 39). Begripelighet handler om den påvirkning en person blir utsatt for, både i ens indre og ytre miljø og på hvilken måte personen forholder seg til og håndterer påvirkningen. Personen som beskrives med sterk begripelighet opplever påvirkningene som forutsigbare, og kan skape forståelse og forklaring til det som skjer (Antonovsky, 1987/2012, s. 40). Håndterbarhet viser til personens opplevde ressurser til rådighet for å håndtere situasjonen. Ressursene kan være iboende ressurser eller i form av andre mennesker. Personen har tillit til at andre kan være til hjelp og støtte (Antonovsky, 1987/2012, s. 40). Opplever personen en sterk håndterbarhet kjenner personen livet som

utfordrende og i motbakke, men med en holdning om situasjoner som løsbare (s. 40). Det kan sies at personen klarer å balansere belastningene. Meningsfullhet har motivasjon i seg, og handler om personens evne til å håndtere vanskelige situasjoner. Personen tar utfordringer, skaper mening til utfordringen og gjør det beste for å komme seg gjennom situasjonen (Antonovsky, 1987/2012, s. 41.) Antonovsky (1987/2012) diskuterer om alle komponentene må være til stede for å oppleve av sammenheng. Han mener det er gode grunner til å tenke at komponentene er uløselig tilknyttet hverandre (s. 43). Den viktigste komponenten konkluderer forsiktig Antonovsky (1987/2012) som meningsfullhet (s. 44). OAS, altså en sterk begripelighet, håndterbarhet og opplevelse av mestring, trenger ikke å gjelde som gjennomgående i en persons liv. Det varierer fra sak, person og situasjon (Antonovsky, 1987/2012, s. 45). Antonovsky (1987/2012) mener OAS ikke kan defineres som personlighetstrekk, men som en persons grunnholdning (s. 191). OAS er påvirket gjennom personens sosiale, kulturelle og historiske erfaringer (s. 191). Antonovsky (1987/2012) inkluderer sosioøkonomiske forhold, makt og diskurser i forhold til hvordan vi kan forstå OAS. Samfunnsstrukturer, forventninger og kultur er deltakende inn i personens opplevelser av sammenheng (Antonovsky, 1987/2912, s. 125).

2.8 Diskurs og makt

Ifølge Foucault (1972) beskriver han diskurs på følgende måte: «Practices that systematically form the object of which they speak» (s.49). Diskurs vises av Lock og Strong (2014): «(...) en kulturs virkelighetsoppfatning, slik den etableres gjennom praksis til en spesifikk tid og på et spesifikt sted» (s. 318). Diskursen er nyttig ifølge Øfsti (2010) i forhold til oppmerksomhet knyttet til hvordan språket blir brukt og at språket brukes intensjonelt (s. 22). Språket er en aktivitet og kan begrense måten vi snakker og handler på (Øfsti, 2010, s. 22). Ifølge Foucault (1972) sin diskursteori vil foreldre i studien være styrt av diskursene i samfunnet i forhold til håndtering av sine ungdommer. Samfunnsstrukturene, normene eller diskursen gir noen føringer for hvordan foreldrene føler at de må opptre.

Diskurs og makt er førende for narrativ terapi. Holmgren (2010) formidler narrativ terapipraksis hvor terapeuten undersøker klientens problemer, og setter dem i lys av samfunnets diskurser og normer (s. 189). De dominerende normene og kulturelle samfunnsstrukturene

gir mennesker opplevelse av problemer, på grunn av avvikelse fra normene (Holmgren, 2010, s. 189). For eksempel kan en rådende diskurs knyttet til tema være foreldrediskursen. Den er formet av kulturen, hvor kulturen og samfunnsstrukturene beskriver hva en vellykket forelder er. De kulturelle anliggende, blir en internalisert del av foreldrerollen og blir til et individuelt problem når forelder ikke oppfyller samfunnets forventning (Holmgren, 2010, s. 189). Foucault i White (1988/2006) trekker fram en positiv makt, som fremhever at makten som formende for folks liv (s. 43). I kraft av denne makten blir mennesker gjenstand for normaliserende «sannheter» som former deres liv og relasjoner. Disse sannheter konstrueres og produserer igjen som et ledd i maktens utøvelse (White, 1988/2006, s. 43).

I boken *Galskapens historie i opplysningens tidsalder* (1973/1999b) viser Foucault hvordan samfunnets tanker, holdninger og makt påvirker synet på psykisk sykdom fra 1100-tallet fram til 1900-tallet. Boken gir et bilde av samfunnets makt til å definere hva som er rett og galt. Profesjonsutøvere og hjelpesystemer må være bevisst sin makt til å påvirke samfunnsdiskursen i forhold til hva som er rett og galt, sykt og normalt. Foucault (1975/1999a) er opptatt av hvordan moderne systemer kan forme mennesker til å underkaste seg makten (s. 180). Moderne system kan være barneverntjeneste, politi eller konfliktråd som representerer systemer som intervjupersonene i denne studien har vært i kontakt med.

Oppsummert har dette kapittelet så langt vist til teoretiske perspektiver som systemteori, Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori, «attempted solutions», sosialkonstruksjonisme, samarbeidende- dialogisk tilnærming, terapeutens alliansebygging, opplevelse av sammenheng, og til sist diskurs og makt. Disse delene danner grunnlaget for studiens teoretiske grunnlagsforståelse. I neste kapittel vises det til relevant forskning for studien.

2.9 Relevant forskning

Den presenterte forskningslitteraturen er det som er relevant for denne studien. Søkestrategien har vært å søke i Oria og Google Scholar. Søkene er gjort på norsk og engelsk, og er fra de siste ti årene. Aktuelle studier og forskningsrapporter har blitt kvalitetssjekket. *Sjekkliste for vurdering av en kvalitativ studie* (Helsebiblioteket, 2020) er blitt fulgt. Artikkene

har blitt publisert i fagfelleverderte tidsskrift. Søk har forgått i tidsperioden juni 2021-mai 2022. I søkestrategien ble problemstillingen operasjonalisert, for å dekke problemstilling på best måte. Nøkkelordene har vært blant annet: Foreldre, omsorgspersoner, foreldres fortelling/opplevelse/erfaring, parents, ungdom, ungdomskriminalitet, juvenile, delinquency, family therapy, kriminalitet, ungdomsstraff, alvorlig kriminalitet, kommune, hjelpesystem, kommunale tjenester, barnevern, MST.

2.9.1 Rapporter om tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger (Berg et al.; Aase et al., 2020)

Folkehelseinstituttet (FHI) utga i 2020, to rapporter som viser til vurderinger av evidensbaserte tiltak og hva som har vist effekt. Den ene rapporten *Tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger: en oversikt over systematiske oversikter* (Berg et al., 2020) viser til åtte systematiske oversikter, hvorav tre hadde høy metodisk kvalitet (Berg et al., 2020, s. 7). Berg et al., (2020) viser til 80 relevante primærstudier som oppsummerer 15 tiltak som forebyggende for ungdom som har begått kriminalitet (s. 7). Oppsummert viser resultatene at familiebaserte tiltak trolig fører til reduksjon i kriminalitet og atferdsproblematikk (Berg et al., 2020, s. 8). Politibaserte tiltak fører muligens til liten reduksjon i kriminalitet. Rapporten konkluderer med foreldreveiledning som det mest virksomme for å redusere atferdsvansker hos barn og unge (s. 8). Både multisystemiske og ikke multisystemiske familiebaserte tiltak gir trolig en vedvarende effekt (s. 8). Rapporten konkluderer med at det ikke finnes noen endelig svar på hva som gir endring, men at foreldreveiledning synes å gi vedvarende positiv effekt for å lede barna til endring i atferd (Berg et al., 2020, s. 8)

Den andre rapporten som FHI har gitt ut er: *Barn, unge og kriminalitet: Hvordan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering* (Aase et al., 2020). Rapporten gir blant annet oppdatert kunnskap om utfordringsbilde på temaet. Den presenterer forutsetninger for forebyggende arbeid. Rapporten viser til tidligere nevnt rapport av Berg (2020).

Ingen av de ovennevnte rapportene viser til foreldres deltakelse og opplevelse i møte med de ulike tiltakene. I de systematiske oversiktene har hovedanliggende vært å synliggjøre

dokumentert effekt ved tiltakene. Rapportene er til tross for det, aktuelle for denne studien, da det viser siste forskning på feltet ungdom og kriminalitet i norsk kontekst.

2.9.2 Mellom hjelp og straff- fungerer nye straffereaksjoner for ungdommer etter intensjonen? (Andrews & Eide, 2019)

Studiens formål var å undersøke om straffegjennomføringen var i henhold til intensjonen. Studiens varighet var 4 år, og tilnærmet seg temaet med kvalitative og kvantitative metoder. Kvalitativ casestudie var gjennomført i 5 regioner, hvor 20 ungdommer ble fulgt av forskerne (Andrews & Eide, 2019, s. 7). Andrews og Eide (2019) sin studie har ikke direkte søkelys på foreldres erfaringer. Samtidig er foreldre blitt involvert i intervjuer og viser erfaring noen steder i studien. En grunn til at foreldres stemme ikke har en større del, skriver Andrews og Eide (2019) skyldes at ungdommen var over 18 år når casestudiene ble gjennomført (s. 74). Likevel er studien relevant for dette studiet da foreldre har uttalt hva som var mer eller mindre nyttig med ungdomsstraff. Ungdomskoordinatorene gir uttrykk for at nærmeste foresatte og verger er tilstrekkelig involvert i oppfølgingen (Andrews & Eide, 2019, s. 74). I studiens del hvor det diskuteres gjenopprettende møte, bidrar foreldre med erfaringer. Foreldrene uttalte at det var i gjenopprettende møte, de ble spurt for første gang om hvordan de hadde det. Opplevelsen var at det betydde mye å bli spurt og lyttet til (s. 87). Støttende relasjoner trekkes frem som avgjørende for gjennomføring av ungdomsstraffen (Andrews & Eide, 2019, s. 87). Ungdommene trakk selv frem at de opplevde en bedre relasjon til foreldre gjennom ungdomsstraffen (Andrews & Eide, 2019, s. 152).

2.9.3 Foreldreperspektiver på behandlingsprosess og utfall (Bond, 2017)

Hovedoppgaven til Bond (2017) ved psykologisk institutt handler om foreldreperspektivet på MST. Studien baserer seg på 15 semistrukturerte intervju med foreldre etter at behandlingen var ferdig. Bond (2017) viser til tre hovedfunn: 1) Relasjonsskapende behandlingsprosess, 2) komplekse utfall innenfor og utenfor behandlingsmål, 3) foreldrenes vurdering av MST som god. Studien konkluderer med blant annet at terapeutisk allianse er en forutsetning for behandling. Bond (2017) trekker frem MST sine implementeringsverktøy ser ut til å danne en trygg ramme for den terapeutiske alliansen (s. 55). Terapeutens fleksibilitet for å tilpasse seg situasjonen vises til som en viktig faktor for utfall av behandling (Bond, 2017, s. 55). Ifølge de fleste av foreldrene opplevde de personlig og relasjonell endring, til tross for at ikke måloppnåelse var nådd (s. 56).

2.9.4 *Multisystemic Therapy for Young Offenders: Families' Experiences of Therapeutic Processes and Outcomes* (Tighe et al., 2012)

Denne kvalitative studien fra Storbritannia, tar for seg opplevelser og erfaringer familier har hatt i behandling av MST. Det er blitt gjennomført 21 semistrukturerte intervjuer, hvorav 19 foreldre og 16 ungdom deltok (Tighe et al., 2012, s. 188). Dataen ble tematisk analysert (s. 189). Studiens funn er basert 10 temaer med underkategorier som er overordnet plassert i to hovedfunn.

Det ene hovedfunnet viser til engasjement i MST og den innledende endringsprosessen. Egenskaper som ble trukket fram om terapeuten var blant annet terapeutens proaktive engasjement, fleksibilitet, praktisk hjelp og støtte (Tighe et al., 2012, s. 189). Informantene fremmet den holistiske tilnærmingen som positiv, til tross for at ikke alle ungdommene var deltakende i behandlingen (Tighe et al., 2012, s. 190). Den økologiske modellen fremsto for deltakerne som hjelpsom, fordi den fokuserer på flere aspekter enn bare ungdommen (s. 191). Der hvor familiene opplevde tidlig endring, viser funnene at dette bidro til håp og motivasjon. Løsningsfokustert tilnærming ble presentert som appellerende til familiene, spesielt der hvor familiene opplevde seg overveldet av situasjonen (Tighe et al., 2012, s. 191). MST-terapeutens konkrete råd og utvikling av foreldreferdigheter knyttet til konflikthåndtering og grenser var verdsatt av foreldrene (Tighe et al., 2012, s. 191). Terapeuten ble beskrevet med varme, engasjement og med en empatisk tilnærming, som ble trukket frem som viktig for familiene (Tighe et al., 2012, s. 191). Terapeutens samarbeidsorienterte tilnærming ga verdi for foreldrene.

Det andre hovedfunnet handlet om kompleksitet ved resultat av MST behandling. Foreldrene opplevde økt selvtillit og kompetanse i foreldrerollen. Foreldre erfarte også bedring i ungdommers atferd. Ungdommene opplevde mindre krangling og roligere foreldre (Tighe et al., 2012, s. 192). Foreldre og ungdom opplevde bedring i relasjon og i kommunikasjon seg i mellom. Tighe et al., (2012) diskuterer familiens gode erfaringer med MST, til tross for at ikke alle målene var nådd. Flertallet opplevde at situasjonen ble bedre når MST var inne, men at flere gikk tilbake til de gamle mønstrene når MST var ferdig (Tighe et al., 2012, s.194). Terapeutens alliansebygging var avgjørende for engasjement hos familiene (s. 194).

3 Metode

I dette kapitlet gjøres det rede for studiens fremgangsmåte. En transparent og nøyaktig beskrivelse av metode, strategiske valg underveis og studiens analyse er essensielt for deg som leser for å kunne vurdere studiens kvalitet og ramme (Thagaard, 2018, s. 200).

Jeg vil presentere følgende temaer i dette kapitlet: 1) Vitenskapsteoretisk ståsted, 2) Forskningsstrategi, 3) Kvalitativ metode, med redegjørelse for utvikling av intervjuguide, utvalg og rekruttering, presentasjon av intervjupersonene, gjennomføring av intervju, transkribering og egen forforståelse, 4) Studiens analysemetode: Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) og delene i analyse, 5) Forskningsetikk, 6) Studiens validitet, reliabilitet og generalisering.

3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted

Vitenskapsteoretisk ståsted legger føringer for hvordan forskeren forstår og produserer kunnskap (Johannessen et al., 2016, s. 51). Denne studien er utført av meg, og gjennomført med påvirkning av et rammeverk (ontologi/teori), som tar for seg noen spørsmål (epistemologi) som igjen er utforsket på en spesifikk måte (metode) (Denzin & Lincoln, 2018, s. 16). Min forståelse og erfaring med hvordan verden fremstår for meg vil ha direkte påvirkning på hvordan denne studien blir håndtert. Fra tema til analyse av data til fremstilling av mine tolkninger av intervjupersonenes beskrivelser. Slik som Denzin og Lincoln (2018) skriver «Every researcher speaks from within a distinct interpretive community, which configures, in its special way, the multicultural, gendered components of the research act» (s. 16). For studiens transparens er det betydningsfullt å redegjøre for studiens vitenskapelige ståsted (Thagaard, 2018, s. 200).

Studiens vitenskapsteoretiske ståsted bygger på fenomenologisk-hermeneutisk retning. Denne retningen støtter mine verdier og tro på hvordan jeg som menneske forstår og skaper mening. Ved at jeg som forsker har dette ståstedet finner jeg ikke kunnskap, men jeg tolker og konstruerer fra den rike og fenomennære dataen som ble innsamlet ved intervju. Studien har en tolkende epistemologi, som handler om at menneskers måte å forholde seg til virkeligheten på er gjennom fortolkning (Eatough & Smith, 2017, s. 3). Det som blir tolket

fram av meg som forsker som «funn», er en tolkning av hva det betyr for intervjupersonene å ha en slik opplevelse innenfor deres kontekst (Eatough & Smith, 2017). Studien undersøker foreldrenes opplevelser i møte med hjelpesystemer, som er den fenomenologiske delen av studiet. Den hermeneutiske påvirkningen i studien vil være mine tolkninger av mening om foreldrenes opplevelser. Studiens fokus vil være informantenes opplevelser til fenomenet i deres kontekst.

Jeg som forsker og person er inspirert av en tolkende epistemologi. Ifølge Denzin og Lincoln (2018) er all forskning tolkning (s. 19). Bateson (1972/2000) fremhever at det å skille på ontologi og epistemologi er unaturlig (s. 314). Ontologi handler om hvordan verden forstås. Epistemologi handler om hvordan kunnskap blir produsert og kalt kunnskap. Dette tenker Bateson (1972/2000) er én og samme ting (s. 314). Bateson (1972/2000) skriver «It is awkward to refer constantly to both epistemology and ontology and incorrect to suggest that they are separable in human natural history» (s. 314). På bakgrunn av dette beskrives ontologi og epistemologi som det samme i denne utredningen av studiens vitenskapsteoretiske ståsted.

Jeg som forsker tar med meg mine tanker og holdninger til verden, og dette påvirker igjen hvordan jeg forstår verden og hvordan jeg tilvirker kunnskap (Denzin & Lincoln, 2018, s. 19). Eatough og Smith (2017) mener mennesker opplever og møter verden unikt og intersubjektivt, og verdens forstås forskjellig for hver og en av oss (s. 3). Eatough og Smith (2017) sier videre at det ikke er til å unngå at den individuelle forståelsen av vår livsverden er nært knyttet til kontekst og historie (s. 3). Jeg, som forsker innenfor denne epistemologiske posisjonen, ønsker å skape mening ut fra menneskelige opplevelser og handlinger (Fossey et al., 2002). Det er viktig å trekke fram at tolkningen jeg som forsker gjør, ikke blir stående som en sannhet. En tolkende epistemologi ønsker å bidra til en forsterkelse av mening og en utvidelse og flere forståelser av meninger og opplevelser (Stainton-Rogers & Willig, 2017, s. 15).

Studiens tema er foreldres opplevelse med hjelpesystemer når ungdom har begått alvorlig kriminalitet. Analysemetoden jeg har vært inspirert av er Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), slik den er beskrevet av Jonathan Smith et al., (2009). Analysemetodens grunnlag er å utforske intervjupersonens opplevelse av fenomenet, slik det fremstår for den

enkelte. Videre vil analysemetoden studere hvordan dette påvirker den enkelte intervjuperson, både kognitivt, følelsesmessig, kroppslig og det eksistensielle for intervjupersonen (Smith et al., 2009, s. 34). Fenomenologi og hermeneutikk er analysemetodens grunnlagsforståelse og vil nå videre bli gjort rede for. Deretter vil IPA bli presentert.

3.1.1 Fenomenologi

Fenomenologi som filosofi har bidratt i utvikling av kvalitative metoder (Husserl, 1937/1970; Smith et al., 2009, s. 12; Thomassen, 2006, s. 82). Husserl (1931/2013) argumenterer for at fenomenologi ikke er psykologi, men handler om kunnskap om essensen (s. 44).

Fenomenologi er teori om grunnleggende væren og menneskers nærhet til fenomenene i seg selv (Husserl, 1931/2013, s. 44).

Hovedtanken i fenomenologien er at menneskers opplevelser er forskjellige, hvor historie, kultur og kontekst er med på å skape mening til det enkelte fenomen (Thomassen, 2006, s. 83). Husserl (1931/2013) var opptatt av «tingene i seg selv» og å redusere opplevelsen helt ned til essensen av opplevelsen og erfaringen (s. 120). I henhold til Eatough og Smith (2017) ønsket Husserl å få fram det som er tatt for gitt i opplevelser og erfaringer, samt å få fram opplevelser fri fra forforståelse og partiskhet (s. 3). Det skal etterstrebtes å sette egne fordommer til side for å ikke påvirke hvordan en ser fenomenet (Eatough & Smith, 2017, s. 3). Husserl brukte ordet «epochè» for å beskrive det å sette forforståelse til side (Lock & Strong, 2014, s. 60).

Heidegger kritiserte Husserl sin måte å tenke at en kan komme «helt inn til beinet» på erfaringen knyttet til et fenomen (Eatough & Smith, 2017, s. 4). Der Husserl mente at man skulle være fri for all forforståelse, eller være i «epochè» (Lock & Strong, 2014, s. 60), mente Heidegger at forskeren ikke kan være objektiv i møte med et fenomen (Eatough & Smith, 2017, s. 4). Han mente gjennom selvrefleksivitet bør det etterstrebtes å være bevisst egne forforståelser (Smith et al., 2009, s. 25). Heidegger var opptatt av «livsverden», hvor «å være i» er lenket til kontekst. På denne måten kan opplevelser og erfaringer sees i lys av kontekst, historie og sosiale forhold (Eatough & Smith, 2017, s. 4). Heidegger gikk fra individualismen til dualisme, hvor en så objekt/subjekt eller person/verden (Eatough & Smith, 2017, s. 4). Heidegger mente at vi allerede er inne i en eksisterende verden med alt det innebærer av

språk, historie og kultur (Eatough & Smith, 2017, s. 4). Heidegger har hatt innflytelse på at tolkning alltid er en del av hvordan vi mennesker skaper mening og sammenheng til noe (Smith et al., 2009, s. 18). Han har vært pådriver til å trekke hermeneutiske perspektiver inn i fenomenologien (Smith et al., 2009, s. 24-25). «Dasein» eller «være-i-verden» var en av hovedinteressene til Heidegger. Han var opptatt av at en ved å være i verden, er en alltid i relasjon til noe, og det avhenger av tid og kontekst (Smith et al., 2009, s. 18).

3.1.2 Hermeneutikk

Den andre teoretiske underbyggelsen til IPA er hermeneutikk. Thomassen (2006) skriver at hermeneutikk handler blant om spørsmålet «(...) hva det vil si å erfare, og hva kunnskap og sannheter er» (s. 144).

Ifølge Krogh (2019) betyr hermeneutikk fortolkningslære, og i den hermeneutiske vitenskapstradisjonen tenker en at all forståelse eller kunnskap er tolket (s.10).

Hermeneutikken vektlegger at det å leve er å tolke (Krogh, 2019, s. 10). Hans Georg Gadamer var opptatt av at tolkning og opplevelser i dag er påvirket av tidligere historie (Eatough & Smith, 2017, s. 5). Martin Heideggers «væren i verden» har påvirkning der han la vekt på at forståelse og meningsdannelse må sees i lys av kontekst og relasjon til verden (Smith et al., 2009, s. 18).

Den hermeneutiske sirkel er sentral innenfor hermeneutikken og gir en mulig forklaring på hvordan en danner en forståelse (Gadamer 1959/2003, s. 33). Gadamer (1959/2003) sier: «Den hermeneutiske regel at man skal forstå helheten ut ifra delen og delen ut ifra helheten, (...)» (s. 33). En kan også se sirkelen som en spiral, da det hele tiden forstås noe mer og ingen ende i forståelsen (Smith et al., 2009, s. 28). Gadamer (1959/2003) trekker fram at når man arbeider med en tekst, forsøkes det å gi teksten mening (s. 34). Videre mener Gadamer (1959/2003) hermeneutikkens oppgave er å oppklare forståelsens «underverker» i deltakelse om felles mening (s. 34) Gadamer (1959/2003) viser til for- mening om en tekst eller i et møte med en annen (s. 38). Den kan ikke unngås. Hermeneutikken bidrar til samhandling med teksten eller den andre, hvor for-meningen påvirker og utvider for-meningen eller forforståelsen (Gadamer, 1959/2003, s. 38). For å forstå, må man være åpen for å ta imot annerledeshet. Ved å være bevisst sine egne fordommer, kan dette føre til at

teksten kommer fram til sin rett, slik at det er rom for fortolkning (Gadamer, 1959/2003, s. 38).

3.1.3 Interpretative Phenomenological Analysis (IPA)

Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) er en kvalitativ metode utviklet av psykologen Jonathan Smith. En versjon av IPA inspirert av Smith et al., (2009) er implementert i studien på grunn av dens kvaliteter for å utforske studiens problemstilling. Hovedfokuset til IPA er å systematisk utforske meningen som personer har til menneskelige opplevelser, og deretter tolke opplevelsen i kontekst av teori og litteratur (Smith et al., 2009). IPA gir studien mulighet til å studere foreldres komplekse opplevelser i møte med hjelpesystemet.

IPA som analyse har tre fokusområder: Ideografi, induktiv og «interrogative». Ideografien vises i analysearbeidet, hvor hver tekst av intervju blir detaljert utforsket (Smith, 2004, s. 41). Hvert intervju blir sett på hver for seg, før det sees på felles temaer på tvers av alle intervjuene (Smith, 2004, s. 41). Forskeren har fokus på å se og lytte til hvordan intervjupersonen opplevde fenomenet ut ifra eget perspektiv og ut ifra egen kontekst (Smith et al., 2009, s. 29). IPA baserer seg på en induktiv tilnærming, hvor en ikke tester hypoteser, men søker etter å utforske den eller de meningene intervjupersonene har til sine opplevelser av fenomenet (Reid et al., 2005, s. 20). Problemstilling er åpen, slik at datamaterialet er så rikt som mulig (Smith, 2004, s. 43). Det induktive perspektivet fremholdes av Smith (2004) som en del av IPA, men induksjon er ikke unik for IPA, og er mye brukt i kvalitative metoder (s.43). Det «interrogative» i IPA handler om at forskeren stiller utvidede spørsmål til opplevelsene som intervjupersonene har hatt og utforsker om det kan være flere betydninger til opplevelsene (Eautough & Smith, 2017, s. 10). Sammen skaper intervjuer og intervjuperson en felles mening.

IPA kan sies å være en todelt prosess. Den ene delen består av å få fram det unike, hvor mangfoldet av erfaringer og meningskonstruksjoner får plass (Lock & Strong, 2014, s. 59). En er opptatt av måten personen knytter egen forståelse, erfaring og mening til fenomenet (Smith et al., 2009, s. 34). Som forsker vil konsentrasjonen være på intervjupersonens kontekst, historiske, sosiale og kulturelle erfaringer i sammenheng med hvordan fenomenet

blir opplevd og erfart (Eatough & Smith, 2017, s.3). Det er ønskelig å komme så fenomennær som mulig.

Den andre delen av IPA handler om den tolkende delen av analysen. Her fokuseres det på hvorfor intervjupersonene hadde de opplevelsene de hadde (Larkin et al., 2006, s. 104). Samskapelsen oppstår i intervjusituasjonen, men også i tolkning av utviklet data. I tolkning av et fenomen tas egen forforståelse med inn i møtet med noe nytt (Smith et al., 2009 s. 26). Teksten blir tolket og forstått ut ifra forskerens tidligere erfaringer og forståelser. Med det nye sammenliknes, gjør nyanser og utvikler ny forståelse av fenomenet. Forskerens forforståelse er med å påvirke teksten, og teksten er med på å utvikle ny forståelse (Smith et al., 2009, s. 26). Dette kalles en horisontsammensmelting. For å kunne forstå og gå i dialog, er det viktig med en åpenhet og fleksibilitet. På denne måten kan forsker og intervjuperson finne en felles måte å utvide forståelse og værensmåter (Lock & Strong, 2014, s. 110).

Fordi IPA-studie er et delt prosjekt imellom intervjuperson og forsker (Smith et al., 2009, s. 79), er forskeren engasjert i en dobbelt hermeneutikk. I samarbeid med intervjupersonene utvikles det første og annenhåndserfaring. Intervjupersonen gir sin tolkning av meningen som er knyttet til erfaringen. Deretter vil forskeren tolke den meningen og erfaringen intervjupersonen har hatt. I analyseprosessen er dobbel hermeneutikk betydningsfull i IPA (Smith et al., 2009, s.35-36).

I kapittel 3.4 finnes detaljerte beskrivelser om hvordan IPA ble brukt til å analysere transkripsjonene opp mot studiens tema og problemstilling. Analyseprosessen startet med transkripsjon og delene i analysen ser slik ut: 1) lese og re-lese, 2) Innledende analyse, 3) Utvikle foreløpige temaer, 4) Sette sammen fremvoksende temaer, 5) Gjentakende prosess på alle transkripsjonene, 6) Temaer og utvikling av funn på tvers av transkripsjonene.

3.2 Forskningsstrategi

En forskningsstrategi handler om hvordan og på hvilken måte problemstillingen kan bli besvart på best mulig måte. Forskningsstrategi består til en systematisk og strukturert måte å skape og analysere data (Denzin & Lincoln, 2018, s. 21). I henhold til Kvale og Brinkmann (2019) vil studiens første steg være å forankre hva som skal studeres og hvorfor,

før spørsmålet om hvordan (s. 137). Studiens problemstilling er som følger: Hvilke opplevelser hadde foreldre med hjelpesystemer etter at ungdommen begikk alvorlig kriminalitet? Forskningsspørsmålene er: Hva opplevde foreldrene som nyttig? Hva opplevde foreldrene som mindre nyttig?

Funnene i studien vil bidra til forskerens forståelse av foreldrenes opplevelser, i deres kontekst. Målet med studien er å få rike beskrivelser av hvordan foreldrene opplevde møte med hjelpesystemene. Foreldrene besitter en førstehåndserfaring som vil være verdifull for meg som forsker. Som forsker er ikke intensjonen om å skape en sannhet, men flere forståelser og perspektiver på foreldrenes opplevelser.

Fordi studien retter seg mot utforskning av menneskelig erfaring vil kvalitativ metode være best egnet for denne studien. Ved bruk av intervju vil intervjupersonene kunne beskrive sine erfaringer, opplevelser og konstruksjoner av mening om hvordan de opplevde situasjonen i møte med hjelpesystemer. Jeg vil videre gjøre rede for kvalitativ metode, begrunnelse for valg av metode og kvalitativt intervju.

3.3 Kvalitativ metode

Thagaard (2018) trekker fram at kvalitative metoder gjør det levde liv synlig, og sies å være best egnet når det skal forskes på mennesker (s. 11). Kvalitativ metode kan brukes når en ønsker detaljert utforskning, med fokus på de sammenvevde aspektene av et tema (Yardley, 2000, s. 215). Thagaard (2018) hevder at kvalitative metoder er fortolkende, og har fortolkende teorier som ramme (s. 19), som er i tråd med studiens vitenskapsteoretiske og filosofiske ståsted. Denzin og Lincoln (2018) fremmer perspektivet om ingen metode alene kan få oversikt over de skjulte variasjonene i pågående menneskelige opplevelser (s. 17). Kvalitative forskere ønsker å ta i bruk intersubjektive og tolkende metoder for å søke etter bedre måter å lage beskrivelser og mer forståelige verdener av opplevelser enn det som allerede er studert (Denzin & Lincoln, 2018, s. 17).

Fleksibilitet er en del av kvalitative studier (Thagaard, 2018, s. 16). Thagaard (2018) viser til kjennetegn ved kvalitative metoder som subjekt-subjekt situasjon (s. 16). Hvor forsker og intervjuperson samskaper dataen gjennom interaksjon. Utvikling av data kan bli ervervet på

flere måter, men forskeren vil i hovedregel være en del av prosessen til de eller dem som blir studert (Thagaard, 2018, s. 16) Utvikling av data kan foregå på flere måter. Observasjoner av miljø (Thagaard, 2018, s. 63), fokusgruppeintervju eller semistrukturert kvalitativt intervju (s. 92). Forskerens direkte kontakt og deltakelse med fenomenet og personene som blir undersøkt er til forskjell fra kvantitative metoder. I kvantitative metoder søker forskeren blant annet mengde og tall for å kartlegge omfang for å gi beskrivelse av virkeligheten. Dette kan for eksempel gjøres via en spørreundersøkelse (Johannessen et al., 2016, s. 28). I kvalitative metoder søkes det dyptgående informasjon om et fenomen, og om hvordan mennesker tillegger mening til det fenomenet som studeres (Johannessen et al., 2016, 28).

Ifølge Denzin og Lincoln (2018) gir kvalitativ metode anledning til å beskrive virkeligheten med flere representasjoner (s.10). Videre sier Denzin og Lincoln (2018) «This means that qualitative researchers study things in their natural settings, attempting to make sense of or interpret phenomena in terms of the meanings people brings to them» (s. 10).

Denzin og Lincoln (2018) sier at kvalitative metoder tar høyde for at det ikke finnes objektive observasjoner (s. 17). Observasjoner er konstruksjoner av og mellom den som observerer og den som blir observert. Å gi en sannhet er en umulighet, men fortellinger av opplevelser kan gis. Fortellingen er påvirket av erfaringer, både i forhold til kultur, sosiale klasse og etnisitet (Denzin & Lincoln, s. 17). Thagaard (2018) trekker også fram at forskeren ikke kan være objektiv eller stående utenfor og at funn vil være fortolket (s. 19). Innenfor systemteori kan ikke objektivitet oppnås, siden alt og alle er en del av en eller flere systemer. Denne tenkningen har en påvirkning på epistemologi, og hvordan vi tenker at noe er vitenskap og kunnskap (Capra & Luisi, s. 101). Slik Werner Heisenberg (1958) sa: «Hva vi observerer, er ikke naturen selv, men derimot naturen utsatt for våre undersøkelsesmetoder» (min oversettelse, s. 58).

Egenskapene i en kvalitativ metode gir denne studien bedre mulighet til å besvare problemstillingen. Jeg ønsker overordnet å erverve dyptgående kunnskap om temaet foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer. Det er ønskelig å gå i dybden på foreldres erfaringer, og få fram hvordan foreldrene skaper mening ut ifra deres situasjon. Ved en kvalitativ metode, og kvalitativt intervju vil metoden tilfredsstille dette ønsket.

Neste underkapittel vil handle om begrunnelse for valg av kvalitativt intervju.

3.3.1 Begrunnelse for valg av utvikling av data gjennom kvalitativt intervju

Kvalitative metoder og intervju vil være best egnet for å undersøke fenomenet: foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer når ungdommen har begått alvorlig kriminalitet. Hva som opplevdes mer eller mindre hjelpsomt. Å gjøre dybdeintervju er anbefalt av Smith et al., (2009, s. 56) og ifølge Reid et al., (2005) er det den mest brukte metoden for å utvikle data innenfor IPA (s. 22). Studiens valgte intervjuformat for intervju er semistrukturert. Et semistrukturert intervju kjennetegnes ved en intervjuguide med overordnede temaer og underspørsmål. Ved denne tilnærmingen får foreldrene de samme spørsmålene, men det er samtidig fleksibelt i intervjusituasjonen for å følge opp andre temaer som foreldrene trekker fram (Johannessen et al., 2016, s. 146). En forberedt intervjuguide sikrer i større grad at temaene for å svare ut problemstillingen blir etterspurt (Smith et al., 2009, s. 58-59).

Fordelen som kvalitativt intervju vil gi studien er en felles arena for intervjupersonen og meg som forsker. Et fortrinn er det dialogiske i utviklingen av data. Intervjusituasjonen er samarbeid mellom intervjuer og intervjuperson, hvor målet er å gå i dybden og få fram nyanser av hvordan fenomenet fremstår for intervjupersonen (Reid et al., 2005, s. 22). Gjennom intervjuet med foreldrene kan det ideografiske bli gjeldende, da det handler om å komme nært fenomenet, og å se på det spesielle i situasjonen (Reid et al., 2005, s. 22).

En annen fordel ved bruk av kvalitativt intervju vil være mulighet til å gå i dybden på foreldrenes opplevelser. Det gis mulighet for å være utforskende med intervjupersonene og få utfyllende beskrivelser av hvordan fenomenet forstås. Det er hensiktsmessig med kvalitativt intervju fordi intervjupersonene får anledning til å snakke fritt og fortelle historien slik den fremstår for den enkelte (Smith et al., 2009, s. 56). Videre gis det tid og mulighet til å reflektere over temaet sammen med intervjueren (Smith et al., 2009, s. 56).

Kvalitativt intervju egner seg godt når en skal undersøke sensitive og personlige temaer. Å dele sensitive opplevelser kan være utfordrende for intervjupersonene. Siden utviklingen av dataen er personlig, kan dette føre til at foreldrene i større grad føler en trygghet på å dele sine erfaringer (Thagaard, 2018, s. 12). Derfor har jeg valgt kvalitativt intervju. Videre i dette metodekapittelet vil utvikling av intervjuguide, utvalg og rekruttering, presentasjon av intervjupersoner, gjennomføring av intervjuene og transkribering bli gjort rede for. Avslutningsvis vil leseren kunne lese om egen forforståelse.

3.3.2 Utvikling av intervjuguide

Som skrevet i ovenstående kapittel 3.3.1 har jeg benyttet meg av formatet semistrukturert kvalitativt intervju, hvor jeg forberedte en intervjuguide. Se; vedlegg 1 for intervjuguiden. Gjennom arbeidet med intervjuguiden ble det anledning til å utarbeide en struktur som sikret at spørsmål og tema ble favnet for kunne besvare problemstillingen. I løpet av utarbeidelsen ble det en konkret vinkling på studiet og intervjuet. Jeg fokuserte på åpne og utvidende spørsmålsformuleringer (Smith et al., 2009, s. 59). I prosessen gikk intervjuguiden gjennom flere revideringer, hvor medstudenter og veileder har bistått i refleksjoner angående temaer og spørsmål.

Jeg hadde følgende hovedtemaer:

- Foreldrenes opplevelser i møte med hjelpesystemene, samt hvem de har vært i kontakt med.
- Foreldrenes opplevelse av hjelp, eventuelt hva som var mindre hjelpsomt.
- Foreldrenes opplevelser i forhold til språkbruk, holdninger og opplevelse av makt fra hjelpesystemer.

For å holde meg innenfor tema og stimulering av dialog hadde jeg forberedt 20 spørsmål. Da intervjuet er semistrukturert, var disse spørsmålene veiledende og jeg sto fritt til å bytte på rekkefølgen samt følge opp dersom jeg ønsket å utdype mer.

3.3.3 Utvalg og rekruttering

Det å definere inklusjons- og eksklusjonskriterier må til for å rekruttere personer som kan belyse fenomenet og gi de data jeg har behov for, for å kunne besvare problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54). Aktuelle intervjupersoner var foreldre som kunne uttale seg spesifikt om fenomenet jeg ønsket å undersøke (Smith et al., 2009 s. 49). Jeg foretok en strategisk utvelgelse (Johannessen et al., 2016, s. 115), det vil si at jeg tok kontakt med noen som har kontakt med personer som har den erfaringen problemstillingen etterspør. Fenomenet som undersøkes setter kriteriene for utvalget, og det er ønskelig med en så homogen gruppe som mulig. I kvalitative intervjuer er det ikke nødvendig med et utvalg som er representativt for befolkningen, som det er i kvantitative studier (Johannessen et al., 2016, s. 115).

Problemstillingen er følgende: Hvilke opplevelser hadde foreldre med hjelpesystemer etter at ungdommen begikk alvorlig kriminalitet?

I kvalitative metoder brukes det som regel få intervjupersoner (Thaagard, 2018, s. 59). Smith et al., (2009) sier at antall intervjupersoner kommer an på forskningsprosjektets størrelse, hvor «rike» de kvalitative intervjuene blir og hvordan forskningsprosjektet er organisert (s. 51). Thagaard (2018) viser til at antall intervjupersoner handler om forskningsprosjektets størrelse og analytiske mål (s. 59). Videre trekker Thagaard (2018) fram hensynet til mulighet for gjennomføring, på grunn av den omfattende analyseprosessen IPA krever (s. 59). Ifølge Smith et al., (2009) anbefaler han mellom 3-6 intervjupersoner for masterprosjekter (s. 51). Jeg intervjuet tre foreldre, da jeg har tro på at disse ville gi meg tilstrekkelig data for å gjøre analyse. Jeg hadde i utgangspunktet rekruttert fire foreldre, men den ene trakk seg før intervjuet var utført.

Utvalget i denne studien er basert på følgende inklusjonskrav: Foreldre til ungdom hvor ungdommen har blitt idømt ungdomsstraff. Jeg har i min profesjonelle rolle kontakt med ungdomskordinator i Konfliktrådet Oslo som arbeider med Ungdomsstraff.

Ungdomskordinator har rekruttert gjennom sitt arbeid, og det ble ikke spesifisert noe ytterligere om andre inklusjonskriterier enn nevnt ovenfor. Ungdomskordinator spurte totalt 8 foreldre, hvorav 4 foreldre sa ja. Den ene foreldereren var ikke aktuell, da foreldereren var fosterforelder og ble ansett som å være en del av hjelpesystemet. Jeg fikk en annen aktuell forelder, som ble rekruttert gjennom en av intervjupersonene. Denne personen trakk samtykket før det ble gjennomført intervju. Ungdomskordinator opplevde det utfordrende å få samtykke til deltakelse i studien. Thagaard (2018) tematiserer at noen miljøer kan være krevende å få kontakt med, og viser til at det kan kreves en tillit mellom den som rekrutterer og de som blir spurt (s. 60). I utgangspunktet har foreldrene blitt kontaktet av en de kjenner fra før, som kan sees som en trygghetsfaktor. Samtidig kan det være at temaet er sensitivt og at det er utfordrende for foreldre å samtykke til å delta i prosjektet. I dialog med Ungdomskordinator ble det diskutert at aktuelle intervjupersoner sto i krevende situasjoner som tilsa at det kunne bli for omfattende å delta på det aktuelle tidspunktet.

3.3.4 Presentasjon av intervjupersonene

Nedenfor er en kort presentasjon av de 3 foreldrene som deltok i studien. Alle intervjupersonene var i inklusjonsgruppen, som besto av at ungdommen deres var idømt ungdomsstraff eller at ungdommen var idømt fengsel. Navnene til intervjupersonene er endret grunnet anonymiseringskrav.

- Siri - Intervjuperson 1: i midten av 30-årene, enslig mor med flere barn. Ungdommen var i straffegjennomføring på intervjutidspunktet. Ungdommen gikk på videregående skole da han ble idømt ungdomsstraff. Ungdommen hadde én hendelse som hoveddom.
- Petter - Intervjuperson 2: i slutten av 40-årene, enslig forsørger for sin sønn. Ungdommen var ferdig med straffegjennomføringen på intervjutidspunktet. Ungdommen var over 18 år da han ble idømt ungdomsstraff. Ungdommen hadde flere saker, som samlet ble ungdomsstraff.
- Edel - Intervjuperson 3: i slutten av 30-årene, samboer, men ikke med barnefaren. Ungdommen gikk på ungdomsskolen da han ble idømt ungdomsstraff. Ungdommen hadde én hendelse som hoveddom.

Felles for alle intervjupersonene var at de hadde hatt oppfølging av MST. Dette var ikke i studiens inklusjonskriterier og var tilfeldig.

3.3.5 Gjennomføring av intervjuene

I forberedelse av intervjusituasjonen, hadde jeg prøveintervju. Prøveintervjuet var med en forelder som hadde erfaringer knyttet til problemstillingen. Ved å ha testet ut spørsmålene og blitt kjent med intervjuguiden på denne måten opplevde jeg å få gjort nødvendige endringer. Et forberedt intervju ga større muligheter til å få dekket det jeg ønsket få besvart (Smith et al., 2009, s. 58).

De aktuelle intervjupersonene ble kontaktet per telefon, etter å ha fått kontaktopplysninger av ungdomsordinator i konfliktrådet. I telefonsamtalen ble det informert om formålet med studien og rammebetingelsene. Det ble gitt informasjon om min profesjonelle rolle, samt erfaringer i møte med foreldre hvor ungdommen har begått alvorlig kriminalitet. I telefonkontakten ble det spesielt skildret hva deltakelse i studien ville innebære for dem

samt anonymisering og hvordan det skulle utføres i praksis. Det ble avtalt når og hvor intervjuet skulle bli avholdt. Informasjonsskrivet ble sendt til de som ønsket dette. Informasjonsskrivet ble sammen med samtykkeskjema tatt med til intervju. Se; vedlegg 2 for informasjonsskriv og samtykkeskjema.

Å gjennomføre et kvalitativt dybdeintervju fordrer trygghet for intervjupersonen, slik at det kan skapes rom for å dele av personlige og sensitive temaer. Tid og sted for intervju var derfor opp til informantene (Smith et al., 2000, s. 63). Ett intervju ble utført på et offentlig sted, ett på mitt kontor og ett hjemme hos intervjupersonen.

Intervjuene varte i fra 60 minutter til 100 minutter. Det ene intervjuet som ble lengst var på grunn av at båndopptakeren ble satt på, før detaljene om studien var blitt informert.

Etter å ha gitt informasjon om de etiske retningslinjene og studiens rammer startet intervjuet. Intervjuet åpnet med åpent spørsmål «Vil du kort fortelle om hva som skjedde da ungdommen din ble tatt?». Dette ga anledning for intervjupersonen å gå til situasjonen og ga kontekst til videre spørsmål (Smith et al., 2009, s. 59). Videre ble fokus i intervjuet på foreldrenes opplevelser i møte med de ulike hjelpesystemene, hva de opplevde som støttende og hva de opplevde som mindre støttende. Spørsmålene var direkte eller indirekte knyttet opp mot problemstilling.

3.3.6 Transkribering av intervjuene

Intervjuene ble tatt opp på diktafon. Transkribering ble gjort av meg. Jeg gjorde transkriberingen 1-2 dager etter intervjuene, for å holde på opplevelsen av intervjuet. I transkripsjonene har jeg etterstrebet ordrett transkripsjon. Jeg har unnlatt å ta med mine «ja» og «mm» når intervjupersonene snakket fordi det ville ha forstyrret meningsinnholdet da jeg skulle lese transkripsjonene. Jeg har vært oppmerksom og tatt med der hvor mine «ja» og «mm» påvirket responsen til intervjupersonen. I det ene intervjuet ble vi forstyrret et par ganger, jeg har valgt å ikke ta med hva som ble sagt under forstyrrelsene.

Etter transkribering av intervjuene, ser jeg at flere temaer og utsagn fra intervjupersonene kunne ha vært belyst ytterligere. Et eksempel er der hvor Siri uttalte: «men som sagt, jeg har en tendens til å si ja, og det har, jeg har vært overrasket» (Siri 527-530). I etterkant undrer jeg meg over hva hun ble overrasket over. Slike tendenser ser jeg gjennom

intervjumaterialet. Denne erfaringen bekrefter det Kvale og Brinkmann (2019) argumenterer for: kvalitative intervjuer er håndverk og krever erfaring (s. 156).

Denzin og Lincoln (2018) presiserer at forskeren er ikke objektiv, og dermed vil min forforståelse og erfaringer ha påvirkninger på studien (s. 17). I neste underkapittel gjør jeg rede for egen forforståelse. For å styrke validitet og reliabilitet er det viktig å redegjøre for forforståelse (Yardley, 2000, s. 220).

3.3.7 Egen forforståelse

Jeg har både en personlig og en profesjonell forforståelse og mening om fenomenet som studien tar for seg. Fra eget personlig liv er det ingen direkte erfaring med kriminalitet. Jeg har derfor ingen nære personlige erfaringer som gir direkte påvirkning.

I min profesjonelle rolle har jeg flere erfaringer som hjelpesystem i møte med foreldre som gir innvirkning for min forforståelse. Mine profesjonelle erfaringer, har direkte påvirket temaet til studien og hvorfor jeg har ønsket å utføre denne konkrete studien. Min forforståelse handler om at hjelpesystemene kan bevege seg for raskt over til tiltak. Jeg har erfaringer hvor definering av problem og enighet om metode blir for lite samarbeidet om sammen med foreldrene. Jeg har en forforståelse om evidensbaserte metoder i møte med unike hendelser og mennesker. Alvorlige atferdsproblemer blir ofte henvist til MST eller funksjonell familieterapi (FFT). Jeg har flere erfaringer hvor disse tiltakene ikke har ført til særlig endring sett i foreldrenes lys. I de samme sakene har jeg vært i kontakt med barneverntjeneste og MST hvor de informerer om at familien hadde flere måloppnåelser. Jeg har fortellinger fra familier hvor de opplevde seg «oppdratt» av terapeuten og hvor foreldrene opplevde manglende forståelse for dem som familie.

Ved å være bevisst disse forforståelse i møte med intervjupersonene, har jeg aktivt arbeidet for å ikke la egne forforståelser ta plass og føre intervjupersonene i en retning. Dette var jeg spesielt oppmerksom på da jeg stilte intervjupersonene spørsmål om deres opplevelser i møte med hjelpesystemene, og spesielt MST.

3.4 Dataanalyse: Interpretative Phenomenological Analysis (IPA)

I dette kapittelet beskrives det hvordan Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) av Smith et al., (2009) ga føringer for analyseprosessen. Delen i analyseprosessen vil bli detaljert presentert. Smith et al., (2009) er opptatt av at analyseprosessen og stegene er fleksible og ment som veiledende (s. 81). Det etterstrebes i analysen å ha fokus på intervjupersonenes beskrivelser av deres opplevelser. IPA er brukt for å utforske foreldrenes opplevelse i møte med hjelpesystemer, og hva foreldrene opplevde som nyttig og mindre nyttig.

Jeg tok for meg ett og ett intervju og gjorde del 1-4 med hvert intervju, før jeg gjorde del 5 og 6. Dette for å ivareta det ideografiske i analysen (Smith et al., 2009, s. 82). Smith et al. (2009) fremmer det dialogiske, systematiske og strukturerte i fremgangsmåten til IPA, slik at veien til funnene kan bli forstått av den som leser (s. 80). Dette er et vesentlig poeng i kvalitative metoder for validitet og reliabilitet.

3.4.1 Del 1. Lese og re-lese

Analysen startet med å bli godt kjent med intervjuene. Jeg lyttet til intervjuet, hvor jeg ble kjent med stemmebruk og rytme i samtalen. Deretter leste jeg gjennom, hvor jeg samtidig lyttet til opptaket. Fokus i lyttingen var intervjupersonenes egentlige mening med det som ble fortalt. Jeg hadde en siste lesning før jeg startet med neste del av analysen, deskriptive kommentarer/meningsfortetting.

3.4.2 Del 2. Innledende analyse

2a) Deskriptive kommentarer

Målet i del 2a var å skape et forståelig og detaljert sett av notater av transkripsjonen som er knyttet opp til problemstilling. Jeg valgte å dele steg 2 opp i to deler. Ifølge Smith et al., (2009) skjer deskriptive kommentarer/meningsfortetting samtidig som kommentarer på språkbruk og konseptuelle kommentarer (s. 83-84), samtidig er det rom for å gjøre analyse på måter som gir mening for den som analyserer (s. 91). Jeg valgte å gjøre steg 2a først. Dette ga meg struktur for å komme så fenomennært som mulig, uten å la egne tanker få for stor påvirkning.

Ved deskriptive kommentarer/meningsfortetting så jeg etter utsagn eller meninger intervjupersonen ga som var knyttet til problemstilling. Fokus var på intervjupersonenes forståelse av egen erfaring og hva som ga dem mening (Smith et al., 2009, s. 84). Utsagnene fra intervjupersonen ble uthevet i dokumentet. Jeg la til ytterligere kommentarer og nøkkelord på høyre side av transkripsjon ved behov. Jeg etterstrebet å leve meg inn foreldrenes fortelling, for å komme så fenomenologisk nær som mulig. Jeg søkte etter epochè, å sette til side egne tanker og forståelser. Jeg forsøkte å ha en holdning om «Hvordan er det å være i denne informantens sko?». Jeg var opptatt av å være engasjert i prosessen på lik linje som jeg var i utfallet. Jeg søkte etter detaljerte «core»-kommentarer, som er deler av det fenomenologiske i IPA-analyse (Smith et al., 2009, s. 83). Jeg prøvde å holde meg konsentrert om hva intervjupersonene fortalte. Der hvor egne tanker ble dominerende, skrev jeg disse ned på venstre side i margin. De deskriptive kommentarene ble gjort for lettere å kunne se etter temaer på tvers senere i analysen.

2b) Språk og konseptuelle meninger

Fokus i denne delen handlet om språkbruk. Se; vedlegg 3 for utdrag fra kodeprosess. Jeg hadde fokus på hvordan intervjupersonene brukte språket for å gi mening til sine opplevelser. Jeg var opptatt av metaforer, eventuelle gjentakelser, latter, pauser og tonen i språket (Smith et al., 2009, s. 88).

Samtidig med fokus på språk arbeidet jeg med konseptuelle meninger. Ifølge Smith et al. (2009) er konseptuelle meninger mer tolkende og har en undersøkende form (s. 88). I dette steget tillot jeg egne tanker, erfaringer og tolkninger få plass i transkripsjonen. Dette kunne være både personlige og profesjonelle tanker og erfaringer. I analysearbeidet trekkes forskerens oppmerksomhet knyttet til egen forforståelse fram. Heidegger presiserer at en ikke kan kjenne til sine forforståelser i forkant av å lese en tekst (Smith et al., 2009, s. 25). Derfor er det viktig at en i etterkant av å ha lest teksten blir kjent med hva eller hvilke forforståelser som bidrar inn i tolkningene, for deretter å re-evaluere egne tolkninger (Smith et al., 2009, s. 25). I denne delen av analysen var jeg opptatt av å kjenne etter hvor mine erfaringer og forståelser ble dominerende, og hvilke eventuelle nye forståelser i møte med transkripsjonen som oppsto. Jeg etterstrebet å være bevisst egen forforståelse og være åpen for nye oppdagelser i intervjupersonens fortellinger, slik som Gadamer beskriver

horisontsammensmelting (Smith et al., 2009, s. 89). Konseptuelle meninger gjøres ikke for å finne en sannhet eller endelig forståelse, men for å åpne opp for foreløpige meninger (Smith et al., s. 89). Dobbelt hermeneutikk kommer til syne gjennom denne delen.

Intervjupersonenes mening om hvordan deres situasjon var opplevd blir igjen fortolket av meg som forsker (Smith et al., 2009, s. 80).

Notater fra del 2b ble notert på venstre side av transkripsjonen.

3.4.3 Del 3: Utvikle foreløpige temaer

Etter å ha lest, og re-lest, uthevet og notert deskriptive kommentarer, språk og konseptuelle meninger, arbeidet jeg med foreløpige temaer. Jeg kortet ned transkripsjonen, ved å ta bort ikke-relevante utsagn fra intervjupersonene. Nå besto transkripsjonen kun av det som var uthevet fra tidligere i prosessen og mine kommentarer. På denne måten ble essensen av det transkriberte intervjuet tydeligere. Temaene var reflektert direkte fra kommentarene gjort fra tidligere steg i analysen. Temaene ble uthevet i skrift. Se utdrag fra kodeprosessen i vedlegg 3. Utvikling av temaer var en spennende prosess, som utviklet seg over noen uker. Å se transkripsjonen komprimert, egne tolkninger sammen med utsagn og deskriptive kommentarer opplevdes spennende. Prosessen endret seg, hvor nye temaer og tanker kom og gikk. Smith et al., (2009) trekker fram at denne delen av analysen handler viser den hermeneutiske sirkel, hvor en ser transkripsjon og egne kommentarer tolket som deler og hvor delene tolkes som helhet (s. 92).

3.4.4 Del 4: Sette sammen foreløpige temaer

I dette steget lagde jeg en oversikt over mine foreløpige temaer i rekkefølgen de kom fram. Jeg satte sammen temaer som hadde felles trekk, og fikk på denne måten oversikt over foreløpige temaer. For å holde oversikt over hvor temaene kom fra, sikret jeg at temaene var kodet med sitatnummer i transkripsjonen. Jeg hadde fargekoder på de ulike intervjupersonene, noe som var hjelpsomt for å skille mellom hvem som sa hva. Noen av temaene opplevde jeg som hovedkategorier, og noen var tilhørende som underkategorier. Jeg fjernet også noen temaer jeg så ikke hadde relevans til problemstillingen eller at det ikke var god nok bekreftelse i dataene på at det var et aktuelt tema. For å sikre at temaene hadde relevans og at tolkningen var i henhold til intervjupersonen, gikk jeg tilbake til

transkripsjonen med intervjupersonens utsagn, deskriptive og konseptuelle kommentarer for å sikre at jeg forholdt meg til utgangspunktet.

Det var viktig for meg at temaene hadde god begrunnelse i dataen, i intervjupersonenes utsagn og beskrivelse av deres virkelighet. For å få en oversikt og sammenheng, lagde jeg en oversikt hvor temaene var bekreftet med utsagn fra intervjupersonene. Se vedlegg 4 for utdrag av oversikt på tema.

3.4.5 Del 5: Gjentakende analyseprosess på alle transkripsjoner

Alle tre transkripsjoner fikk samme behandling i analyseprosessen fra del 1 til del 4. Jeg søkte å ikke la de tidligere analysene få plass for hver transkripsjon. Det å hele tiden være bevisst problemstilling, og intervjupersonenes fortelling og meningsdannelse hjalp meg å holde ett og ett fokus per transkripsjon.

3.4.6 Del 6: Temaer og utvikling av funn på tvers av transkripsjonene

I denne siste delen av analysearbeidet så jeg på temaene på tvers. Jeg hadde fokus på hva som var felles, hva som gikk igjen av temaer og hvilke mønstre som fremsto på tvers av datamaterialet. Jeg kom fram til fire funn, hvorav to funn har underkategorier.

Analyseprosessen var pågående i flere faser i utskrivning av funn. Jeg fikk da konsentrert utsagnene til intervjupersonene og deres mening ble tydeligere beskrevet for meg selv og dermed funnene ble konkretisert.

3.5 Forskningsetikk

I mitt forskningsprosjekt har jeg intervjuet foreldre om et sårbart tema. Forskningsetikken har jeg vært opptatt av gjennom alle stegene av prosessen. Spesielt under intervjusituasjon, transkribering, analysedel og i presentasjon av funnene. Et hovedpoeng i forhold til etikk og forskning er at forskningen ikke skal gjøre skade (Smith et al., 2009, s. 53).

Prosjektet er godkjent av Norsk senter for datainnsamling (NSD). NSD var spesielt opptatt av ungdommen som tredjeparts informant. Det ble stilt krav om at intervjupersonene informerte ungdommene om deltakelse i studiet, og at ungdommen fikk anledning til å ta kontakt med meg vedrørende spørsmål. Dersom ungdommen motsatte seg forelderens

deltakelse, skulle dette bli hørt. Alle foreldrene informerte ungdommene, og ingen motsatte seg deltakelse i studien.

Informert samtykke betyr at intervjupersonene som deltar i studiet vet hva det innebærer å delta. Intervjupersonene fikk i forkant av intervjuet tilsendt informasjonsskriv. Se; vedlegg 2 for informasjonsskriv og samtykkeskjema. Informasjonsskrivet inneholdt forklaringer av hva det ville si for intervjupersonene å delta. Spesielt beskrevet er hva som forventes av intervjupersonen, konfidensialitet og hvordan informasjonen de gir vil bli behandlet. I forkant av start på intervjuet, gikk jeg gjennom de etiske retningslinjene for å sikre at informasjonen var forstått. Intervjupersonene signerte på et samtykkeskjema, se vedlegg 2 for samtykkeskjema.

Konfidensialitet trekker Thagaard (2018) fram som et av flere grunnprinsipp for etisk forsvarlig forskning (s. 24). Konfidensialitet eller anonymisering har blitt gjort i transkripsjon og i utskriving av funn. Formålet er trygghet for at intervjupersonen kunne dele fritt, uten å være engstelige for å bli gjenkjent. Funnene er skrevet i respekt for intervjupersonene og anonymisert. Navn på ungdom, andre i personlig nettverk og bynavn er ikke blitt transkribert. Det er ikke blitt gjort andre omskrivninger i transkripsjonene eller i funnene. Det er derfor ikke en fare for påvirkning i henhold til validitet og reliabilitet (Thagaard, 2018, s. 25). Det ble informert om at personsensitivt materiale vil bli slettet ved studiens slutt, ca. september 2022. Informasjonen om intervjupersonene, lydopptak og transkripsjoner har blitt oppbevart på en minnepenn med kode, for å sikre at andre ikke får tilgang til personsensitive spørsmål

I denne studien kan det være krevende for intervjupersonene å gå tilbake i sine opplevelser på nytt. Jeg var opptatt av å avslutte intervjuet på en god måte for intervjupersonene. Jeg oppfordret intervjupersonene til å ta kontakt med sine støttepersoner om det skulle være behov for det i etterkant (Thagaard, 2018, s. 27).

Deltakelse i studien var frivillig. Det betyr at intervjupersonen kunne trekke seg på hvilket som helst tidspunkt. Det gjaldt også etter intervjuet. Det ble informert om at deltakelse i studien ikke vil påvirke nåværende eller senere hjelpetiltak. Jeg som forsker bør være bevisst informantens samtykke gjennom hele forskningsprosessen, også når resultatene skal presenteres (Thagaard, 2018, s. 23-24).

3.6 Validitet og reliabilitet (studiens gyldighet og pålitelighet)

Jeg vil i følgende avsnitt gjøre rede for teori og refleksjoner knyttet til dette studiets validitet og reliabilitet. Validitet henger sammen med reliabilitet og handler om vurdering av kvaliteten til denne kvalitative studien (Yardley, 2000, s. 216). Reliabilitet omhandler forskningens troverdighet, og om prosessen og funnene er til å stole på (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 276). Smith et al., (2009) viser til Yardley (2000) i forhold til validitet i IPA (s. 180). En måte å vise til studiens reliabilitet er ved å være åpen og transparent om valgene som er gjort gjennom hele prosessen. Fordi studien er kvalitativ, kan det ikke vises til objektive og konkrete resultater da studien har tolkning som del av analysen og de representerte funnene (Yardley, 2000, s. 218). Samtidig fremmer Yardley nødvendigheten av en form for kvalitetssjekk, som er av relevans for personene studien er for og til (Yardley, 2000, s. 219). Yardley (2000) viser til punkter som kan bidra til å synliggjøre kvalitative metoders gyldighet og pålitelighet, som jeg vil skissere i de følgende underkapitlene (s. 219). Yardley (2000) trekker fram at disse punktene må brukes på en slik måte det er til nytte for studien som gjøres (s. 219).

For å vurdere kvaliteten på studien, er Yardley (2000) opptatt av forskerens sensitivitet til kontekst (s. 219). Sensitivitet til kontekst består av følgende deler: 1) hensyn til eksisterende teori og litteratur, 2) hensyn til interaksjon i intervjusituasjon, 3) stringens og sammenheng (Yardley, 2000, s. 219)

1) Studiens hensyn til eksisterende teori og litteratur (Yardley, 2000, s. 220)

Teori og litteratur som blir presentert i studien er påvirket av hva jeg har blitt opptatt av i løpet av studietiden og i denne studien. Teoridelen har blitt reflektert over sammen med medstudent, kollega og veileder, for å sikre at jeg har relevant teori presentert tilknyttet problemstilling. Diskusjonsdelen er funn drøftet i lys av teori, eksisterende forskning og egne tolkninger. I og med at kvalitative metoder i stor grad bygger på vitenskapsteoretisk posisjon (Yardley, 2000, s. 220), har jeg begrunnet studiens epistemologiske posisjon og valg av metode i kapittel 3. Teori og forforståelse kan påvirke studiens resultater (Yardley, 2000, s. 220), forforståelse er redegjort i kapittel 3.3.7. Som leseren kan se, har jeg tidligere erfaring med foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer. Jeg har erfart at foreldre i mindre grad har vært fornøyd med de hjelpesystemene de har møtt. Dette vil påvirke studien, men i

mindre grad på grunn av bevissthet knyttet til forforståelsen. Etter å ha gått igjennom transkripsjoner, kan det sees spor av spørsmål i den retningen. Jeg vurderer at dette ikke har påvirket studien, da intervjupersonene har fått snakket fritt om erfaringer uten at jeg har ledet dem for å få svar på mine antakelser.

2) Hensyn til interaksjon i intervjusituasjon

En IPA blir bare så god som dataene som er utviklet. Jeg har opplevd at jeg har vært godt forberedt til intervjusituasjonen og opptrådt sensitivt i møte med intervjupersonene. De etiske retningslinjene er ivaretatt på beste måte med blant annet samtykke, taushetsplikt og «beste interesse for intervjupersonene». Se kapittel 3.5; Forskningsetikk. Jeg har vært oppmerksom på min maktposisjon, og etterstrebet å skape en trygg ramme for intervjupersonene. Kvale og Brinkmann (2019) poengterer at det er viktig å være bevisst intervjurollen og dens asymmetriske forhold, da dette påvirker intervjusituasjonen (s. 53). Jeg har som forsker ingen annen rolle overfor intervjupersonene i denne konteksten. Samtidig kan jeg få tildelt rolle som fagperson av intervjupersonene. På denne måten kan det oppstå en asymmetrisk relasjon, hvor det er ulik fordeling av makt (Kvale & Brinkmann, 2018, s.53). Jeg var bevisst maktposisjonen i intervjuprosessen, samtidig hadde jeg en holdning om at intervjupersonene var eksperter på sine opplevelser i sitt liv til. Jeg kunne tidvis oppleve at foreldrene henvendte seg til meg som fagperson, og at jeg også i intervjusituasjonen delte av egne erfaringer. I det jeg ble klar over at intervjuet omhandlet annet enn intervjuets kontekst, dreide jeg samtalen over til tema.

En betraktning som kan hatt påvirkning på intervjupersonene er at to av intervjupersonene trakk fram alderen til MST-terapeuten, og la vekt på at hun var «ung». Min alder kan hatt en påvirkning i intervjusettingen, på grunn av intervjupersonenes tidligere erfaring med «unge» terapeuter.

Se kapittel 3.3.5; Gjennomføring av intervjuene for mer inngående om hvordan jeg gikk fram for å gjøre intervjusituasjonen så god som mulig for intervjupersonen og for samskaping av data.

3) Stringens og sammenheng

Stringens handler om at forskningen er blitt utført i tråd med kvalitativ metode, og valgte analysemetode IPA. Det handler om at studien er fullstendig i sin helhet (Yardley, 2000, s. 221). Jeg har i denne studien fulgt Smith et al., (2009) sine anbefalte analysesteg. Jeg har gjort nøye rede for analysestegene beskrevet i kapittel 3.4. Dette for å tydeliggjøre veien til funn. Jeg har etter min mening hatt et rikt og bredt datamateriale som har gitt utgangspunkt for analysedelen. Funnene som er presentert er tro til intervjupersonenes uttalelser. Det er gitt direkte sitater for å begrunne funnene. Jeg har etterstrebet å ivareta intervjupersonenes integritet og behandlet transkripsjonene med respekt og på en hensynsfull måte med intervjupersonene i mente. I diskusjonsdelen av studien, har jeg ikke presentert èn sannhet, men mulige forståelser med en genuin nysgjerrighet og respekt for funn og intervjupersonene.

Sammenheng i forbindelse med validitet handler om studien i sin helhet besvarer problemstillingen og om funn er godt presentert og reflektert. For å sikre at studien svarer på problemstilling og holder seg til tema, har veileder vært nært knyttet til prosjektet. Studiens funn og teori har, i tillegg til veileder, blitt diskutert med andre i fagfeltet, som medstudenter og kollegaer. Dette for å sikre at fortolkningene ikke dras bort fra tema og intervjupersonenes opplevelser og meningskonstruksjoner.

Thagaard (2018) betrakter reliabilitet hvor forskeren tydelig viser til fremgangsmåte i analyse og i presentasjon av funn (s. 200). Thagaard (2018) viser også til at reliabiliteten styrkes hvor det reflekteres over metodiske beslutninger slik at leseren kan vurdere kvaliteten på studien (s. 200). Gjennom studiens prosess har det gjennom alle deler vært bevissthet knyttet til valg, konsekvenser av valg og eventuelle forforståelser som påvirker.

3.7 Generalisering

Kvale og Brinkmann (2019) forklarer generalisering. Det handler om resultatene kan overføres til andre kontekster eller situasjoner. En forutsetning er om studien vurderes med høy grad av validitet og reliabilitet (s. 289).

Naturalistisk generalisering handler om personlige temaer hvor mennesker får gitt kunnskap om erfaringer (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 290). Denne studien inneholder personlige erfaringer, slik kan funnene og kunnskapsutviklingen være en del av erfaringene som andre foreldre kan oppleve i liknende situasjon. Det vil ikke være mulighet for statistisk generalisering, da utvalget er basert strategisk utvelgelse (Johannessen et al., 2016, s. 115). Statistisk generalisering er mulig når utvalget er representativt (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 290). Analytisk generalisering er heller ikke til stede i denne studien, da foreldrenes opplevelser ikke kan gi føringer for hvordan andre foreldre opplever møte med hjelpesystemer etter at ungdommen begikk alvorlig kriminalitet (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 291).

I kapittel 3; Metode er det gjennomgått studiens vitenskapsteoretiske ståsted, forskningsstrategi, kvalitativ metode, dataanalyse, forskningsetikk, validitet, reliabilitet og spørsmål om generalisering. Videre vil studiens funn gjøres rede for, som har kommet til etter at transkripsjonene har blitt analysert med inspirasjon fra IPA.

4 Funn

I dette kapittelet presenteres studiens fire funn. Funnene er presentert på den måten de har fremstått for meg etter å ha analysert med inspirasjon av Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). Funnene er ikke objektive, men bearbeidet gjennom intervjupersonenes opplevelser og tolket i lys av del og helhet.

I figur 1 presenteres fire hovedfunn og underkategorier.

<p>Problemstilling:</p> <p>Hvilke opplevelser hadde foreldre med hjelpesystemer når ungdommen begikk alvorlig kriminalitet?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva opplevde foreldrene som nyttig? • Hva opplevde foreldrene som mindre nyttig? 			
Intervjuperson	1 Siri	2 Petter	3 Edel
4.2 Intervjupersonene opplevde tillit og følte seg trygge i møte med hjelpesystemene	✓	✓	✓
4.2.1 Hjelpepersonenes egenskaper skapte tillit og trygghet	✓	✓	✓
4.2.2 Hjelpepersonenes tilgjengelighet opplevdes trygt		✓	✓
4.2.3 Hjelpernes intensjon om å hjelpe har bidratt til tillit og trygghet	✓	✓	✓
4.1 Intervjupersonene opplevde en form for støtte som førte til endring		✓	✓
4.3 Intervjupersonenes egne holdninger som viktig for hjelpen og endring	✓	✓	✓
4.4 Intervjupersonene erfarte både nyttige og mindre nyttige bidrag fra hjelpepersonene	✓	✓	✓
4.4.1 Hjelp som opplevdes nyttig	✓		✓
4.4.2 Hjelp som opplevdes mindre nyttig	✓	✓	✓

Figur 1 oversikt over hovedfunn og underkategorier

4.1 Intervjupersonene opplevde tillit og følte seg trygge i møte med hjelpesystemene

Alle foreldrene beskrev på ulik måte hvordan hjelpesystemet bidro til å skape tillit og dermed trygghet for foreldrene. Faktorer som foreldrene trakk fram var: 1) Hjelpesystemenes egenskaper skapte tillit og trygghet, 2) tilgjengelighet som trygt og 3) intensjon om at hjelperen ønsket å hjelpe.

4.1.1 Hjelpesystemenes egenskaper skapte tillit og trygghet

Foreldrene beskrev hjelpesystemenes egenskaper i møte med foreldre og ungdom som en muliggjør for relasjon og tillit. Foreldrene hadde ulike beskrivelse av MST-terapeuten, men felles hadde de opplevelse av terapeuten som flink og kunnskapsrik. Foreldrene opplevde at det var viktig at hjelperne hadde kunnskap om problemstillingen og at hjelperne hadde egenskaper hvor de lyttet til dem.

Edel fortalte at hun opplevde MST-terapeuten som ung, men at hun erfarte «henne kjempeflink, hun satte seg inn i vår familiesituasjon (...)» (Edel 138-139). Edel fortalte at hun var skeptisk på grunn av alder og ble usikker på om terapeuten hadde den livserfaringen som Edel opplevde de var i behov av. Edel fortalte etter dette:

Men hun var dyktig, hun visste at det hun sa stemte. Jeg vet ikke jeg, selvsikkerhet og hun var trygg på seg selv og hun hadde en godhet og en utstråling som gjorde at både jeg og ungdommen stolte på henne. (Edel 380-382)

Her fortalte Edel om at både egenskaper, utstråling og kunnskap om problemstilling som tillitsskapende. Edel hadde flere fortellinger om hvordan hun opplevde egenskapene til MST-terapeuten som tillitsskapende. En del var hvordan MST-terapeuten forholdt seg til ungdommen hennes: «Hun prata mere med ungdommen enn over hodet på han» (Edel 389). Videre sa hun «Hun prata direkte til han. (...) Han var med på alt!» (Edel 397-398). Hun fortsatte med å fortelle: «(...) hun lytta, hun hørte på åssen familie vi var og hvordan vi var da» (Edel 403). Edel trakk fram at MST-terapeuten evnet å se og forstå dem som familie.

Edel beskrev hvordan MST-terapeuten bidro til å samle brikkene i puslespillet. Dette åpnet opp for nye og andre måter for dem som familie å ha dialog på. Edel fortalte at dette skapte en trygghet for henne og ungdommen:

(...) Hun har fått orden i rotet (...) alt er jo kaos før dem kommer inn, også er det akkurat som om dem putter ting på plass. Ja, puslebrikkene hun har lagt, alle brikkene i puslespillet og da har jeg og ungdommen min en trygghet, (...) så sitter det litt igjen etterpå også, det er ikke sånn at det blir borte. Straff driver jeg ikke med, (...) vi prater, noe han ikke liker så, ... nå skal vi prate (...). (Edel 586-593)

Edel beskrev ungdomskordinator i konfliktrådet på denne måten: «hun er jo fantastisk. Hun bare spør ungdommen min om er det greit at jeg stiller direkte spørsmål. Det er det beste du kan gjøre med han ikke sant. Og ja hun, ungdommen liker henne. Hun er kjempeflink» (Edel 607-609). Videre fortalte Edel om på hvilken måte ungdomskordinator møtte Edel og sønnen:

(...) hun stilte riktige spørsmål til ungdommen som fikk han til å begynne å tenke. (...) jeg tror du har rett, sa han liksom bare, han fikk en aha-opplevelse igjen da, (...). Det var det spørsmålet, bare sånn gjør du det på grunn av selvmedisinering eller er det kun for å ruse deg? (Edel 614- 619)

Petter beskrev egenskapene til MST-terapeuten på følgende måte: «(...) hun var veldig åpen og hyggelig, og (...) for meg så var det, bare det at det kom et menneske som jeg kunne prate med, (...)» (Petter 247-250). Petter fortalte at de fleste tiltak før vedtak om MST handlet om direkte hjelp eller tiltak til ungdommen. Petter hadde en opplevelse av å ikke ha vært involvert tidligere i prosessen. Det var først når MST kom i kontakt med familien at Petter fikk tilbud om samtaler, både individuelt og sammen med ungdommen. Petter fortalte at det ikke spilte noen rolle om det var en mann eller dame, men at det viktigste var at det var noen som lyttet og som ga han respons. Petter sa «(...) bare det at du får et menneske som du kan, (...) rote litt rundt oppi hue ditt og få deg ut av de negative tankebanene som jeg var i da» (Petter 252-253). Petter opplevde trygghet og tillit ved at han ble lyttet til og at noen var villig til å rote litt i hodet hans.

I forhold til Siri sin opplevelse av hjelpepersonen eller terapeutens egenskap beskrev Siri MST på følgende måte: «veldig ryddig opplegg synes jeg. ... veiledningen de har er veldig lett forståelig og lett å være med uten å overdrive (...)» (Siri 153-155). Hun beskrev at hun hadde opplevelser hvor det var enkelt å være deltakende uten at hun følte seg presset eller at det

føltes overdrevet. Hun sa: «(...) det er en veldig fin måte synes jeg å veilede ting på» (Siri 156-157). Siri fortalte at hun opplevde MST-terapeuten som streng, men sa også:

(...) du kunne slappe av, men likevel den måten han formidlet var veldig fin. I hvert fall jeg som kan fort reagere på ting, i hvert fall jeg tok det fint, (...), jeg trengte ikke å krangle. (Siri 351-354)

Det at Siri opplevde terapeuten som streng, samtidig en tydelighet i strukturen og måten det ble formidlet på, skapte en trygghet og tillit til MST-terapeuten.

4.1.2 Intervjupersonene opplevde tilgjengelighet som trygt

To av foreldrene opplevde tilgjengelighet til MST som viktig. Tilgjengeligheten representerte en trygghet for foreldrene. Edel og Petter beskrev ensomhet i situasjonen, og at tilgjengeligheten til MST hadde en betydning for dem.

Petter sa:

(...) du vet at hvis du trenger hjelp så er det bare å ta en telefon, og snakke med en, det skaper en trygghet, det skaper en, ja en sikkerhet i at jeg er ikke alene mer. Så det det var viktig for meg. (Petter 239-241)

Petter beskrev videre hvilken betydning tilgjengelighet hadde for han: «en ressursperson da, hvis vi skal kalle det det, som hele tiden var der, hvor det var, du hadde 24 timers tilgang til hjelp da» (Petter 102-104). Petter beskrev at han opplevde seg alene og redd i ulike situasjoner. Han fortalte om sin opplevelse: «når du er helt alene, hun (barnemor) på en måte meldte seg ut av livet til ungdommen da, så jeg ble sittende igjen med alt sammen (...)» (Petter 107). Petter beskrev videre: «Ja, det å være bekymret, også blir du kanskje litt aggressiv, fordi du blir redd ikke sant. Og så det var vanskelig» (Petter 111-112). Petter fortalte at frykten for barnet sitt førte til sinne. Han fortalte at hjelpen og støtten fra MST var viktig for han.

Edel beskrev at tilgjengelighet var spesielt viktig når hun var bekymret for sønnen sin. Edel uttalte: «(...) halvt år med MST, én gang i uka, telefoner, jeg sendte henne meldinger, annen hver dag ukentlig (...) så hu ble hele tiden oppdatert» (Edel 22-24). Senere i intervjuet fortalte Edel om hvor bekymret hun kunne være for sønnen sin, og hun fortalte: «(...) da

hjalp det å prate med henne ikke sant, i stedet for å ringe politiet, du jeg får ikke tak i sønnen min, så da kunne jeg ringe MST, så det var hjelp, MST er hjelp» (Edel 165).

Siri, nevnte ikke noe om tilgjengelighet og betydningen av den direkte. Siri hadde allerede kontakt i barneverntjenesten og med politikontakt da den kriminelle handlingen skjedde. Siri fortalte at hun ringte til ungdommens politikontakt når hun var bekymret for å høre om politiet visste noe mer om hendelsen. Siri uttalte:

(...) også ringte jeg til politi, hun som vi var i kontakt med. Fortalte henne hva som hadde skjedd, fortalte henne at jeg hadde valgt å få han vekk herfra for å finne ut hva (...) han kan oppleves som trussel. Også stilte jeg henne spørsmål. (...) Så hun skulle undersøke (...). (Siri 61-72)

Dette sitatet viser at politiet var tilgjengelig for Siri når hun var bekymret. Siri uttalte senere i intervjuet, hvor hun snakket om hvem som har vært viktige for henne og familien i denne situasjonen. Siri fortalte da «(...) det viktigste apparatet, det er først og fremst barnevernet. Det er politiet, ungdomspolitiet (...)» (Siri 437-438). Videre uttalte Siri om politikontakten: «(...) og jeg stoler, i alle fall på henne vi har kontakt med, jeg stoler på henne hundre prosent, og tar kontakt med henne når jeg føler for det» (Siri 441-442).

4.1.3 Opplevelse av hjelpernes intensjon om å hjelpe har bidratt til tillit og trygghet

Generelt i møte med ulike hjelpere, opplevde foreldrene at hjelperne hadde intensjoner om å hjelpe. Petter beskrev sin opplevelse til hvordan hjelperne hadde en holdning om hjelpe:

(...) den tanken og den holdningen hele det norske systemet har da, med å hjelpe, ikke sant, (...) det føler jeg er bra liksom, holdningen i hele systemet uansett hvem du kommer i kontakt med, vi skal hjelpe deg, men det å komme i gang, det synes jeg var vanskelig. (Petter 783-786)

Petter sa videre at han prøvde å forklare sønnen sin at alle menneskene de var i kontakt med, var der for å hjelpe: «alle vil vi deg vel, det er ingen som vil straffe deg eller ødelegge for deg på noen måte, alle vil hjelpe deg, men du må åpne opp (...)» (Petter 160-162).

Petter hadde også erfaringer med politiet hvor han opplevde at de prøvde å hjelpe ungdommen. Petter uttalte:

Han gikk vel i 10., og også ble han tatt av politiet en del ganger, så det her balla på seg, også fikk han flere sjanser da, men ... men som han politimannen sa, det er grenser for hvor langt vi kan strekke oss ikke sant, når han ikke viser noen tegn på forbedring. (Petter 77-79)

Petter trakk også fram de menneskene han var i kontakt med før ungdomsstraffen trådte i kraft, som positive: «(...) det var også en positiv opplevelse, (...) og da hun prøvde å hjelpe meg, men som hun sa siste gangen at det er kø i systemet, dere må bare vente (...)» (Petter 458-461). Han fortalte om en ruskonsulent sønnen hadde kontakt med som han beskrev som følgende: «For hun var også sånn veldig bra å ha (...)» (Petter 339-340).

Petter trakk fram at han opplevde at han har vært heldig, han sa: «sånn som hun damen fra MST og (navn på ungdomskoordinator) i konfliktrådet, fantastiske damer, (...) det er kun fokus på, ja, ja det stilles krav og man kan være streng, men fokuset er, her skal vi hjelpe» (Petter 799-801).

Siri fortalte at hun opplevde at det var viktig for henne at hun følte at de som møtte henne hadde en intensjon om å hjelpe henne og ungdommen. Siri sa: «Det er at de, eh, ikke prøver å henge deg ut eller at de liksom hører på deg, og prøver å hjelpe deg. Du ser jo hvem som prøver å hjelpe deg og hvem som ikke. Det ser du» (Siri 251-252). Siri sa at det var avgjørende for samarbeidet at hun opplevde at hjelperen var der for å støtte henne og hadde intensjon om å hjelpe. Siri uttalte:

(...) de folka som jeg hadde kontakt med eller de som var rundt oss. Om jeg ikke hadde følt at de er der for å hjelpe oss, så ville det vært annerledes tenker jeg. Da ville det ikke ha vært særlig samarbeid. (Siri 259-261)

Siri la vekt på at når hjelperne klarte å skape trygghet, og viste sine intensjoner om å hjelpe, bidro dette til at hun ble åpen. Siri fortalte videre: «at der jeg kunne være åpen og føle meg trygg, (...) noen ganger så tør du ikke være åpen, du vet ikke om du kan stole på dem eller ikke» (Siri 264-265). Hun fortalte så: «(...) hvis du tillater deg å være åpen, må være åpen å fortelle hvordan du har det, og lar deg fortelle (...)» (Siri 265-266). Her trakk Siri fram at når det var etablert en trygghet til hjelpepersonen, var hun opptatt av at hun da fikk tid og rom til å fortelle om hvordan hun hadde det.

Edel sa at oppfølgingen i konfliktrådet, som i utgangspunktet er en straffegjennomføring, ikke opplevdes som straff for henne. Hun forteller at det opplevdes som en oppfølging og en plan hvor fokuset er på at ungdommen skal få det til. Hun opplevde ikke at det er noen som skal ta eller straffe ungdommen. Edel uttalte:

(...) det med konfliktrådet er jo en oppfølging for ungdommen for å høre hvordan det går. (...) Men jeg føler jo at dem er jo ikke ute etter han, eller tar han eller noe sånt noe, det er jo mer for å sørge for at han får det til. Så det blir jo på en måte en forlengelse av MST. (Edel 684-688)

Edel fortalte litt senere: «Jeg føler at det er til hjelp i hvert fall. Det er noen som passer på han litt også, og jeg tenker at det er bra da, da er det ikke bare jeg som går rundt og er redd» (Edel 709-710).

Edel fortalte her betydningen av at det var flere som ønsket ungdommen hennes godt og at de er et team for å hjelpe ungdommen hennes.

4.2 Intervjupersonene opplevde en form for støtte som førte til endring

Intervjupersonene hadde flere uttalelser der de trakk fram det samarbeidende i relasjonen med hjelpepersonen.

Alle foreldrene uttalte at MST-terapeuten møtte dem med en støtte og hjelp som opplevdes riktig for dem. Siri fortalte: «(...) De har veldig fin måte, selv om han var streng, (...) du kunne slappe av, men likevel den måten han formidlet var veldig fin» (Siri 351-353).

To av foreldrene beskrev MST-terapeutens bidrag til endringer i måten foreldrene både forsto og forholdt seg til barna sine i og etter veiledning.

Edel beskrev at MST-terapeuten kom med forslag på endringer som var forskjellig fra hvordan hun selv var oppdratt, og hva hun tenkte var viktig i oppdragelsen. Edel opplevde MST-terapeuten gikk i dialog med «silkehansker» og var mer snill enn det hun hadde ønsket. Edel fortalte: «Jeg begynte å le, det ble for dumt. (...) er du seriøs nå, skal vi gi han penger?» (Edel 545-546). Edel fortalte at det å endre måten å møte sønnen på var krevende, samtidig som opplevde Edel at det skapte endring i samspillet. Edel sa:

(...) jeg lytta jo til henne, og hun sa at nå har ikke din metode fungert, hva skal vi prøve nå? Jeg bare, du har rett, det har ikke fungert. Straff har ikke fungert. (...) Jeg måtte bare omstille hele huet mitt, alt sammen, alt det jeg har trudd var riktig, var liksom sånn, OK, legge det på is og prøve noe annet (...). (Edel 550-551)

Hun fortalte at det var avgjørende at hun opplevde umiddelbar endring hos sønnen med opplegget fra MST-terapeuten. I intervjuet ble Edel spurt om det var lett eller vanskelig å gjøre endring i hvordan hun møtte sønnen sin. Edel fortalte da: «Nei, når du får den aha-opplevelsen så var det enkelt. Men den prosessen før jeg fikk den aha-opplevelsen, den var bare sånn, ja jøss» (Edel 566-567). På tross av en skepsis og motstand fra samboer og søster, gikk Edel med på å gjøre de endringene som MST-terapeuten foreslo. Edel fortalte blant annet samboerens syn på opplegget fra MST: «(...) da ble det dikkedaring i stedet. Da ble det premier på premier på premier, all straff ble tatt bort, samboeren min klarte ikke det. Han sa det at dette er bare tull og vås» (Edel 417-419). Hun opplevde at det var utfordrende å gjøre disse endringene, samtidig var det nyttig for henne da hun så at det førte til endringer hos ungdommen og i dialogen dem imellom. Edel fortalte: «Men det funker i alle fall, vi prater mye mer sammen og vi sitter i stua og prater sammen og til hans store fortvilelse» (Edel 59-594). Edel fortalte også at flere av rutinene som MST-terapeuten innførte, avsluttet de med. Hun sa: «når dem gikk ut og vi fikk et pusterom, det var da jeg følte at jeg, ungdommen og samboeren min kunne ta det videre» (Edel 27-28).

Petter hadde opplevelse av at MST-terapeuten hjalp han med å forstå hvordan hans atferd var mot sønnen, og at MST terapeutens innspill hjalp han med å møte ungdommen på en annen måte. Petter fortalte:

Jeg gnagde på han på en måte, som ikke jeg var vel klar over før jeg pratet med henne, ikke sant, og jeg kan jo se, hvis jeg setter meg i ungdommen sin situasjon å ha det en far som liksom hele tiden peser deg, og du liksom sliter skikkelig. (...) Jeg snudde det, så i stedet for å være da negativt støttende, så ble jeg positivt støttende (...) og det hjalp, og da forandret jeg også følelseslivet mitt. (Petter 220-227)

Petter fortalte at MST-terapeuten hjalp han å se mønstre i egen væremåte og relasjon til sønnen, som førte til endringer dem imellom. Petter beskrev at MST-terapeuten hjalp han til å endre fokus. Å akseptere situasjonen, som igjen førte til at de store konfliktene ble borte.

Petter beskrev det slik: «(...) å heller svelge noen kameler og akseptere situasjonen da, og ikke hele tiden prøve å korrigere (...) heller la ting utvikle seg, (...) vi slutta å krangle faktisk» (Petter 215-218).

Petter fortalte om en selvinnsiktshjelp fra MST-terapeuten, som handlet om hvordan sønnen påvirket han. Petter opplevde at MST-terapeuten hjalp han med for eksempel å se truslene sønnen kom med og ikke handle på dem. Petter fortalte: «Å begynne å tenke, OK, det har ikke noe med, det er livet hans, de valgene han tar, det han sier (...) det påvirker jo ikke deg, og det har hun rett i ikke sant» (Petter 682-684).

Videre sa han «(...) Det var en prosess jeg måtte igjennom da, men det funka. Truslene slutta å komme, ikke sant, for da funka ikke det mer» (Petter 688-689). Petter fortsatte i samtalen «det var vel den største selvinnsiktshjelpen jeg fikk av hun dama da, fra MST, (...) hun hjalp meg ganske mye» (Petter 692-694).

4.3 Intervjupersonenes egne holdninger som viktig for hjelpen og endring

Alle foreldrene var opptatt av deres egen rolle i møte med hjelpesystemene. I situasjonen hadde ingen av foreldrene noen dilemma i forhold til å ta imot hjelp fra hjelpesystemene. Siri uttalte på direkte spørsmål om hun opplevde noe dilemma i forhold til å ta imot hjelp: «... Ta imot hjelp ... Nei, neineineinei. Jeg tror det er den samlet sånn at jeg sier ja takk til all slags hjelp» (Siri 210-211). Petter uttalte på samme spørsmål: «nei, jeg vil ikke si at det var noe dilemma» (Petter 392). Foreldrene la vekt på at de ikke er perfekte og har gjort feil som «alle» foreldre gjør. Petter og Edel fortalte om egen rolle i samarbeidet, uten at det ble stilt direkte spørsmål i intervjuet om det.

Petter trakk fram at det å ha evne til å ta imot hjelp som forelder er viktig. Han fortalte videre: «(...) ikke være stolt da liksom, det kunne ha såpass mye selvinnsikt at, ja jeg trenger hjelp og det er ikke noe vits i å fornekte det» (Petter 126-128).

Petter uttalte:

(...) så for min del som, ja jeg har ikke noe problem å innrømme at ikke jeg, jeg kan ta feil og at jeg ikke greier alt og ikke sant, det er ikke noen formel på å være forelder, så

det å kunne ha evnen til å ta imot hjelp som forelder tror jeg er viktig i dette her da.
(Petter 130-132)

Petter fortalte:

(...) jeg var innstilt på å ta imot hjelp, ja, det var ikke det at det ble presset på meg, det ble det ikke (...), det var heller det at du, jeg trenger hjelp jeg, kan noen komme og hjelpe meg? (Petter 258-259)

Senere i intervjuet trakk Petter fram: «hvis man ikke er som forelder da innstilt på å ta imot den hjelpen, hvis man kommer i sånt forsvar (...) så kanskje er det vanskelig å hjelpe foreldre da, (...)» (Petter 802-804). Han fortalte videre at moren til sønnen var negativ til hjelpesystemer og han fortalte så: «(...) det er vel det eneste tenker jeg som kan legge hindringer for å gi, (...) for at systemet skal få hjelpe barn da, det er foreldres negative holdninger» (Petter 809-810).

Edel la vekt på at det å være åpen og ærlig, ga dem som familie best hjelp. Hun fortalte: «Jeg har funnet ut at det beste man gjør er å være åpen og ærlig og fortelle hvordan ting er (...) alt negativt, alt positivt, alt ble lagt på bordet» (Edel 1025-1026). Edel var opptatt av å fortelle åpent, for å «finne ut av saken i stedet for å prøve å redde skinnet sitt, for å gjøre seg mer skinnhellig enn hva man egentlig er, for helt perfekt er ingen» (Edel 1027-1029).

På spørsmål om hvordan det var for henne å snakke om både positive og negative ting om hennes eget liv, fortalte Edel: «Jeg tenkte det må jeg, det er snakk om unga mine» (Edel 1032-1033). Videre fortalte hun:

Ja det er ikke noe gærent med unga, bare sånn, hei, det kan godt være meg og, (...) du må fortelle alt positivt og negativt, for det negative kan sette spor på ungen når de er små. (...) det er kun for unga skal få dem hjelpa dem vil ha, ellers hadde jeg ikke sitti å bretta ut dritten om meg selv. (Edel 1033-1038)

Edel snakket her om sammenheng mellom åpenhet, fortelle slik ting er og har vært, og at hun som mor kan hatt en påvirkning på hvorfor ting har blitt som de er nå. Petter, som Edel, var også opptatt av at som forelder kreves det noe av deg. Petter fortalte:

(...) det er barnet ditt det dreier seg om, og da må du dytte deg selv på sidelinjen. Og uansett hva du tror eller tenker og føler og hva slags holdninger du har til dette her, så må du bare (...) svelge noen kameler da, (...) ungen din har faktisk havna i denne situasjonen han er og nå må du bare være der og støtte og ta, og hjelpe ungen din og ta mot den hjelpen du får, ... sånn er vel det. (Petter 828-833)

Siri fortalte om hennes opplevelse i forhold til å være innstilt på å ta imot hjelp. Hun har erfaringer om at hun har vært skeptisk til å ta imot tiltak, men at hun har blitt overrasket. Hun fortalte:

(...) Men MST, det var de som kom med forslag og da tenkte jeg at nei, det er bare bortkastet tid å prate med meg (...) men som sagt, jeg har en tendens til å si ja, og det har, jeg har vært overrasket. (Siri 527-530).

Siri fortalte videre at: «(...) jeg har alltid sagt ja og la oss prøve og la oss se, det kan avsluttes hvis det ikke går (...)» (Siri 539).

4.4 Intervjupersonene erfarte både nyttige og mindre nyttige bidrag fra hjelpepersonene

Intervjupersonene hadde beskrivelser om hjelperne som både nyttig og mindre nyttig. Praktisk hjelp ble fremhevet som nyttig. Det som opplevdes mindre nyttig var saksbehandlers rolle i barneverntjenesten, og ønske om økonomisk hjelp. Alle intervjupersonene hadde opplevelser av å ikke bli tatt på alvor i deler av hjelpesystemet.

4.4.1 Hjelp som opplevdes nyttig

Foreldrene beskrev hjelp som nyttig på ulike måter. Edel og Siri opplevde at når hjelperne kunne bistå med praksisplass eller støttekontakt, opplevdes dette som nyttig hjelp. Siri fortalte: «(...) barnevernet har vært med på alt vi har ønsket oss. Så både støttekontakt, ehm, praksisplass. Det har hjulpet veldig mye» (Siri 516-517).

Siri fortalte om gode opplevelser med barneverntjenesten:

Men i mitt tilfelle, fra dag én, siden jeg kom i kontakt med barnevernet har jeg vært så heldig å ha saksbehandlere som, som har hjertet på riktig plass og hun saksbehandleren som vi hadde sist (...) hun hadde alltid tro på oss. (Siri 141-145)

Siri erfarte at barnevernkonsulent hjalp dem med det de ønsket seg. Alt fra praksisplass, støttekontakt og terapeut fra MST. Siri trakk fram en opplevelse av at barnevernkonsulent hadde hjertet på riktig plass, og betydningen av dette gjorde at hjelpen opplevdes som relevant og nyttig for henne. Siri fortalte at hun fikk konkrete råd og støtte som ble viktig for henne. Siri uttalte: «jeg hørte på henne og jeg kommer evig til å være takknemlig» (Siri 172).

Edel opplevde oppfølging fra MST og konfliktrådet som nyttig hjelp. Edel trakk fram blant annet Oppfølgingskontoret som nyttig, ved at de formidlet praksisplass for ungdommen. Edel fortalte at det var hennes forslag om praksisplass og fortalte: «Det var det jeg som kom på. Så, der var da Oppfølgingskontoret som tok over og kontaktet han, og ordna han praksisplass der da» (Edel 625-627).

4.4.2 Hjelp som opplevdes mindre nyttig

Alle intervjupersonene hadde opplevelser av å ikke bli tatt på alvor. To av intervjupersonene opplevde mindre god kontakt med barneverntjenesten. En intervjuperson hadde en dårlig opplevelse i ett skolemøte.

Barneverntjenesten opplevdes som mindre nyttig for to av intervjupersonene. Edel fortalte at hun hadde mange barnevernkonsulenter, og uttalte: «Men jeg har egentlig ikke hatt noe behov for å prate med dem liksom, for dem kunne ikke hjelpe meg med noe» (Edel 39-40). Edel fortalte om opplevelser hvor saksbehandler hadde liten kunnskap om problemstillingene hun sto i. Edel fortalte om hva hun savnet fra barneverntjenesten: «(...) kanskje litt mere skole eller utdanning eller kan litt mer om pedagogikk, rus, problemstillinger og løsninger og satt seg inn i, eller kan sette seg inn i flere personligheter» (Edel 54-58).

Edel beskrev mangel på konstruktive og meningsfulle bidrag fra barnevernkonsulent:

(...) dem får jo ikke gjort noe fra eller til. ... dem prater med ungdommen, dem hører åssen det går, ... dem har vært helt greie å prate med å sånn, men dem får jo ikke gjort noe, dem har jo ikke, nei, hva er det dem skal gjøre da? (Edel 337-339)

Petter hadde en liknende erfaring med barneverntjenesten som Edel. Petter uttalte at han ikke opplevde barneverntjenesten som nyttig for han som far eller for ungdommen. Petter beskrev det slik: «Sånn ungdommen sa, hva faen kan de gjøre da? De satt bare å prata, (...). Det var mere sånn, hva skal jeg kalle det for noe, moralsk støttene da, enn noe særlig hjelp» (Petter 417-419). Petter fortalte at det som kunne ha vært hjelpsomt hadde vært en psykolog eller ruskonsulent som sønnen kunne hatt å prate med på fast basis.

Alle intervjupersonene delte erfaringer som var mindre nyttige som det å ikke bli tatt på alvor. Edel og Petter fortalte at de hadde meldt bekymring til barneverntjenesten før de kriminelle handlingene skjedde. Foreldrene forteller at de ikke opplevde å bli tatt på alvor for det strevet de så hos sine barn.

Edel opplevde at sønnen hennes hadde utfordringer med å mestre skolen.

(...) det var jo ikke akkurat det vi sendte bekymringsmelding på, det var jo mer at det var bekymringsverdig høyt fravær, skolelei, trenger noe annet tilbud, trenger litt mer hjelp og innspill liksom, (...) PPT har vi jo prøvd, barnevern, MST, var til hjelp etter alt sammen, men hvis det hadde vært hjelp før, for ungdommen klarte seg greit på barneskolen. (...) (Edel 985-991)

Edel fortalte at hun sammen med skolen sendte bekymringsmelding til barneverntjenesten. Dette resulterte ikke i undersøkelse eller tiltak. Edel uttalte hvordan hun forsto det:

Jeg prata jo med dem, og dem hadde ikke det tilbudet, så det var jo, det var ikke noe dem kunne gjøre for det lå ikke i programmet dems eller i pengene dems eller i systemet dems eller. Det er ikke noe dem får gjort noe med (...). (Edel 977-979)

Edel hadde tidligere i intervjuet gitt uttrykk for at hun var glad for at ungdommen hennes var blitt tatt: «jeg er egentlig glad for at han ble tatt, så går det an å gjøre noe med det før det er for sent. For det er mange det går gjerne veien med også. Som ikke blir tatt» (Edel 707-709). Her kommer det til uttrykk at hun ble glad for at han ble tatt for den kriminelle aktiviteten, for da fikk hun og sønnen hjelp.

Petter hadde liknende erfaring som Edel. Her kom atferden fra ungdommen fram i cannabiserøyking og hyppig kontakt med politiet. Ungdommen til Petter hadde mye kontakt med hjelpesystemet i forkant av MST. Ungdommen hadde vært hos Politiet for å ta

urinprøver, kontakt med ruskonsulent og Utekontakt. Petter hadde en opplevelse av at han ikke ble tatt på alvor med sin bekymring for ungdommen. Petter uttalte: «Så det gikk nok, ja, hva skal jeg si, 6 til kanskje 9 måneder, i en sånn derre prosess hvor vi fikk avslag, søkte, avslag» (Petter 508-511). Petter fortalte at han opplevde det frustrerende og at han ikke ble tatt på alvor. Han fortalte om historier og inntrykk han hadde av barneverntjenesten. Hvor foreldre mistet omsorgen for barn. Han ble spørrende til hvorfor han, med de utfordringene de hadde, ikke fikk hjelp. Han fortalte at det kunne handle om: «Det kan vel være alt fra personligheter som jobber i systemet til kanskje de har mange saker, at de må prioritere de viktigste, ikke sant» (Petter 88-90). Petter fortalte videre at det opplevdes: «frustrerende da, for da var det liksom åpenlyst at gutten trengte hjelp og, og så fikk man ikke hjelp da. Og jeg følte at jeg, i begynnelsen ikke ble tatt på alvor av barneverntjenesten i det hele tatt» (Petter 524-526). Han fortalte avslutningsvis i intervjuet «det er vel dette med det å bli trodd av barnevernet da i alle fall for min del, det synes jeg var vanskelig» (Petter 839-840).

Siri formidlet hvilke reaksjoner og tanker hun hadde knyttet til det å ikke bli tatt på alvor. Siri uttalte: «I alle fall jeg som kan fort reagere på ting, (...)» (Siri 349). Jeg spurte om hva hun kan reagere på. Siri svarte da umiddelbart: «Kanskje når jeg ikke blir tatt på alvor? Når jeg blir tatt for å være dum, for eksempel den hendelsen på skolen» (Siri 352-353).

Jeg spurte Siri om hva hun opplevde i skolemøtet. Siri fortalte: «At du er ingen ting» (Siri 367). Videre snakket Siri om hvordan rektoren fikk henne til å føle seg: «sitt der å hold kjeft, det er sånn. Ja. (...) jeg snakket med andre i etterkant av møtet. Og de indirekte, bekreftet også at han (rektor) ikke var særlig fin når han snakket med meg» (Siri 369-371).

Siri fortalte videre om hvordan hun opplevde seg som mor, og hvordan det opplevdes for henne når noen berører hennes stolthet. Hun uttalte:

(...) jeg er en stolt mor, selv om jeg er gått i noen veldig mye dritt med ungene mine, der jeg liksom måtte falle med ansiktet rett i gjørma, men likevel den stoltheten. Jeg har ikke mistet den og når kanskje noen prøver å berøre den stoltheten. (Siri 377-380)

Siri fortalte at når stoltheten blir berørt, det er da hun føler seg dum og ikke tatt på alvor som menneske.

5 Diskusjon

I dette kapittelet vil jeg diskutere funn i lys av presentert teori og relevant forskning. Overordnet tolkes intervjupersonenes opplevelser i møte med hjelpesystemene, og hva de opplevde nyttig og mindre nyttig i tråd med studiens problemstilling. Studiens problemstilling handler om foreldrenes opplevelser i møte med hjelpesystemer etter at ungdommen begikk alvorlig kriminalitet. Samt hva opplevdes nyttig og mindre nyttig.

Kapittelet består av 4 deler: 1) Hvordan kan intervjupersonenes opplevelse av tillit og trygghet forstås? 2) På hvilken måte kan intervjupersonenes opplevde endring forstås? 3) Hvordan kan intervjupersonenes egne holdninger til hjelp forstås som viktige for endring og hjelp? 4) På hvilken måte kan intervjupersonenes opplevelser av hjelpen som nyttig og mindre nyttig forstås?

5.1 På hvilken måte kan intervjupersonenes opplevelse av tillit og trygghet forstås?

Funnene viser til tre elementer som fremmet trygghet og tillit. Det handlet om hjelpepersonens egenskaper, tilgjengelighet og opplevelse av at hjelpepersonen hadde intensjoner om å hjelpe. For intervjupersonene innebar dette en opplevelse av at hjelpepersonen hadde kunnskap om tema, viste transparens, og trygghet i møte. Videre var det av betydning at hjelpepersonene var aktiv i møte med intervjupersonene slik at de fikk en opplevelse av å bli involvert i oppfølgingen. Intervjupersonene opplevde oppfølgingen som strukturert og samarbeidsorientert. Disse punktene vises også i forskningen til Tighe et al., (2012) hvor en proaktiv, engasjert og emosjonelt støttende terapeut ble verdsatt av informantene i den studien (s. 189)

5.1.1 Trygghetsskapende kommunikasjon

Sosialkonstruksjonisme betrakter utvikling av mening og forståelse som en sentral begivenhet i menneskers virksomhet (Loch & Strong, 2014, s. 31). Forståelse blir forhandlet fram i det sosiale fellesskapet. Når forhandling om forståelse er utgangspunktet, må det føres en dialog på hvordan partene forstår og ser verden likt og ulikt (Gergen, 2010, s. 50). Forhandlingen i denne sammenheng foregår gjennom kommunikasjonen mellom terapeut og klient. Slik som Watzlawick et al., (1967) viser til, har kommunikasjon flere nivåer (s. 53).

Det er ikke bare innholdet i ordene som blir kommunisert, det er også relasjonen (Watzlawick et al., 1967, s. 51). «All atferd er kommunikasjon» (Watzlawick et al., 1967, s. 48). Terapeutens relasjon til klient, vil ha konsekvenser for hvordan budskapet formidles og tas i mot. Budskapet vil oppleves forskjellig, der hvor terapeut og klient har en trygg relasjon. Til forskjell om relasjonen er utrygg. Funnene viser til en tillitsfull og trygg relasjon og kommunikasjon. Dette kan bero på terapeutens tilnærming og inntoning til intervjupersonene. En trygg relasjon oppstår ikke av seg selv, og kan sees som en prosess. Terapeuten kan ha gjennom språk, toneleie og kroppsspråk kommunisert på en måte som skapte trygg relasjon. I forlengelse av terapeutens fremtoning, kan forhandling om felles forståelse – i sosialkonstruksjonistisk ånd, ha vært bidragsytende til tillit og trygghet mellom hjelpepersoner og intervjupersoner. Effekten av å bli lyttet til, få lov til å dele egne forståelser og fortellinger, for så å skape felles konstruksjoner av virkeligheten kan (Lock & Strong, 2014, s. 31) virke inn på den relasjonelle kommunikasjonen (Watzlawick et al., 1967, s. 52). En av intervjupersonene fremhevet at måten ulike temaer ble formidlet på var avgjørende for tilliten og tryggheten som ble skapt. I funnene blir hjelpepersonene beskrevet som kompetent, trygg, tydelig, ydmyk og åpen. Thige et al., (2012) fremhever i sine funn at det var viktig for relasjonen at foreldrene opplevde terapeuten på foreldrenes «side» (s. 191). En av intervjupersonene beskrev barnevernkonsulent med: «saksbehandler (...) har hatt hjertet på riktig plass og (...) hun hadde alltid tro på oss» (Siri 143-145). Denne uttalelsen kan kommunisere en tillitsfull relasjon. Beskrivelsene om hjelpepersonene, i forhold til formidlingsegenskaper og hvordan hjelpepersonene var sammen med intervjupersonene kan sees som noen av flere trygghetsfaktorer i relasjonen mellom forelder og hjelper. Dette kan derfor betraktes som det relasjonelle budskapet i kommunikasjonen mellom intervjuperson og terapeut. Språket som er blitt brukt kan også sees som en faktor for tillit. Ingen av intervjupersonene opplevde seg anklaget eller pålagt skyld for ungdommens situasjon. Dette kan sees i sammenheng med Andersens (2021) betraktninger om at språk former og setter situasjoner eller folk i «bås» (s. 143).

På den andre siden trenger ikke intervjupersonenes opplevde tillit og trygghet i møte med terapeuten å betraktes som noe som har oppstått som følge av terapeuten alene. Dette i tråd med anderordens kybernetikk, hvor terapeutene er deltaker og påvirker familiens system (Bertrando, 2019, s.141). Familiens kommunikasjon kan innvirke på hvordan

terapeuten forholder seg til familien. En kan forstå dette som en sirkulær prosess, hvor hjelpepersonene og intervjupersonene sammen har skapt kommunikasjon som bidro til tillit og trygghet. I hjelpeyrker ligger ansvaret for kommunikasjon hos terapeuten. Samtidig kan dette forstås gjennom at all atferd er kommunikasjon, og kommunikasjon inneholder ikke bare budskap, men også et relasjonelt budskap. Oppsummert kan det sies at dersom det er utrygg kommunikasjon mellom hjelper og klient, vil budskapene mellom dem kunne bli forstyrret. Det vil da tenkes å være utfordrende å skape tillit og trygghet. I neste kapittel vil det diskuteres hvordan vi kan forstå utvikling av allianse med intervjupersonene.

5.1.2 Tilgjengelighet, fleksibilitet og «Working alliance» som grobunn for allianse

Intervjupersonene beskrev en opplevelse av reell hjelp i møte med hjelpesystemene, intervjupersonene trakk blant annet frem tilgjengelighet hos hjelpesystemene som viktig. Tilgjengeligheten bidro til at intervjupersonene opplevde seg mindre alene i utfordrende situasjoner.

Det kan tolkes dit at den opplevde tilgjengelighet bidro til en opplevelse av terapeutens engasjement og genuine interesse for intervjupersonene. Videre kan det tolkes som at terapeuten har tilnærmet seg foreldrenes ulike behov, på en fleksibel måte. Dette kan forstås som nytte for intervjupersonene. Tighe et al., (2012) viser til i sin studie, at familiene verdsatte terapeutens personlige engasjement, både ved fysisk tilstedeværelse og tilgjengelighet, men også med den emosjonelle støtten terapeuten ga til familiene (s. 194). Tilgjengelighet kan betraktes som fleksibilitet. I denne sammenheng kan Wampold og Imels (2105) betraktninger om betydningen av skreddersydde tilpasninger være aktuelt. Gjennom terapeutens tilgjengelighet og fleksibilitet kan alliansen ha blitt styrket. I Bond (2017) sin studie vises også til at de fleste intervjupersonene opplevde MST-terapeuten fleksibel i metode og tilnærming, som viktig for alliansebygging og for resultat av behandlingen (s. 55). Det kan tolkes slik at ved tilgjengelighet og fleksibilitet kommuniserer terapeuten en vilje og engasjement om å stå i den komplekse situasjonen sammen med intervjupersonene. Det kan videre forstås at ved etablering av en tillit og trygghet, kan det gi påvirkning på ensomheten i situasjonen for intervjupersonene. Dette kan mobilisere håp og tro. Tighe et al., (2012) fant i sin forskning at der hvor en så tidlig endring i behandlingsforløpet, skapte dette motivasjon og håp (s. 191).

Bordins (1979) «Working alliance» kan være bidragsytende i utvidelsen av forståelsen om hvordan det er blitt skapt allianse (s. 235-254). I møte med intervjupersonene kan det fortone seg at terapeuten i samarbeid med intervjupersonene har definert utfordringene, slik at målet kunne bli satt. Deretter kan det virke som om det har blitt en enighet mellom terapeut og intervjuperson om hvilke metoder som skal brukes for å nå målet. Siden MST kun har kontakt med familiene i tre-fem måneder, kan det hende at terapeuten i større grad «tvinges» til å definere mål og veien til målet. Det som ikke er like enkelt å definere og skape, er båndet mellom terapeut og klient. Det kan virke som at hjelpepersonene har bidratt til en «working alliance» med intervjupersonene, slik at hjelpen og terapien ble endrende og opplevdes nyttig. I konkretisering av mål og metode, kan det foregå relasjon og alliansebygging i seg selv. Konfliktrådets arbeid sammen med ungdom og familie er også utviklet med konkrete planer og mål. Disse målene er primært rettet mot ungdom, men funnene viser at intervjupersonene opplevde oppfølgingen som nyttig. Alliansebyggingen kan sees i sammenheng med tilgjengelighet og fleksibilitet fra hjelpepersonene. I studien kan tillit og trygghet tenkes som forutsetning for endring.

5.2 Hvordan kan intervjupersonenes opplevde endring forstås?

Foreldrenes opplevelse av endring kan forstås i lys av systemteori, konfliktrådets oppfølging og prøvde løsninger.

5.2.1 En systemisk forståelse av opplevd endring

Ved hjelp av systemteori og Batesons (1972/2000) tanker knyttet til systemer, kan det forstås som at familiesystemet mottok en positiv feedback, som førte til endringer i systemet (Watzlawick et al., 1967, s. 31). Dette ble synlig da Petter fortalte «Jeg snudde det, så i stedet for å være da negativt støttende, så ble jeg positivt støttende (...) og det hjalp, og da forandret jeg også følelseslivet mitt» (Petter 2225-227). Petter skildrer det sirkulære samspillet her. Terapeuten bidro med positiv feedback, som førte til Petters oppmerksomhet på samspillet med sønnen. Deretter endret Petter måten han tenkte om og håndterte situasjonen, han beskrev blant annet at han fikk et annet følelsesliv. Dette ga innvirkning på at Petter fikk et annet syn på situasjonen, både i forhold til seg selv, men også i forhold til sønnen. På denne måten kan det tenkes at farens nye bidrag til sønnen også endret sønnen

sin atferd. Her kan vi se at familiesystemet endret seg i takt med terapeutens påvirkning på far, og fars påvirkning på sønn, som igjen fikk en påvirkning på terapeut. Slik kan vi forstå feedbackloopen i praksis (Bateson, 1972/2000, s. 409).

Intervjupersonene hadde opplevelser av at ungdommene hadde hatt kontakt med flere hjelpesystemer, men hvor foreldrene hadde liten eller ingen involvering i oppfølgingen før tiltak om MST. I rapporten fra Folkehelseinstituttet *Tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger: en oversikt over systematiske oversikter* (Berg et al., 2020) knyttes familiebaserte tiltak som best egnet i møte med ungdom som begår kriminalitet (s. 8). Foreldreveiledning blir konkludert som det mest virksomme for ungdom med atferds utfordringer (Berg et al., 2020, s. 8). Det kan tenkes at ungdommens kontakt med tidligere hjelpesystemer har vært sett i lys av den ene delen, altså ungdom og ulike strev i ungdommens liv sett isolert fra resten av ungdommens system. Det kan fremstå at hjelperne ikke har hatt et systemisk perspektiv i møte med ungdom, hvor det individuelle har fått forrang for den systemiske holdningen.

En annen måte å forstå endringene intervjupersonene opplevde, kan være Batesons (1972/2000) «a difference that makes a difference» (...)» (s. 315). Andersen (2005) ga nyanser til begrepet til en «passe forskjell» (s. 26). Det kan forstås at intervjupersonene ble presentert for forslag om endring som ble en «passe forskjell». Endringsforslagene fra hjelpesystemene ble ikke for store og ikke for små. Den passe forskjellen kan også sees som hjelpesystemenes skreddersøm i møte med intervjupersonene. Felles for intervjupersonene kan det tolkes at foreldrene ønsket hjelp til endring. Ut ifra analysen gjort i studien kan det forstås at intervensjonen fra hjelpesystemene hadde ulik tilnærming. En intervjuperson viste til endring i hvordan hun motiverte sin ungdom til å gå på skolen. En annen intervjuperson fikk støtte og hjelp til å la ungdommen få lære av egne erfaringer. Selv om MST bygger på en metode utviser terapeuten skreddersøm og fleksibilitet i metode og tilpasning. På denne måten vises det at terapeuten har sett hver enkelt familie og tilpasset tilnærming og intervensjon. Hjelpepersonenes «passe forskjell» og skreddersøm kan ha bidratt til intervjupersonenes opplevde tillit og trygghet hos hjelpesystemene. Videre vil det diskuteres for hvordan konfliktrådet kan ha bidratt til endring for intervjupersonene.

5.2.2 Konfliktrådets påvirkning til endring

En måte jeg kan tolke endring hos foreldre og ungdom kan være gjennom samarbeid med konfliktrådet. En kan tenke seg at konfliktrådet i seg selv er en positiv feedback (Watzlawick et al., 1967, s. 31) og gir mulighet for endring i de ulike systemene ungdommene og foreldrene er deltakere av. Konfliktrådet har ikke som rolle å arbeide terapeutisk med familier, men legger til rette for at Bronfenbrenners (1979) utviklingsøkologiske teori blir gjeldende. Konfliktrådet samler hjelpesystemer ut fra ungdom og foreldres ønske og behov. Primært samles microsystemet, representert ved ungdommen selv (Bronfenbrenner, 1979, s. 22) og mesosystem representert ved foreldre, skole og støttepersoner i ungdommen og foreldrenes liv. Samtidig kan ikke Bronfenbrenners (1979) utviklingsøkologiske teori sees i denne sammenheng i sin fullhet, da funnene ikke viser til endring på ekso- og macrosystemene. Samtidig kan for eksempel konfliktrådet ved å melde behov videre i kommunale og statlige systemer, gi direkte og indirekte påvirkning for ungdommen. En av intervjupersonene formidlet ønsket om endring i struktur mellom NAV og barneverntjeneste. Dersom dette hadde blitt forfulgt av hjelpesystemene, kunne det ha bidratt til endring på ekso- og macrosystem. Som for eksempel i politikk eller kommunens økonomi.

Intervjupersonene opplevde oppfølging fra konfliktrådet som støttende og som trygt. En uttalelse fra intervjupersonen handlet om at hen opplevde det som en forlengelse av MST. I Tighe et al., (2012) sin studie diskuterer forfatterne om MST burde ha forlengede tiltak, men i mindre skala for de familiene hvor måloppnåelse ikke var nådd (s. 194). I denne studien opplevde intervjupersonene at situasjonen var endret og at ungdom og foreldre hadde en bedret relasjon. Det kan tenkes at konfliktrådets oppfølging i forlengelse av oppfølging fra MST har bidratt til mer varig endring for intervjupersonene. Andrews og Eide (2019) trekker frem at det gjenopprettende møte som er en del av ungdomsstraffen, som viktig for foreldrene i rapporten (s. 87). Ungdommene uttalte i rapporten en bedret relasjon til sine foreldre (Andrews & Eide, 2019, s. 152). I neste kapittel vil det drøftes hvordan intervensjon ved «attempted solutions» kan ha bidratt til endring for intervjupersonene.

5.2.1 Opplevd endring ved «attempted solutions»

En måte endring kan tolkes hos intervjupersonene var ved MST-terapeutens fokus på å løse opp foreldrenes uhensiktsmessige «attempted solutions». En kan tolke det slik at terapeuten synliggjorde hvordan de prøvde løsningene opprettholdt problemet (Watzlawick et al., 1974/2011, s. 31). Intervjupersonene i studien trakk fram hvordan deres prøvde løsninger opplevdes som uhensiktsmessige i møte med ungdommen, og hvordan mønstrene ble opprettholdt. Petter sin erfaring belyser dette. Petter beskrev for eksempel masing som en prøvd løsning. Dette førte til at ungdommen trakk seg unna far og det oppsto krangling. Fars prøvde løsninger, ved å mase, være streng, kjeffe, holde tilbake penger med mer, ble de prøvde løsningene, som etter hvert utviklet seg til å bli et problem med krangling. Petter beskrev at ved å slutte med masing, oppsto en dialog, som førte til endring for både Petter og ungdommen. Løsningene Petter prøvde ut, kan også sees i sammenheng med «the never ending game». Far lette etter løsning der det ikke var mulighet for løsning (Watzlawick et al., 1974/2011, s. 74). Oppsummert kan det trekkes fram at intervensjonen ved å synliggjøre de prøvde løsninger bidro til endring i måten intervjupersonene møtte og forsto ungdommen sin.

I funn fremkommer det opplevelser fra intervjupersonene hvor terapeuten tok en aktiv rolle for å tydeliggjøre det foreldrene ble anbefalt å slutte med. Edel fortalte om hva terapeuten sa til henne: «(...) nå har ikke din metode fungert, hva skal vi prøve nå?» (Edel 550). Videre i intervjuet fortalte Edel at hun var skeptisk til forslagene som MST-terapeuten foreslo. Edel gikk med på endringen på tross av at Edel hadde sterke føringar fra samboer og søster på hva som var riktig å gjøre i situasjonen.

Det kan tolkes dithen at terapeuten her fremsto som ekspert på problemet. Dette er motstridende i forhold til samarbeidende-dialogisk tilnærming. Grunnholdningen i retningen handler blant annet om å være pådriver for kommunikasjon og relasjon. Hvor tro på klientens egen forståelse og muligheter for endring står i sentrum (Anderson, 2019, s. 206). Terapeuten tar en posisjon som «gjest» i den andres liv, og skal vise respekt og ydmykhet for det klienten står i (Anderson, 2019, s. 203). Samtidig så ble rådene og den foreslåtte endringen godtatt av Edel, som kan forstås som en etablert tillit og trygghet i relasjonen. Bergset (2004) trekker fram at forslagene som terapeuten kommer med, har sitt

utgangspunkt fra klientenes livsverden (s. 15). På denne måten tenkes det at de foreslåtte løsningene er nært knyttet til klienten, slik at endringsforslagene ble mottatt som positivt og nyttig. Det kan forstås at terapeuten hadde brukt tid til å bli kjent med familien, og gitt forslag på endring som passet Edel og hennes familie. Det krever mot av klienten å bli med på intervensjoner og andre forslag, som ikke kjennes «riktige» ut. Slik som Bergset (2004) henviser til at klienten må ha forstått poenget med hvorfor strategien må endres (s. 15). Uten tillit i relasjonen kan det tenkes at denne situasjonen kunne ha fått helt andre følger.

En forståelse for endring i denne studien kan være påvirket av systemteori, konfliktrådets bidrag og intervensjonen «attempted solutions». Slik som vist til i tidligere diskusjon, kan alliansebygging, og opplevelse av tillit og trygghet til hjelpepersonen være førende for endring. To av tre intervjupersoner opplevde endring i forhold til hvordan de forholdt seg til situasjonen og i relasjonen til sin ungdom. Videre i diskusjonen vil det reflekteres knyttet til hvordan intervjupersonenes egne holdninger kan forstås som viktig for å få hjelp.

5.3 Hvordan kan intervjupersonenes egne holdninger til hjelp forstås som viktig for hjelp og endring?

Alle intervjupersonene trakk fram egne holdninger til å ta mot hjelp som viktig for dem.

5.3.1 Eget bidrag til endringsprosess

Bohart og Tallman (2010) viser til klientens eget bidrag som påvirkningsfaktor for endring i terapi (s. 83). Klientens deltakelse og involvering handler om at klienten er åpen om og deler de utfordringene som er (Bordin & Tallman, 2010, s. 88). I funnene fortalte intervjupersonene at de delte sårbare og vanskelige livsopplevelser med terapeuten, med begrunnelse i at de ønsket å få den beste hjelpen ut ifra situasjonen. Intervjupersonenes egne bidrag inn i terapien kan være en grunn til terapiforløpet opplevdes som nyttig for intervjupersonene. Intervjupersonene opplevde at egne bidrag og initiativ til forslag inn i terapien, ble tatt godt imot av hjelpesystemene, slik som Bordin og Tallman (2010) viser til (s. 83).

Implikasjoner for terapeuten vil ifølge Bohart og Talmann (2010) være terapeutens tro på klientens mulighet for endring og lytte til klientens erfaringer og ideer (s. 96-97).

Intervjupersonene opplevde seg lyttet til, de opplevde at deres forståelser, bidrag og livshistorier ble sett på som viktige. Den ene intervjupersonen uttrykte eksplisitt at hun opplevde spesielt barneverntjenesten med genuin tro og håp for henne som mor og for dem som familie. Det kan tolkes dit at hjelpepersonene arbeidet for å imøtekomme foreldrene, i deres liv og finne styrker og muligheter for endring. Jeg ønsker igjen å trekke frem den systemiske tilgangen på forståelse, hvor eget bidrag til endringsprosess og gjensidig påvirkning i systemet er med på å virke inn i relasjon og til endring (Bateson, 1972/2000). Ved at hjelpepersonen eller terapeuten inviterer foreldre til samarbeid, kan dette føre til engasjement og ønske om bidrag i prosessen. Perspektivet om eget bidrag fra intervjupersonene bør ses i lys av intervjupersonenes opplevelse av tillit og trygghet hos hjelpesystemene. Dersom det ikke var opplevd trygghet eller tillit, kunne holdning og motivasjon hos intervjupersonene vært annerledes. Slik som den ene intervjupersonen sa:

«(...) de folka som jeg hadde kontakt med eller de som var rundt oss. Om jeg ikke hadde følt at de er der for å hjelpe oss, så ville det vært annerledes tenker jeg. Da ville det ikke ha vært særlig samarbeid» (Siri 259-261).

5.3.2 Foreldrediskurs og makt

Foucaults (1972) filosofiske betraktninger om maktsystemer i samfunnet kan være til hjelp for å diskutere studiens funn. Kan det tenkes at intervjupersonenes positive holdninger om å ta imot hjelp er styrt av samfunnets forventninger og diskurser til foreldrerollen når ungdommen begår alvorlig kriminalitet? Slik jeg tolker funnene kan foreldrene være under påvirkning av diskurser om «riktig» foreldreskap. En av intervjupersonene sa: «(...) jeg har ikke noe problem å innrømme at jeg kan ta feil og at jeg ikke greier alt, det er ikke noe formel på å være forelder (...)» (Petter 126-127). Det kan tolkes at intervjupersonene var ydmyke i forhold til egen foreldreposisjon. Språkbruken i sitatet kan også tolkes som maktesløshet eller som håpefull til hjelpen de fikk. I hvilken grad hadde intervjupersonene mulighet til å utøve motstand til hjelpen de ble tilbudt? Foucaults (1975/1999a) refleksjoner om samfunnsstrukturenes skjulte makt kan gjøre seg gjeldende her (s. 180). Det kan tenkes at de disiplinære maktene og samfunnets makt la føring for foreldrenes opplevde valgfrihet rundt hvordan de håndterte og forholdt seg til situasjonen. Foucault mener moderne makt ikke passiviserer

mennesker, men får menneskene til å spille en aktiv rolle i å underkaste seg organisasjonens normer og spesifikasjoner. Vi blir våre egne vakter (White, 1998/2006, s. 43).

Samfunnsdiskursene er ikke bare med på å legge føringer for hvordan foreldre tenker og handler, men også for hva hjelpesystemet bedømmer som gode og mindre gode handlinger (Øfsti, 2010, s. 19). Med bakgrunn i dette risikerer foreldrene noe med å takke nei til hjelpen de blir tilbudt. For eksempel risikerer de å bli mistenkt for å ikke ta gode valg, og bli sett på som mindre gode omsorgspersoner. Foreldrene risikerer også fordømmelse fra samfunnet for øvrig, som naboer, lærere og andre. Foucault (1975/1999a) sier: «Derfor insisterer man på å betrakte disiplinen som den beskjedne, men konkrete form for all moral (...)» (s. 198). Diskurser om foreldreskap er med på å legge føringer for hvordan vi tenker og handler. Diskursene kan på denne måten også ha bidratt til foreldres positive holdning, eller opplevde valgfrihet til å ta imot hjelp. Etter min mening bør derfor hjelpesystemet være bevisst den makten de innehar, og være ydmyke for at den hjelpen som tilbys ikke alltid oppleves som valgfri, eller hjelpsom til tross for at foreldre samtykker. På den andre siden er det ikke gitt at valgfrihet i en uforutsigbar situasjon er noe som gjør godt. På denne måten kan diskursene være en hjelp for foreldrene. Diskursen kan bidra til å hjelpe foreldrene med å håndtere situasjonen. Som for eksempel når problemer har oppstått søker man til profesjonelle som kan hjelpe. Derfor kan diskursen også sees som støttende for intervjupersonenes i deres situasjon.

5.3.3 Kan intervjupersonene beskrives med sterk opplevelse av sammenheng (OAS)?

I intervjusituasjonene var det en merkbar positiv holdning til hjelpen som intervjupersonene hadde mottatt og til situasjoner de hadde stått i. Til tross for alt som hadde skjedd, hadde intervjupersonen en tro og holdning om at situasjonen kunne løses. En mulig forståelse kan være foreldrenes grunnholdning til livet som en faktor for foreldrenes positive holdning.

Opplevelse av sammenheng (OAS) handler om hvordan personer håndterer påvirkninger eller stimuli i livet. En sterk OAS beskrives som personer som klarer å ta forutsette og uforutsette hendelser som med en slags kontroll (*begripelighet*). De vipper ikke lett av pinnen. Disse personene har tillit til seg selv og andre, og tenker på situasjoner som *håndterbare*. Siste komponent av OAS handler om hvordan personene forholder seg til det

som er utfordrende i livet, og at de går løs på utfordringen med en viss form for mening (*meningsfullhet*) (Antonovsky, 1987/2012, s. 39-41).

Alle intervjupersonene beskrev ulike erfaringer fra oppvekst eller tidligere i livet som tøffe, men som de hadde håndtert og «kommet seg igjennom». På denne måten kan jeg forstå foreldrenes evne til å ha en høy grad av håndterbarhet. To av intervjupersonene opplevde situasjonen når ungdommen ble tatt for kriminalitet som kaotisk der og da, men beskrev i etterkant flere forståelser av situasjonen og hvorfor den var som den var. Her kan det fornemmes deler av høy begripelighet i egenskapene til intervjupersonene. Et av funnene i studien var foreldres egne holdninger til å ta mot hjelp. Dette kan vises opp mot *meningsfullhet*, og kan tolkes dithen at foreldrene opplevde situasjonen som vanskelig, samtidig opplevde foreldrene at deres bidrag inn i situasjonen som viktig og essensielt i møte med seg selv og ungdommen. Det ga dem for eksempel mening å være deltakende i oppfølgingen av MST, hvor foreldrene så sin egen rolle som viktig inn i ungdommens liv og hva det krevde av dem som foreldre.

Det kan virke som om intervjupersonene i denne studien har klart å forholde seg til godt til MST som evidensbasert metode. OAS kan være en mulig forståelse for den positive holdningen til å ta imot hjelp. Ut fra OAS vil personer med disse grunnholdningene muligens forholde seg bedre til metoder som har en struktur, fast ramme og planlagt agenda. Personer med svak opplevelse av sammenheng, vil muligens ha utfordringer med å forholde seg til det faste opplegget og trenger kanskje å bli møtt mer her og nå. Det er viktig å presisere at OAS ikke trenger å være konsistent, men er fleksibel og flytende ut fra situasjon (Antonovsky, 1987/2012, s. 45). Dersom mennesker er utsatt for store traumer, er det sannsynlig at en sterk OAS ikke er til stede. Samtidig sier Antonovsky (1987/2012) at personer med sterk OAS vil hente seg inn på en annen måte for håndtering av situasjonen (s. 45). OAS kan være nyttig også i møte med mennesker som kan beskrives med en svak opplevelse av OAS. Nyttien kan være at hjelpesystemer i større grad må bistå klienter i å skape sammenhenger, og bistå med struktur slik at opplevde kaotiske og krevende situasjoner blir mestret.

Det har nå vært en drøfting av intervjupersonenes egne holdninger sett i lys av Bohart og Tallmans (2010) bidrag om klientens egen deltakelse til endring. Det har blitt drøftet hvordan

foreldrediskursen kan ha bidratt, samt hvordan OAS kan ha gitt forståelser på foreldrenes positive holdning til å ta imot hjelp. Den siste delen av diskusjonskapittelet vil handle om hvordan foreldrenes opplevelser av hjelpen ble erfart som nyttig og mindre nyttig.

5.4 På hvilken måte kan intervjupersonenes opplevelser av hjelpen som nyttig og mindre nyttig forstås?

Gjennomgående har intervjupersonene opplevelser om å ha mottatt god hjelp og støtte i sine respektive situasjoner. Flere deler av kontakten med hjelpesystemer kan anses som nyttig. Dette vises i hvordan intervjupersonene har opplevd tillit og trygghet samt tilgjengelighet og skreddersøm i møte med hjelpesystemene. Å oppleve endring kan også defineres som å være nyttig for intervjupersonene. Intervjupersonenes opplevde endringer kan ha vært influert av intervensjoner som «attempted solutions» og systemisk forståelse. Å bli invitert til deltakelse og involvering i prosessen, ble fremhevet av intervjupersonene som nyttig og viktig for dem. Jeg vil i siste del av diskusjonen gi oppmerksomhet til det som opplevdes mindre nyttig for intervjupersonene.

Intervjupersonene viste til mindre nytte når de snakket om ulike møter med personer i hjelpesystemene. Misnøyen kan forstås som at intervjupersonene ikke har blitt møtt som eksperter på eget liv og ikke blitt tilstrekkelig spurt om hva de kan tenke seg av hjelp (Anderson, 2019, s. 206). Når hjelpen oppleves unyttig kan det tenkes at hjelpepersonene har en egen agenda, og at klienten ikke blir tatt med i samarbeidet. Ut ifra beskrivelsene til intervjupersonene kan det trekkes forståelser om at hjelpepersonene ikke har hatt tillit og trygghet eller at det ikke har blitt definert mål og veien til målet (Bordin, 1979, s. 253-254). Det kan samtidig tenkes der hvor intervjupersonene ikke opplevde nytte i hjelpen at dette har vært faktorer utenfor hjelpesystemenes makt. Eksempler på dette kan være på meso og makrosystemer som Bronfenbrenner (1979) utviklingsøkologiske teori viser til. Slike endringer kan for eksempel være overordnede kommunale føringer eller kommunal økonomi.

Hjelp som ikke opplevdes nyttig for intervjupersonene kan også betraktes som en førsteordensforandring. Førsteordensforandring forstås som at det oppstår en liten endring, men at det ikke er nødvendigvis merkbart eller gjør endringen vedvarende (Watzlawick et

al., 1974/2011, s. 57). To av intervjupersonene beskrev kontakt med flere hjelpere før opplevd endring. Dette kan i forlengelsen av en kybernetisk tilgang gi forståelse av hjelpepersonenes opprettholdelse av homeostase i systemet (Watzlawick et al., 1967, s. 31). En måte som kan tenkes er at hjelpere ikke bidro med noe nytt inn i systemet, altså negativ feedback, som førte til homeostase. «More of the same» (Watzlawick., et al, 1974, s. 31) er en god illustrasjon på hjelpesystemenes bidrag når det ikke oppsto endring. Det kan tenkes at politi, ruskonsulent og andre hjelpesystemer, ble bidragsytere til førsteordensendring. Dette kan være en lærdom til hjelpesystemer, når «problemet» vedvarer. Hjelpesystemet bør da stoppe opp og vurdere om hjelpesystemene blir blinde for løsning eller leter etter løsning på feil sted (Watzlawick et al., 1974/2011, s. 57). I dette poenget vil det også være aktuelt å trekke fram at tidlig endring i et terapiforløp, gir større sjanse for vellykket terapi (Bohart & Tallman, 2010, s. 91). I relasjoner vil det som regel være noe man er mindre fornøyd med, det som kan tolkes som mer alvorlig er å ha en opplevelse av å ikke bli tatt på alvor.

5.4.1 Opplevelse av å ikke bli tatt på alvor

Til tross for at intervjupersonene generelt opplevde hjelpen som nyttig, hadde de også opplevelser av å ikke bli tatt på alvor. To av tre intervjupersoner meldte bekymring til barnevern, hvor de opplevde å ikke bli tatt på alvor av barneverntjenesten før alvorlig kriminalitet oppsto.

Barneverntjenesten kan ha diskurser om hva tenåringstrøbbel er, og hva som defineres som alvorlig. Skjønnsmessige vurderinger blir gjort i lys av konteksten til den enkelte barneverntjeneste, avdeling og person. Hvilke vurderinger som ble gjort hos barneverntjenesten kan ikke gjøres rede for her, men det gir mulighet for en diskusjon om hvordan barneverntjenesten kunne ha gitt foreldrene en opplevelse av å bli tatt på alvor. Det vil alltid være muligheter til å gi gode menneskemøter på tross av lovverk og diskurser. Det er nettopp i menneskemøter hjelpepersoner kan gjøre noe med og skape nødvendige forskjeller. Det kan tenkes at intervjupersonene hadde opplevd avvisningen fra barneverntjenesten annerledes dersom foreldrene hadde blitt møtt med en nysgjerrighet, åpenhet og ikke-vitende posisjon (Anderson, 2019, s. 206). Språket barneverntjenesten kan ha brukt formet opplevelsen for intervjupersonene (Andersen,

2021, s. 147). Et annet perspektiv er hvordan bekymringsmeldingen og ordene i den, har påvirket barnevernkonsulent til å skape seg en forforståelse. Forforståelsen kan ha påvirket til at barnevernkonsulenten på forhånd «visste», og kan ha ført til tap av nysgjerrighet. Det kan til og med tenkes at barnevernkonsulent, i drøftelsesmøter, har forhåndsdefinert hvordan situasjonen skal håndteres. Det kan tenkes at barneverntjenesten har lest bekymringsmeldingen og tenkt «ansvaret ligger på andre tjenester» og gått i møte med intervjupersonen med denne forforståelsen. Dermed er det mer utfordrende å innta en ikke- vitende posisjon og være nysgjerrig i møte med intervjupersonene (Anderson, 2005, s. 189). Med en ikke- vitende posisjon kunne det ha bidratt til at barnevernkonsulent og foreldrene muligens hadde sett flere kontekster og gitt situasjonen flere forståelser. Slik kunne dette ha mobilisert krefter for intervjupersonen og nye løsninger kunne ha kommet frem, til tross for at barneverntjenesten ikke bisto med tiltak. Med et slikt perspektiv kunne intervjupersonene ha unngått opplevelsen av å ikke bli tatt på alvor.

6 Oppsummering og avsluttende kommentarer

I dette avsluttende kapittel gir jeg en oppsummering av studien, implikasjoner for praksisfeltet og for videre forskning. Jeg vil gi noen betraktninger i forhold til mulige svakheter ved studien. Avslutningsvis vil jeg gi en selv- refleksjon på studiens betydning for meg.

6.1 Oppsummering

Studien spør: Hvilke opplevelser hadde foreldre med hjelpesystemer etter at ungdommen begikk alvorlig kriminalitet? Med forskningsspørsmålene: Hva opplevdes som nyttig og mindre nyttig i møte med hjelpesystemer? Gjennom kvalitativ metode og analyse inspirert av Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) utviklet det seg fire funn, hvorav to funn hadde underfunn: Intervjupersonene opplevde trygghet og tillit i møte med hjelpesystemene. Dette hovedfunnet baserte seg på tre underfunn: Hjelpepersonenes egenskaper, tilgjengelighet og opplevelse av hjelpernes gode intensjoner om å hjelpe. Det kan forstås at disse elementene opplevdes som nyttig for intervjupersonene og bidragsgivende for tillitt og trygghet. Tillit og trygghet diskuteres i sammenheng med sosialkonstruksjonistiske holdninger sammen med føringer fra samarbeidende- dialogisk familierterapi. Terapeutens «Working alliance», tilgjengelighet og fleksibilitet kan ha bidratt til å skape trygghet og tillit hos intervjupersonene. Neste hovedfunn var at intervjupersonene opplevde endring i situasjonen sin. Intervjupersonene opplevde positiv endring, intervjupersonene opplevde bedre håndtering av situasjonen og bedre relasjon til ungdommen sin. Dette har blitt diskutert i lys av systemteori, konfliktrådets oppfølging og at foreldrene fikk hjelp til å håndtere situasjonen på en annen måte. Det tredje hovedfunnet handlet om intervjupersonenes egne holdning til hjelpen de fikk, og dens betydning for bidrag i endringsprosessen. Det har blitt diskutert om foreldrediskurs og eventuelt hvilken innvirkning makten hadde for intervjupersonenes holdninger. Opplevelser av sammenheng (OAS), har også blitt diskutert i lys av foreldrenes holdning til å ta i mot hjelp. Studiens fjerde funn handler om det som opplevdes nyttig og mindre nyttig. Intervjupersonene hadde alle opplevelser med å ikke bli tatt på alvor, og barneverntjenestens møte med intervjupersonene blir diskutert. Det drøftes om intervjupersonenes mindre gode

opplevelser med hjelpesystemene, kunne ha vært annerledes om hjelpepersonene hadde benyttet seg av elementer fra ikke- vitende posisjon og samarbeidende- dialogisk familierterapi.

6.2 Implikasjoner for praksisfeltet: For hjelpepersoner og hjelpesystemer

Denne studien bidrar til kunnskap om foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemet når ungdommen har begått alvorlig kriminalitet. Implikasjoner av funnene i studien kan innvirke på to interessenter: For hjelpepersoner og kommunale og statlige hjelpesystemer.

6.2.1 Hjelpepersoner

Studiens funn og diskusjon kan ha implikasjoner for hjelpepersoner som arbeider med studiens målgruppe, foreldre hvor ungdom har blitt tatt for kriminalitet. I studien angis tillit og trygghet som baserte seg på: egenskapene til hjelpepersonene, tilgjengelighet og hjelpernes ønske å bistå i den komplekse situasjonen som funn. Dette gir kunnskap og påminnelse på at det å skape allianse som viktig for tillit, som igjen kan gi utgangspunkt for endring (Wampold & Imel, 2015, s. 184). Sammen med «working alliance» (Bordin, 1979, s. 253) kan dette skape reelle muligheter for endring for den enkelte familie. Disse perspektivene anses som av relevans for hjelpepersoner som møter familier, hvor ungdommen har begått alvorlig kriminalitet.

Studiens funn antyder at hjelpepersoner bør være oppmerksomme på tidlig endring i oppfølgingsløp. Dersom oppfølgingsprosessen ikke fører frem til særlig endring, bør hjelpepersonene gjøre andre intervensjoner i møte med ungdom og foreldre. Dette knyttes opp både mot familien og terapeutens prøvde løsninger, men også mot klienters egen holdning til å ta i mot hjelp. Konfliktrådet blitt trukket fram som en forlengelse av MST, og har blitt sett på som nyttig for foreldrene.

Funnet som omhandler foreldrenes egne holdninger, kan gi inspirasjon til hjelpepersoner å metakommunisere foreldres egen motivasjon og holdning til hjelpen. Dette kan gi viktig informasjon til hjelpepersonene i forhold til om hjelpen oppleves relevant og nyttig. Det å gi klienter praktisk bistand blir sett på i studien som nyttig. Videre kan studien vise til opplevelser hvor foreldre erfarte å ikke bli tatt på alvor. Studien belyser dette viktige temaet,

og kan inspirere hjelpepersoner til å ta en samarbeids-dialogisk familieterapi. Denne grunnholdningen fokuserer på samarbeid, dialog og ikke- vitende posisjon.

Studien kan gi en påminnelse at det relasjonelle står sentralt i de kliniske praksis som der effektivisering og evidensbaserte tiltak har forrang. Den relasjonelle kompetansen står sterkere enn metodologiske og evidensbaserte tiltak (Wampold og Imel, 2015).

6.2.2 Hjelpesystemer

Studien kan være betydningsfull kunnskap for tjenesteutvikling i kommunale og statlige hjelpetjenester. Dette kan gjelde blant annet barnevern, MST, Konfliktrådet og andre kommunale tjenester som psykisk helsetjenester for barn.

En systemisk forståelse i henhold til ungdom som begår kriminalitet viser seg nyttig i funnene og i diskusjon, og støttes samtidig av rapportene til Berg et al., (2020) og Aase et al., (2020). I tråd med å forebygge alvorlig kriminalitet, bør systemisk og multisystemisk tiltak tilbys før den kriminelle handlingen begås. Alle intervjupersonene hadde kontakt med hjelpesystemer før ungdommen begikk alvorlig kriminalitet, hvorav to ikke hadde mottatt familieterapeutiske tiltak. Denne kunnskapen bør kommunale tjenester som arbeider med barn og unge se på og sikre familieterapeutiske tiltak i forebyggende tjenester.

6.3 Implikasjoner for videre forskning

Jeg anbefaler videre forskning og kunnskapsutviklingen på opplevelser fra foreldre som ikke har opplevd hjelpesystemene som endrende eller nyttig. I studiens innledende fase hadde jeg en forelder, som ikke var rekruttert fra konfliktrådet og som hadde mindre gode opplevelser med hjelpesystemene. Forelderen valgte å trekke seg før intervju.

Det er bidragsytende kunnskap å hente fra foreldre som har opplevd hjelpesystemene som gode, men desto mer kunnskap å hente fra de som ikke har opplevd det slik. I forskningssøk fremkommer det mangler på større forskningsprosjekter. Dette gjelder kunnskap og forskning på foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer når det gjelder ungdom og utfordringer knyttet til kriminalitet. Tighe et al., (2012) gjør oppmerksom på at det finnes få kvalitative studier på foreldre og ungdommers erfaringer om opplevelser med MST (s. 188).

Slik ser det også ut i dag, 10 år etter, og begrunner derfor mine vurderinger om videre forskning.

6.4 Mulige svakheter ved studien

I dette kapittelet vises det til ulike mulige svakheter ved studien. Utvalg og rekruttering kan utgjøre en skjevhet og dermed mulig svakhet ved studien. Ungdomskoordinator i konfliktrådet, som bisto med rekruttering, har en profesjonell kjennskap og relasjon til meg som forsker. Dette kan være en mulig svakhet på grunn av at det kan ha påvirket intervjupersonene. Det kan ha påvirket i form av at de gjør ungdomskoordinator og meg som forsker en «tjeneste». En av intervjupersonene omtalte ungdomskoordinatoren som «min venninne». Dette kan ha innvirket på hvordan intervjupersonene har forholdt seg til meg, og hvordan de har svart i intervjusituasjonen. Et strategisk utvalg, ved at Konfliktrådet rekrutterte kan være mulig svakhet. Det kan være slik at foreldre som har vært fornøyde med oppfølgingen kan ha lettere sagt ja til å delta i studien. Samtidig ønsker jeg å trekke fram at jeg var i tett dialog med ungdomskoordinator i rekrutteringsfasen og at alle aktuelle kandidater ble spurt om deltakelse.

En annen svakhet handler om antall intervjupersoner. Ved et større og bredere utvalg kunne andre erfaringer også blitt belyst. En av årsakene til dette kan være rekrutteringen har skjedd fra et sted. Bond (2017) viser også til dette som svakhet ved sin studie. Ved å rekruttere fra ett sted og med få intervjupersoner kan betydningsfulle opplevelser og erfaring ikke bidra i kunnskapsutviklingen på temaet.

6.5 Avsluttende kommentar

Denne studien har påvirket egen praksis og mitt arbeidssted direkte og indirekte ved å ha fokus på temaet. Gjennom arbeidet med oppgaven har jeg delt av egne tanker og vært nysgjerrig på kollegers og samarbeidspartneres tanker og erfaringer.

Det har vært flere temaer som har bidratt til nysgjerrighet og kunnskapsutvikling for egen del. Jeg ønsker avslutningsvis å dele to av do av disse. Det at foreldrenes egne holdninger til

hjelpen fikk en såpass stor del i oppgaven, var uventet og lærerikt. Jeg tar med meg videre i praksis et fokus på foreldres egne holdninger og engasjement. Jeg vil i fortsettelsen i større grad, se og spørre etter foreldres holdninger til hjelpesystemer og hvordan de opplever hjelpen. Jeg har alltid vært opptatt av tilbakemeldinger fra de klientene jeg jobber med, men temaet foreldres holdninger vil nok nyansere spørsmålene mine når jeg etterspør tilbakemeldinger.

Det har vært lærerikt i større grad å gå i dybden på «attempted solutions» og systemisk forståelse, i sammenheng med endring. Jeg vil i fremtiden være mer bevisst dette der hvor det er opplevelse av liten eller ingen endring i kontakten med familier. Jeg ønsker å bli modigere med å benevne det jeg opplever og ser, og utfordre meg selv og familier til å se etter de etablerte mønstrene. Da kan det gis rom for å undersøke og famle etter løsning på flere steder eller områder enn utgangspunktet.

Jeg ønsker avslutningsvis å presisere at denne forskningen og kunnskapsutviklingen er fremmet av meg, i min kontekst. Studien gjennom alle deler er influert av min historie, kultur og miljø. Studien representerer ikke den ene sannheten eller virkeligheten, men representerer en av flere måter å forstå fenomenet: foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer etter at ungdommen er blitt tatt for alvorlig kriminalitet.

Litteraturliste

- Aase, H., Lønnum, K., Sørli, M.A., Hagen, K.A., Gustavson, K. & Utgarden, I.H. (2020). *Barn, unge og kriminalitet. Hvordan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering.* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet. [Barn, unge og kriminalitet. Hva forhindrer at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering](#)
- Andersen, T. (2005). *Reflekterende prosesser: samtaler og samtaler om samtalerne.* (3. utg.) (Bøgeskov, T & Thomsen, H. Overs.). Dansk Psykologisk.
- Andersen, T. (2021). *Vandringer og veiskiller: en bok om berøring og deltakelse i psykiatri og annet fredsarbeid.* I M. Hald, B. Karlsson & R. Sundet (Red.), Fagbokforlaget.
- Anderson, H. (2003). *Samtale, sprog og terapi: et postmoderne perspektiv.* (Arboe, M. Overs.) Reitzel.
- Anderson, H. (2019). Samarbeidende- dialogisk familieterapi. (A. Sjøbu, Overs.). I Lorås, L & Ness, O. (Red.), *Håndbok i familieterapi* (s. 199-212). Fagbokforlaget.
- Andrews, T. & Eide, A. K. (2019). *Mellom hjelp og straff- fungerer nye straffereaksjoner for ungdommer etter intensjonen?* (NF rapport: nr 2/19). Nordlandsforskning. [NF-rapport+2-2019.pdf \(unit.no\)](#)
- Antonovsky, A. (2012). *Helsens mysterium: den salutogene modellen* (Sjøbu, A. Overs.). Gyldendal akademisk. (Opprinnelig utgitt 1987)
- Bateson, G. (1972). *Steps to an Ecology of mind.* The university of Chicago Press. (Utg. 2000).
- Berg, R.C., Johansen, T.B., Jardim, P.S.J., Forsetlund, L. & Nguyen, L. (2020). *Tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger: en oversikt over systematiske oversikter.* (Rapport 2020). Folkehelseinstituttet. [Tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger \(fhi.no\)](#)

- Bertrando, P. (2019). Systemisk familieterapi, Milano-skolen. (A. Sjøbu, Overs.). I Lorås, L & Ness, O. (Red.), *Håndbok i familieterapi* (s. 139-154). Fagbokforlaget.
- Bohart, & Tallmann (2010). Clients: The Neglected Common Factor. I Duncan, B.L. Miller, S. D., Wampold, B. E., & Hubble, M. A (Red.) *The heart and soul of change: Delivering what works in therapy* (2. utg.) (s. 83- 111). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/12075-000>
- Bond, L-A, S. (2017). *En intervjustudie av MST: «Foreldreperspektiver på behandlingsprosess og utfall.* (Hovedoppgave ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo.)
- Bordin, E. (1979). The generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance. *Psychotherapy*, 16(3), 252–260. <https://doi.org/10.1037/h0085885>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development. Experiments by Nature and Design.* Harvard University Press.
- Capra, F. & Luisi, P. L. (2016) *Liv, system, helhed: Det levende som system. En syntese.* (O. L. Henriksen, Overs.). Mindspace.
- Denzin, N. & Lincoln, Y. S. (2018). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Resaerch. I N. Denzin & Y. S. Lincoln (Red.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (5 utg.) (s. 1-26). Sage.
- Eatough, V. & Smith, J. (2017). Interpretative phenomenological analysis. I W. Stainton-Rogers & C. Willig (Red.), *The SAGE Handbook of qualitative research in psychology* (pp. 193-210). SAGE Publications Ltd, <https://www-doi-org.ezproxy.vid.no/10.4135/9781526405555>
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge and: The Discourse on Language.* Pantheon Books.
- Foucault, M. (1999a). *Overvåkning og straff: det moderne fengsels historie* (3. utg.). (Østerberg, D Overs.). Gyldendal. (Opprinnelig utgitt på engelsk 1975)
- Foucault, M. (1999b). *Galskapens historie i opplysningstidens tidsalder.* (3. utg.) (Engelstad, F & Falkum, F. Overs.). Gyldendal. (Opprinnelig utgitt på norsk 1973)

- Gadamer, H.G. (2003). *Forståelsens filosofi: Utvalgte hermeneutiske skrifter* (H. Jordheim, Overs.). (Opprinnelig utgitt 1959).
- Gergen, K. J. (2010). *En invitation til social konstruksjon* (2. utg) (T. Bøgeskov, Overs.). Mindspace.
- Hatcher, R. L. & Barends, A. W. (2006). How a return to theory could help alliance research. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 43(3), 292–299.
<https://doi.org/10.1037/0033-3204.43.3.292>
- Helsebiblioteket. (2020). *Sjekkliste for vurdering av en kvalitativ studie*. Helsebiblioteket.no
https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.helsebiblioteket.no%2Fkunnskapsbasert-praksis%2Fkritisk-vurdering%2Fsjekkliste%2F_attachment%2F271071%3F_ts%3D176674f2fb0%26fbclid%3DlWAr1idKlrUtvQUxa9Sx9OcxFUxhWdt9qcqxZwN5mFeKK4bqKpB_4aioFXC_4&w_dOrigin=BROWSELINK
- Henggeler, & Schaeffer, C. M. (2016). Multisystemic Therapy®: Clinical Overview, Outcomes, and Implementation Research. *Family Process*, 55(3), 514–528.
<https://doi.org/10.1111/famp.12232>
- Heisenberg, W. (1958). *Physics and Philosophy*. New York. Harper Torchbooks
- Holmberg, Å. & Sundet, R. (2021). “Ikke-vitende posisjon” i familierapeutisk praksis- muligheter og utfordringer i dagens samfunn. *Fokus på familien 2021*(49), 265-264.
<https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487-2021-04-01>
- Holmgren, A. (2010). *Terapifortellinger: Narrativ terapi i praksis* (M. G. Hansen Overs.). Tapir Akademisk Forlag.
- Husserl, E. (1970). *The crisis of European sciences and transcendental phenomenology: An introduction to phenomenological philosophy*. Northwestern University Press (Opprinnelig utgitt 1937)
- Husserl, E. (2013). *Ideas: General Introduction to Pure Phenomenology*. (4. utgave 1967) (Gibson, B.W. R. Overs.) Routledge. (Opprinnelig utgitt på engelsk 1931)

- Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag.
- Johnsen, A. & Torsteinsson, W. V. (2012). *Lærebok i familierapi*. Universitetsforlaget.
- Konfliktrådet (u.å.). *Hva er ungdomsstraff og ungdomsoppfølging?* Konfliktrådet.
[Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging - Konfliktrådet \(konfliktraadet.no\)](https://www.konfliktraadet.no/ungdomsstraff-og-ungdomsoppfolging)
- Krogh, T. (2019). *Hermeneutikk: Om å forstå og fortolke*. (2 utg.). Gyldendal.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2019). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). (T. M. Andersen & J. Rygge, Overs.) Gyldendal akademisk.
- Larkin, M. Watts, S., & Clifton, E. (2006). Giving voice and making sense in interpretative phenomenological analysis. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 102–120.
<https://doi.org/10.1191/1478088706qp062oa>
- Lock, A. & Strong, T. (2014). *Sosial konstruksjonisme: Teorier og tradisjoner*. (P. Røen, Overs.) Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Norcross, & Wampold, B. E. (2018). A new therapy for each patient: Evidence-based relationships and responsiveness. *Journal of Clinical Psychology*, 74(11), 1889–1906.
<https://doi.org/10.1002/jclp.22678>
- Nubu. Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge (2021,4,06). *Multisystemisk terapi (MST)*. Nubu.no. <https://www.nubu.no/MST/>
- Stainton-Rogers, W. & Willig, C. (2017). Introduction. I W. Stainton-Rogers, W. & C. Willig, (Red.). *The SAGE Handbook of qualitative research in psychology (s. 1-20)*. SAGE Publications Ltd,: <https://dx.doi.org/10.4135/9781526405555>
- Siev, J., Huppert, J.D, & Chambless, D. L. (2009). The dodo bird, treatment technique, and disseminating empirically supported treatments. *The behavior Therapist*, 32, 69-76.
- Smith, J. (2004) Reflecting on the development of interpretative phenomenological analysis and its contribution to qualitative research in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 1(1), 39-54, DOI: [10.1191/1478088704qp004oa](https://doi.org/10.1191/1478088704qp004oa)

- Smith, J., Flowers, P. & Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research*. SAGE Publications Ltd.
- Straffeloven. (2005) *Lov om straff (straffeloven)*. (LOV-2005-05-20-28). Lovdata. [Lov om straff \(straffeloven\) - Lovdata](#)
- Thagaard, T. (2018). *Systemaktikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Tighe, A., Pistrang, N., Casdagli, L., Baruch, G., & Butler, S. (2012). Multisystemic therapy for young offenders: Families' experiences of therapeutic processes and outcomes. *Journal of Family Psychology*, 26(2), 187–197.
<https://doi.org/10.1037/a0027120>
- Tilden, T. (2022). Hva med et bedre begrep? *Fokus på familien*, 2022(50), 74-77.
<https://doi.org/10.18261/fokus.50.1.1>
- Tollefsen, N & Christensen, B. (2019) Multisystemisk terapi. I Lorås, L & Ness, O. (Red.), *Håndbok i familierapi* (s. 427-445). Fagbokforlaget.
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis: Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Gyldendal Akademisk.
- Reid, K. Flowers, P. & Larkin, M. I. (2005). Exploring lived Experience. *The Psychologist*. 18. (18-23.)
https://www.researchgate.net/publication/221670347_Exploring_lived_Experience
- Wampold, B. E. & Imel, Z. E. (2015). *The great psychotherapy debate: the evidence for what makes psychotherapy work* (2. utg.). Routledge.
- Watzlawick, P., Bavelas, B. J. & Jackson, D. D. (1967). *Pragmatics of Human Communication: A study of Intertactional Patterns, Pathologies, and Paradoxes*. Norton.
- Watzlawick, P. Weakland, J. H., & Fisch, R. (1974). *Change: principles of problem formation and problem resolution*. (Utg. 2011). Norton
- White, M. (2006). *Narrativ praksis*. (Henriksen, O.L. Overs.) (Utgitt på engelsk 1988). Hans Reitzel

Yardley, L. (2000). Dilemmas in qualitative health research. *Psychology & Health*, 15(2), 215–228. <https://doi.org/10.1080/08870440008400302>

Øfsti, A. K. (2010). *Parterapi: kjærlighet, intimitet og samliv i en brytningstid*. Universitetsforlaget.

Ølgaard, B. (2004). *Kommunikation og økomentale systemer: En introduktion til Gregory Batesons forfatterskab*. (3. utg.). Akademiske forlag.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Problemstilling	<p>Hvilke opplevelser hadde foreldre med hjelpesystemer etter at ungdommen begikk alvorlig kriminalitet?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva opplevde foreldrene som hjelpsomt og nyttig? • Hva opplevde foreldrene som negativt eller mindre nyttig?
Selve handling	<ul style="list-style-type: none"> • Vil du fortelle kort om hva som skjedde når ungdommen din ble tatt?
Hvilke hjelpesystemer (Oversikt)	<ul style="list-style-type: none"> • Definer hva jeg mener med hjelpesystemer • Hvilke hjelpesystemer har du vært i kontakt med etter hendelsen? Det kan være for ungdommen din, men også for deg personlig.. • Det å ta imot hjelp kan av og til være vanskelig- opplevde du noen dilemmaer i å ta imot hjelp? • Kan du trekke frem noen ting/egenskaper/opplevelser som du tenker har vært avgjørende for deg for at du har tatt imot hjelp?
Samarbeid og relasjoner	<ul style="list-style-type: none"> • I møte med hjelpesystemene, hva opplevde du var til hjelp? • Hvilke egenskaper hadde personen/personene? • Hvilken påvirkning hadde denne hjelpen for deg personlig? • Kan du fortelle om «formelle» tiltak som har vært hjelpsomt for deg/din familie?

<p>Generell opplevelse</p> <p>Holdninger</p> <p>Språk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opplevde du at dine meninger og tanker om situasjonen ble lyttet til og tatt med i vurderinger? • Kan du trekke frem en erfaring i møte med hjelpesystemet- hvor du opplevde <ul style="list-style-type: none"> ○ Deg lyttet til og forstått ○ Trygg/tillit • Og motsatt- der du opplevde deg misforstått og ikke lyttet til? • Var det noen spesielle holdninger du opplevde å bli møtt med? Evt hvilke, og hvordan påvirket de deg? • Har du oppsøkt noen hjelp på egenhånd? • Var det noen måter du opplevde du ble beskrevet, ungdommen din ble beskrevet eller situasjonen som ble beskrevet på som du likte/mislikte?
<p>Makt og frivillighet</p>	<p>I kontakt med hjelpesystemer, er det noe du har erfart har vært mindre til hjelp?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke opplevelser hadde du med de menneskene du møtte som gjorde at det ikke ble opplevd som hjelpsomt? • Hva hadde du sett for deg hadde vært mer hjelpsomt? Hva tror du at du hadde trengt i din situasjon? • Hvordan opplevde du det personlig, at du ikke opplevde hjelpen som hjelpsom? • Hvordan vil du beskrive at dette påvirket deg? • Hvordan var det for deg å være i kontakt med tjenester som har institusjonell makt som politi og barneverntjeneste? • I forhold til frivillighet og påtvunget het, vil du fortelle meg om dine tanker rundt det å ta imot hjelp og din opplevelse av frivillighet og «tvang»? • Hvilken forskjell utgjorde det at tiltakene enten var frivillig eller tvang?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Invasjonens pris»

Foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer når ungdommen har begått alvorlig kriminalitet.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få kunnskap fra deg som forelder som har vært i kontakt med hjelpesystemer. Jeg søker deg som forelder hvor kriminalitet har vært en del av inngangen til at du og din ungdom eventuelt familie har hatt kontakt med for eksempel barnevern, politi eller andre hjelpesystemer. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette masterprosjektet er å få kunnskap om opplevelser og erfaringer du som forelder har hatt i møte med hjelpesystemene. Målgruppen i prosjektet er foreldre hvor ungdommen har begått alvorlig kriminalitet som har utløst hjelpetiltak fra for eksempel barnevern eller andre hjelpesystemer. Jeg er opptatt av dine erfaringer og opplevelser som danner et grunnlag for kunnskap. Din kunnskap kan for eksempel være hvordan du opplevde at hjelpesystemene forsto deg og ivaretok deg som forelder og person.

Ønsket mål med studien er å få bedre forståelse av foreldres opplevelser i en slik situasjon, slik at hjelpesystemene kan bli bedre til å ivareta foreldre. Problemstillingen min er som følger: På hvilken måte erfarte foreldrene hjelpen de fikk da ungdommen deres begikk alvorlig kriminalitet?

Den innhentede kunnskapen fra dette prosjektet vil bli samlet inn og analysert som en del av min masteroppgave på masterstudiet i Par, familieterapi og systemisk praksis gjennom Vitenskapelige høyskole (VID) i Oslo. Innhentet kunnskap vil ikke bli brukt til andre formål enn dette studiet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Institusjon	Masterstudent som gjennomfører prosjektet	Veileder og prosjektansvarlig
VID Vitenskapelig Høyskole Diakonhjemmet Oslo Diakonveien 14-18, 0387 Oslo Personvernombudet ved VID Nancy Yue Liu personvernombud@vid.no Tlf: 938 56 277	Annette A. Bjerke Annette.a.bjerke@gmail.com Tlf: 932 14 464 Sosionom og familieterapeut	Lindis Courtney Jaatun lindis.courtney@gmail.com Tlf: 928 19 865 Familieterapeut

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Problemstillingen bygger på opplevelser foreldre har hatt i møte med hjelpesystemer etter at ungdommen er blitt tatt for alvorlig kriminalitet. Ungdom (15 år-18 år) som begår kriminalitet får ofte straffegjennomføring koordinert av Konfliktrådet. Jeg har derfor valgt å henvende meg til ungdomskoordinator i Konfliktrådet Oslo som videresender forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet. Kriterier for å delta er du er forelder til en ungdom som har blitt idømt Ungdomsstraff. Hva slags type oppfølging du har fått av enten barneverntjeneste eller politi har ingen begrensning, da jeg er ute etter dine opplevelser i møte med de ulike hjelpesystemene når ungdommen begikk kriminalitet. Jeg ønsker å intervju 4 foreldre. Dersom begge foreldre vil la seg intervjues, vil jeg gjøre dette hver for dere. Jeg har på forhånd ingen navn eller annen informasjon om deg, annet enn at du har de kriteriene som jeg ønsker, før du eventuelt tar kontakt med meg.

Dersom du takker ja til å delta, er det viktig at din ungdom kjenner til din deltakelse og er informert om prosjektet. Dette på bakgrunn av at det vil være naturlig for deg å snakke om

ungdommen i tredjeperson og det er viktig for meg at ungdommen din er informert og vet hva prosjektet innebærer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i dette prosjektet, innebærer det at du vil delta i ett intervju med meg hvor jeg vil stille spørsmål om dine erfaringer og opplevelser i møte med hjelpesystemer. Intervjusted er fleksibelt, enten på min arbeidsplass eller på et sted du måtte ønske.

Eksempel på spørsmål kan være:

- I samtaler med barneverntjenesten, på hvilken måte opplevde du at barneverntjenesten lyttet til deg?
- Hvordan opplevde du egen påvirkning på hvilken hjelp du og ungdommen din fikk tilbud om?

Intervjuet tar sikte på å ta 60-90 minutter. Jeg vil bruke en båndopptaker for deretter å skrive om lydopptaket til tekst, som også kalles å transkribere. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert og intervjuene vil bli oppbevart på en minnepinne med passordbeskyttelse. Det vil kun være min veileder og jeg som har tilgang til disse.

Data-analyse

Kunnskapen og dataen jeg er ute etter er dine opplevelser, egenforståelse og erfaringer i møte med hjelpesystemer. For å analysere og få frem kunnskapen vil jeg analysere ved å bruke koder og kategorisere de ulike temaene som kommer frem i alle intervjuene. Deretter vil disse temaene bli drøftet videre i masteroppgaven.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Dersom du per i dag har oppfølging av ulike hjelpesystemer vil ikke deltakelse i dette forskningsprosjektet ha noen påvirkning.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- De som vil ha tilgang til dine kontaktopplysninger, opptak av intervjuet og transkripsjonen vil være meg som forsker og min veileder som forskningsansvarlig.
- Ditt navn og kontaktopplysninger vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrig data. Jeg vil lagre transkripsjon på en kryptert minnepenn. I selve masteroppgaven vil dine data være anonymisert, som betyr at informasjonen ikke kan knyttes til deg.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven har fått sensur og karakter. Etter planen skal oppgaven og sensur være ferdig innen 15. juli. Jeg ønsker å beholde opptak av intervju, transkripsjoner og navn inntil klagefristen på masteroppgaven har gått ut i september 2022. Etter september 2022 vil alt i sin helhet slettes innen denne tid.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Vitenskapelig høyskole (VID) har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Vitenskapelige høyskole (VID Oslo) ved Annette Bjerke, masterstudent og familieterapeut, tlf. 932 14 464/ annette.a.bjerke@gmail.com. Eller min veileder og prosjektansvarlig Lindis Courtney Jaatun, familieterapeut, tlf. 928 19 865/ lindis.courtney@gmail.com.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Annette A. Bjerke

Familieterapeut

Masterstudent- forsker
masterprosjektet

Lindis Courtney Jaatun

Familieterapeut

Veileder for dette

Prosjektansvarlig

Samtykkeerklæring

Det er ønskelig med skriftlig samtykke på at du har forstått hva det innebærer å delta i forskningsprosjektet og at du har fått stille spørsmål du eventuelt måtte ha. Jeg ønsker at skjemaet fylles ut enten i forkant av intervjuet, eller at jeg får det signert før intervjuet starter.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Invasjonens pris» - *Foreldres opplevelser i møte med hjelpesystemer når ungdommen har begått alvorlig kriminalitet*. Jeg har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i ett 60-90 minutters intervju.
- at personlige opplysninger om meg blir lagret til prosjektets slutt, innen september 2022.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Utdrag fra kodeprosess

<p>Konseptuelle kommentarer/temaer/teori</p>	<p>Transkripsjon</p>	<p>Deskriptive kommentarer/meningsfortetting</p>
<p>Tilgjengelighet</p> <p>Det å bli enige-fremmet samarbeid. Samarbeidsorientert tilnærming</p>	<p>Hehe, men det funka, hun var kjempe flink og vi ble enige om ting og, men, etter hvor lenge hadde jeg henne da, ett år nesten, halvt år, halvt år med MST, en gang i uka, telefoner, jeg sendte henne meldinger, annenhverdag eller ukentlig, hvordan uka har gått eller hvordan dagene har gått, så hu hele tiden ble oppdatert. (Edel 21-24)</p>	<p>MST: flink, ble enige om ting. En å oppdatere, ringe-tilstedeværende.</p>
<p>Struktur og plan «Pusterom»</p> <p>Trygghet i foreldrerollen</p> <p>«da ble han holdt i nakken?!» opplevelse av mors frykt, og behov for kontroll?</p>	<p>vi hadde en plan vi skulle følge jeg og C(ungdommen). Alt det der hjalp jo, for da ble han på en måte holdt i nakken, men når dem gikk ut og vi fikk ett pusterom, det var da jeg følte at jeg og C og samboeren min kunne ta det videre, og jeg kunne løsne litt på de reglene, men da måtte han gjøre sånn og sånn, og vise at jeg kunne stole på han, og alt det der. og gikk det så fikk han lov til ting og, så straff tok jeg bort. (Edel 26-30)</p>	<p>Struktur og plan</p> <p>MST brakte inn samtale som verktøy i stedet for straff.</p>
<p>Mindre opplevelse av at Bvtjenesten kan bidra.</p> <p>Flere saksbehandlere-«mindre relevant»</p>	<p>de har jo bytta par 3 ganger tror jeg i bv, hvem som har saken til C, nå skal de bytte igjen i mars. Men jeg har egentlig ikke hatt noe behov for å prate med dem liksom, for dem kunne ikke hjelpe meg med noe, (Edel 38-40)</p>	<p>Bvtjeneste kunne ikke hjelpe henne med noe.</p> <p>Flere bytter i saksbehandler.</p>
<p>Hvilken type hjelp som kunne ha vært nyttig.</p> <p>Fortvilelse over Bvtjeneste.</p>	<p>I: for C var skoletrøtt og skolelei og , jeg tenke kanskje dem kunne hjelpe meg med noe han kunne gjøre, for eksempel betalt jobb eller ved siden av skole,</p>	<p>Forslag på hva som kunne ha vært behovet: betalt jobb ved siden av skole</p>

Vedlegg 4: Utdrag fra oversikt over tema

Tema: Foreldrenes rolle i å ta imot hjelp

38.(Petter) det har noe med det at som forelder da at du kan innrømme at man ikke greier å takle alt. Å ikke være, hva skal jeg si, være stolt da og liksom, det kunne ha såpass mye selvinnsikt at «ja jeg trenger hjelp, og det er ikke noe vits i å fornekte det.»

(...) opp til forelder/foreldrene å være åpne da til å ta imot hjelp. Det tror jeg er viktig også. Så for, og så så for min del som, ja jeg har ikke noe problem å innrømme at ikke jeg, jeg kan ta feil og at jeg ikke greier alt og ikke sant, det er ikke noen formel på å være forelder, så det å kunne ha evnen til å ta imot hjelp som forelder tror jeg er viktig i dette her da.

62.

jeg var innstilt på å ta i mot hjelp, ja, det var ikke det at det ble presset på meg, det ble ikke, nå kommer det en dame og hun må du høre på, det var heller det at «du, jeg trenger hjelp jeg, kan noen komme å hjelpe meg» så jeg, som ja, uansett hvem som hadde kommet, så hadde det vært bra for meg.

106.

ja nei, jeg, nei, jeg vil ikke si at det var noe dilemma. Det var som jeg sa i stedet, jeg var åpen for å få hjelp og jeg var bare glad for at noen kunne liksom komme å hjelpe da.

16(Siri)

Ta imot hjelp Nei, neineineinei. Jeg tror det er den samlet sånn at jeg sier ja takk til all slags hjelp.

32

Men MST, det var de som kom med forslag og da tenkte jeg at nei, det er bare bortkastet tid og prate med meg liksom. Hva kan det hjelpe. Men som sagt jeg har en tendens til å si ja, og det har, jeg har vært overrasket.

67 (Edel)

I: absolutt, det var jeg. Jeg har funnet ut at det beste man gjør er å være åpen og ærlig og fortelle hvordan ting er, og i stedet for å sitte og hva skal jeg si, prøve å skjule ting, det funker ikke, alt negativt alt positivt, alt ble lagt på bordet,

68

I: nei, ikke egentlig, ikke til å begynne med, når det det synes jeg ikke, jeg tenkte det må jeg, det er snakk om unga mine, det, eh, det er ikke akkurat å ofre seg selv for unga heller, men det er bare å si det sånn det er. Så, hei det kan godt være meg og, fordi jeg har flytta mye, eh, hadde mye besøk, festa mye, det kan ha preget henne, det kan ha noe med hennes atferd å gjøre, kanskje hun ikke fikk den oppmerksomheten hun trengte, ikke sant du må fortelle alt positivt og negativt, for det negative kan sette spor på ungen når dem er små, Og det er kun for at unga skal få dem hjelpa dem vil ha, ellers hadde jeg ikke sittet å brettet ut dritten om meg selv.